

*Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Nowogardzie
z dnia*

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Nowogard
na lata 2017-2022

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	5
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	5
2. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII	17
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA	20
1. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE GMINY	20
2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ	20
3. DEMOGRAFIA	21
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA	23
5. GOSPODARKA	26
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	27
7. EDUKACJA I KULTURA	29
8. OCHRONA ZDROWIA	36
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	42
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	47
11. POMOC SPOŁECZNA	49
12. SEKTOR POZARZĄDOWY	61
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO	66
14. BEZROBOCIE	72
15. BEZDOMNOŚĆ	76
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE	77
17. RÓWNOŚĆ SZANS KOBIEC I MĘŻCZYZN	85
18. SYTUACJA DZIECKA	90
19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH	96
20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	99
21. ANALIZA SWOT	102
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	110
1. MISJA	110
2. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	111
3. PROGNOZA ZMIAN	125
4. RAMY FINANSOWE	126
5. WDROŻENIE, MONITOROWANIE REALIZACJI, EWALUACJA STRATEGII	127
6. PROGRAMY I PROJEKTY	128
UWAGI KOŃCOWE	131

WSTĘP

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard został przygotowany na lata 2017-2022. W swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, przeprowadzona na potrzeby opracowania dokumentu strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także na analizie ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych.

W ramach diagnozy analizie poddano takie obszary, jak: demografia; infrastruktura techniczna; komunikacja i transport; gospodarka; zasoby i warunki mieszkaniowe; edukacja i kultura; ochrona zdrowia; sport, rekreacja i turystyka; bezpieczeństwo publiczne; pomoc społeczna; sektor pozarządowy; bezrobocie; bezdomność; problemy uzależnień i przemocy w rodzinie; równość płci, sytuacja dziecka; sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych.

Przeprowadzone badania ankietowe dotyczyły sytuacji społecznej w gminie, problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz sytuacji dziecka. Do analizy wykorzystano trzy rodzaje ankiet. Respondentami ankiety odnoszącej się do sytuacji społecznej w gminie byli losowo wybrani mieszkańcy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy przedłożono 14 anonimowo wypełnionych arkuszy ankiet.

Wśród respondentów było 85,71% kobiet i 14,29% mężczyzn. Najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 46-55 lat (42,86%). Następnie reprezentowane były grupy wiekowe 36-45 lat (28,57%) oraz 56-65 lat (14,29%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku powyżej 65 lat (7,14%) i tyle samo respondentów nie określiło swojej grupy wiekowej. Pod względem czasu zamieszkiwania w gminie najliczniej reprezentowane były osoby mieszkające w gminie od urodzenia (71,43%), następnie osoby zamieszkujące gminę od 28 do 34 lat (14,29%) oraz osoby mieszkające w gminie od 43 lat (7,14%). Pozostali respondenci (7,14%) nie zadeklarowali czasu przebywania na terenie gminy. Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwięcej badanych posiadało wykształcenie wyższe (85,71%), natomiast drugą grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (14,29%).

W badaniu ankietowym, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć, wzięło udział 21 osób, z których zdecydowaną większość (90,48%) stanowiły kobiety, a pozostałe 9,52% stanowili mężczyźni. Wśród respondentów najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 46-55 lat (61,91% ankietowanych). Kolejne liczne grupy stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (23,81%) i w wieku 56-65 lat (9,52%). Najslabiej reprezentowana była grupa osób w wieku powyżej 65 lat (4,76%). Jeśli chodzi o wskaźnik czasu zamieszkiwania, najliczniej reprezentowane były osoby mieszkające w gminie od urodzenia (71,43%). Kolejne grupy stanowiły osoby mieszkające w gminie od 20 do 30 lat (19,05%) oraz od 34 do 43 lat (9,52%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (90,48%), pozostałe 9,52% badanych legitymowało się wykształceniem średnim.

Osobna ankieta, która pomogła w dokonaniu analizy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono na podstawie 11 ankiet wypełnionych przez pedagogów lub dyrektorów funkcjonujących na terenie gminy placówek oświatowych.

W opracowanym dokumencie można wyróżnić trzy zasadnicze części: **wprowadzającą**, która zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych tworzenia strategii oraz ocenę stopnia wdrożenia poprzednio realizowanej strategii; **analityczno-diagnostyczną**, która zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, i **programową**, która zawiera założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

W części programowej zostały wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania przyjętych założeń oraz określony został czas realizacji wyznaczonych działań. Ponadto przedstawione zostały wskaźniki realizacji działań, ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu i prowadzenia monitoringu jego realizacji.

Opracowany dokument strategii stanowi materiał wyjściowy do konstruowania szczegółowych programów i projektów realizowanych w sferze społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań w strategii będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

1.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1518 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 489 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2017r. poz. 783 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 645 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1828),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2046),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 180),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 157 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 546 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 220),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 162),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. 2016 r. poz. 195 późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1860).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

1.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

1.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

W ramach trzech priorytetów tematycznych strategii, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, przygotowano siedem projektów przewodnich:

- 1) „Unia innowacji”
- 2) „Młodzież w drodze”
- 3) „Europejska agenda cyfrowa”
- 4) „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”
- 5) „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”
- 6) „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”
- 7) „Europejski program walki z ubóstwem”.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020 (WRF)

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi (Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020), które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,

- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku. Program, który powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, będzie wspierał innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. W jej ramach sformułowano wizję rozwoju („region konkurencyjny, stwarzający wszechstronne możliwości rozwoju, zwłaszcza osobom przedsiębiorczym, wykształconym i kreatywnym oraz małym i średnim podmiotom gospodarczym”) i misję województwa („stworzenie warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego, opartego na konkurencyjnej gospodarce i przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywności społecznej przy optymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów”) oraz wyznaczono 6 celów strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe.

Założenia polityki społecznej ujęto w ramach celu strategicznego nr 6. „Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu” oraz służących jego osiągnięciu celach kierunkowych:

- 6.1 Wspieranie funkcji rodziny
- 6.2. Zwiększanie jakości i dostępności opieki zdrowotnej
- 6.3. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego
- 6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej
- 6.5. Rozwijanie dorobku kulturowego jako fundamentu tożsamości regionalnej
- 6.6. Przeciwdziałanie ubóstwu i procesom marginalizacji społecznej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020

Przygotowanie Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 poprzedziła weryfikacja strategicznych celów rozwojowych województwa pod kątem ich zgodności z obranymi celami przez Polskę i celami Wspólnoty w Strategii Europa 2020. Podczas aktualizacji strategii rozwoju województwa oszacowano powtórnie jego zasoby, potrzeby i główne kierunki działań. Program wykorzystuje dorobek tego procesu.

Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 realizował będzie cele unijnej strategii, dążąc do zwiększenia konkurencyjności regionu, zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Planowane działania w zakresie osiągnięcia celów rozwojowych województwa wpłyną na rozwój regionalnego potencjału w zakresie zasobów ludzkich i w ramach realizacji projektów infrastrukturalnych. Regionalny Program Operacyjny osiągał będzie rezultaty wskazane w Umowie Partnerstwa poprzez koncentrację tematyczną i terytorialną wsparcia na przedsięwzięciach odnoszących się do następujących osi priorytetowych:

- I Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie.
- II Gospodarka niskoemisyjna.
- III Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu.
- IV Naturalne otoczenie człowieka.
- V Zrównoważony transport.
- VI Rynek pracy.
- VII Włączenie społeczne.
- VIII Edukacja.
- IX Infrastruktura publiczna.
- X Pomoc techniczna.

Spośród ww. osi priorytetowych zakresu polityki społecznej dotyczą następujące: oś VI (rynek pracy), oś VII (włączenie społeczne), oś VIII (edukacja).

Oś priorytetowa VI – Rynek pracy

Priorytet inwestycyjny 8v: Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 1: Wzrost liczby przedsiębiorstw z sektora mikro-, małych i średnich, które zrealizowały cel rozwojowy.

- Cel szczegółowy 2: Wzrost zdolności przystosowania się przedsiębiorstw do zmian oraz zniwelowanie ryzyka bezrobocia pracowników przedsiębiorstw przechodzących procesy adaptacyjne.

Priorytet inwestycyjny 8iii: Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 3: Zwiększenie liczby nowo utworzonych przedsiębiorstw oraz utworzonych miejsc pracy w tych przedsiębiorstwach.

Priorytet inwestycyjny 8i: Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 4: Zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Priorytet inwestycyjny 8iv: Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 5: Wzrost zatrudnienia oraz powrót na rynek pracy osób, którym utrudnia to sytuacja rodzinna wynikająca z opieki nad dziećmi do lat 3.

Priorytet inwestycyjny 8vi: Aktywne i zdrowe starzenie się.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 6: Wdrożenie programów zdrowotnych dla chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, dedykowanych osobom w wieku aktywności zawodowej.

Oś priorytetowa VII – Włączenie społeczne

Priorytet inwestycyjny 9i: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 1: Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym zwiększająca ich zatrudnienie.

Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 2: Wzrost poziomu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.

Priorytet inwestycyjny 9iv: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 3: Zwiększenie dostępności usług społecznych, w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym.

Oś priorytetowa VIII – Edukacja

Priorytet inwestycyjny 10i: Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia, umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 1: Zwiększenie liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3-4 lata oraz rozszerzenie oferty placówek przedszkolnych o zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci.
- Cel szczegółowy 2: Doskonalenie kompetencji kluczowych uczniów w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej oraz rozwój systemu indywidualnej pracy z uczniami, prowadzące do wzmocnienia ich zdolności do przyszłego zatrudnienia.

Priorytet inwestycyjny 10iv: Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu, realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 3: Wzrost efektywności kształcenia zawodowego i jego dostosowanie do wymogów regionalnego rynku pracy zwiększające szanse na zatrudnienie.

Priorytet inwestycyjny 10iii: Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.

Cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

- Cel szczegółowy 4: Wzrost kompetencji osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w zakresie znajomości technologii informacyjno-komunikacyjnych i języków obcych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Goleniowskiego na lata 2016-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym instrumentem zarządzania, wyznacza instytucjom pomocy społecznej syntetycznie sformułowaną misję („Stworzenie optymalnych warunków do prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin zamieszkałych na terenie powiatu goleniowskiego”) oraz wytycza cele długoterminowe, odpowiadające generalnym kierunkom działania, a także przedstawia alokację zasobów, jakie są niezbędne do realizacji przyjętych celów. Uzyskane w toku konstruowania Strategii informacje pozwoliły na sporządzenie diagnozy problemów społecznych występujących w powiecie goleniowskim oraz wyznaczenie niżej przedstawionych celów strategicznych i operacyjnych zmierzających do rozwiązania najistotniejszych problemów społecznych.

Cel strategiczny I – Efektywna polityka na rzecz rodziny.

Cele operacyjne:

- Rozwój pieczy zastępczej.
- Pomoc i wsparcie w procesie usamodzielnienia się wychowanków pieczy zastępczej i innych instytucji.
- Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.
- Rozwijanie kompleksowej pomocy specjalistycznej na rzecz osób i rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Cel strategiczny II Konkurencyjny rynek pracy otwarty na wszystkich.

Cele operacyjne:

- Działania publicznych służb zatrudnienia na rzecz rynku pracy.
- Aktywizacja mieszkańców z terenów wiejskich powiatu goleniowskiego.
- Wsparcie działań związanych z uzyskiwaniem kwalifikacji zawodowych.
- Wsparcie działań związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy i rozpoczęciem nowej działalności gospodarczej.
- Aktywizacja osób pozostających bez pracy w szczególności do 25. roku życia i po 50. roku życia.

Cel strategiczny III Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

- Wspieranie osób niepełnosprawnych w drodze do samodzielnego i niezależnego życia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.
- Aktywizacja zawodowa oraz promocja zatrudniania osób niepełnosprawnych.
- Pełne, jak najbardziej niezależne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym powiatu goleniowskiego.
- Współpraca i integracja podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne.

Cel strategiczny IV Aktywizacja i integracja środowisk lokalnych.

Cele operacyjne:

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i stowarzyszeniami działającymi w zakresie polityki społecznej.
- Zaktywizowanie społeczeństwa do działań na rzecz poprawy warunków społecznych w powiecie, w tym tworzenia organizacji, stowarzyszeń i fundacji.
- Realizacja Programu Współpracy Powiatu Goleniowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowogard na lata 2014-2022

Strategia Rozwoju Gminy Nowogard jest instrumentem służącym realizacji polityki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz polityki programowania rozwoju lokalnego gminy. Obejmuje analizę i diagnozę sytuacji obecnej, wyznacza wizję rozwoju (A. Intensywny rozwój gospodarki przy wykorzystaniu zasobów i atutów specjalnej strefy ekonomicznej, przy dążeniu do możliwie niskiego poziomu bezrobocia. B. Wysoki poziom opieki zdrowotnej dla mieszkańców. C. Bezpieczeństwo dla mieszkańców), najważniejsze obszary rozwoju oraz cele strategiczne i operacyjne w poszczególnych obszarach.

Obszar 1. Środowisko naturalne, rolnictwo

Cel strategiczny: Kontynuacja polityki zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i miasta Nowogard poprzez wspieranie rolnictwa, poprawę poziomu życia na wsi oraz działania zmierzające do zachowania walorów naturalnych

Cele operacyjne:

- 1) Różnicowanie działalności w celu zapewnienia alternatywnych źródeł dochodów i rozwój mikroprzedsiębiorstw na wsi (m.in.: szkolenia przekwalifikujące, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy).
- 2) Zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych (m.in.: właściwe oznakowanie, monitoring obszarów chronionych, odtworzenie właściwego systemu melioracji; przeciwdziałanie dewastacji obszarów wartościowych przyrodniczo).
- 3) Aktywizacja społeczności wiejskich i poprawa infrastruktury społecznej (m.in.: tworzenie miejsc integracji społecznej na wsiach; budowa/rozbudowa świetlic, placów zabaw, bibliotek itp.).
- 4) Poprawa efektywności i dochodowości gospodarstw rolnych poprzez ich modernizację i zmianę struktur rolnych.
- 5) Wzmacnianie rozwoju społeczeństwa informacyjnego (m.in.: edukowanie, rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej).
- 6) Wspieranie produkcji rolnej na potrzeby rynku lokalnego poprzez wspieranie wyrobu produktów tradycyjnych i regionalnych.

Obszar 2. Kapitał ludzki (rynek pracy, organizacje pozarządowe)

Cel strategiczny: Rozwój kapitału społecznego poprzez poprawę kwalifikacji i umiejętności mieszkańców gminy, rozwój przedsiębiorczości oraz aktywizację bezrobotnych

Cele operacyjne:

- 1) Dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb pracodawców na terenie gminy Nowogard poprzez prowadzenie konsultacji, wymiany informacji między przedsiębiorcami, szkołami i innymi podmiotami działającymi w obszarze edukacji.
- 2) Monitorowanie lokalnego rynku pracy i współpraca z urzędem pracy w celu optymalizacji podaży pracy.
- 3) Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu poprawy warunków życia osób bezrobotnych.
- 4) Aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców; wzmacnianie działalności organizacji pozarządowych.

Obszar 3. Pomoc społeczna

Cel strategiczny: Ograniczanie skutków ubóstwa mieszkańców

Cele operacyjne:

- 1) Zwiększenie dostępności osób potrzebujących do lokali socjalnych poprzez zwiększenie zasobów mieszkaniowych gminy.
- 2) Zapewnienie osobom bezdomnym zintegrowanego wsparcia.
- 3) Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu poprawy warunków życia mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.
- 4) Zapewnienie specjalistycznego wsparcia na rzecz rodzin z problemami (m.in.: dostęp do doradcy zawodowego, prawnika, psychologa).

Obszar 4. Ochrona zdrowia

Cel strategiczny: Wzrost jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu do świadczeń medycznych.

Cele operacyjne:

- 1) Zapewnienie wysokiego poziomu opieki zdrowotnej dla mieszkańców poprzez m.in.: wykorzystanie infrastruktury i wyposażenia SPSR w Nowogardzie, budowę lądowiska dla helikopterów przy Szpitalu, zwiększenie różnorodności świadczeń medycznych w gminie.
- 2) Współpraca z jednostkami świadczącymi usługi medyczne z sektora prywatnego.
- 3) Współpraca i wspieranie organizacji pozarządowych w dziedzinie ochrony zdrowia.

Obszar 5. Edukacja, kultura

Cel strategiczny: Wzrost poziomu życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu do świadczeń edukacyjno-kulturalnych oraz poprawę infrastruktury edukacyjno-kulturalnej.

Cele operacyjne:

- 1) Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania poprzez m.in.: doskonalenie kadry pedagogicznej, zapewnienie zróżnicowanej oferty edukacyjnej.
- 2) Zwiększenie atrakcyjności i liczby ofert/propozycji kulturalnych dla mieszkańców gminy.
- 3) Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej do warunków wynikających z rozwoju umiejętności, kwalifikacji i indywidualnych oczekiwań mieszkańców.
- 4) Włączenie do działań edukacyjno-kulturalnych organizacji pozarządowych.

Obszar 6. Infrastruktura (komunikacja, energetyka, Internet, gospodarka wodno-ściekowa, odpady, kanalizacja)

Cel strategiczny: Stworzenie infrastruktury technicznej poprawiającej poziom życia mieszkańców gminy Nowogard oraz pozwalającej pozyskiwać inwestorów zewnętrznych.

Cele operacyjne:

- 1) Zapewnienie niezbędnej infrastruktury transportowej oraz dostępu do mediów na terenach KS SSE pod inwestycje.
- 2) Budowa sieci kanalizacji na obszarach wiejskich.
- 3) Modernizacja systemu kanalizacyjnego w mieście Nowogard.
- 4) Wspieranie budownictwa mieszkaniowego poprzez m.in.: tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego, zabezpieczenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- 5) Wspieranie organizacji pozarządowych, działających w sferze gospodarki.
- 6) Tworzenie dodatkowych miejsc parkingowych na terenie miasta.
- 7) Poprawa stanu istniejących dróg w gminie poprzez remonty i modernizacje.
- 8) Ponadregionalna promocja inwestycyjna gminy poprzez m.in.: udział w targach, wystawach krajowych i międzynarodowych; współpracę z miastami partnerskimi.

Obszar 7. Gospodarka

Cel strategiczny: optymalne wykorzystanie potencjału nowo utworzonej strefy ekonomicznej. **Cele operacyjne:**

- 1) Rozwój przedsiębiorczości poprzez realizację zadań gminnych na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.
- 2) Intensywna współpraca z inwestorami na terenie gminy Nowogard (wspieranie napływu nowych inwestycji poprzez stworzenie systemu obsługi inwestora).
- 3) Poszukiwanie nowych inwestorów w ramach współpracy z miastami partnerskimi.
- 4) Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii poprzez budowę ferm wiatrowych i fotowoltaicznych na terenie gminy Nowogard.

Obszar 8. Sport, turystyka, rekreacja

Cel strategiczny: Rozwój i promocja sportu i turystyki poprzez inwestycje w infrastrukturę z wykorzystaniem naturalnych walorów gminy oraz rozwój zasobów ludzkich działających w sferze sportu i turystyki.

Cele operacyjne:

- 1) Wzmocnieniu atrakcyjności turystycznej gminy poprzez m.in.: rozbudowę sieci szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych (m.in. trasa wokół jeziora), realizację cyklicznych imprez sportowych, opracowanie i wdrożenie kompleksowego produktu turystycznego gminy.
- 2) Pozyskanie zewnętrznych środków na inwestycje w infrastrukturę sportowo-turystyczną.
- 3) Wspieranie działań organizacji pozarządowych działających w sferze sportu i turystyki.
- 4) Stworzenie systemu informacji i promocji turystycznej gminy.

2. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanej strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Nowogard na lata 2017-2022. W jej ramach zostały wskazane trudności w realizacji wyznaczonych działań, osiągnięcia oraz przedsięwzięcia, których nie udało się podjąć podczas wdrażania strategii.

Trudności we wdrażaniu strategii

Ogólne założenia realizacji strategii zasadniczo zostały zrealizowane. Trudności, na jakie napotkano, to w szczególności:

- ograniczone możliwości finansowe Ośrodka Pomocy Społecznej, zarówno na zabezpieczenie kadrowe, jak i na dodatkowe zadania;
- została zapewniona pomoc finansowa dla klientów, natomiast ze względu na problemy lokalowe w dalszym ciągu brak noclegowni;
- słabo rozwijający się sektor aktywności społecznej mieszkańców gminy;
- nie zlikwidowano barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej, także w Ośrodku Pomocy Społecznej;
- nie stworzono oddziału pielęgnacyjnego w tutejszym szpitalu (brak kontraktu z NFZ).

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach strategii

W realizacji założeń strategii, odnotowano następujące osiągnięcia:

- przyznawanie systematycznej pomocy finansowej i rzeczowej osobom i rodzinom potrzebującym;
- pozyskanie dwóch miejsc noclegowych w schronisku powiatowym.
- realizacja programu mieszkaniowego gminy – wybudowanie kolejnego budynku socjalnego;
- wsparcie dużej liczby rodzin pracą asystenta rodziny;
- stworzenie i skuteczna realizacja gminnego systemu przeciwdziałania przemocy;
- wspieranie rodzin poradnictwem prawnym i psychologicznym;
- udzielanie pomocy w formie wypoczynku letniego dzieci, dożywianie osób dorosłych i dzieci;
- doskonała praca Zespołu Interdyscyplinarnego i realizacja zadań.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować

Spośród przedsięwzięć, których nie udało się zrealizować w okresie obowiązywania poprzedniej strategii, należy wymienić:

- nie utworzono Centrum Integracji Społecznej – brak lokalu;
- nie zorganizowano Domu Dziennego Pobytu;
- pozyskano dwa miejsca dla osób bezrobotnych z gminy Nowogard w Budnie – nie zabezpieczono potrzeb zainteresowanych;
- nie rozszerzono w gminie form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży;
- nie pozyskano wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących problemów społecznych;
- brak pomocy dla osób uzależnionych od narkotyków i substancji psychoaktywnych;
- nie rozszerzono działalności świetlic środowiskowych.

Przedsięwzięcia, które należałoby podjąć w nowym okresie programowania

Zadania, które należy realizować w nowym okresie programowania, to:

- podjęcie skutecznych działań w celu zorganizowania noclegowni na terenie gminy – posiadane dwa miejsca w Schronisku Powiatowym w Budnie nie zabezpieczają potrzeb;
- podjęcie starań zmierzających do wybudowania kolejnego budynku socjalnego lub komunalnego,
- pozyskanie jak największej liczby miejsc pracy jednozmianowej dla matek z dziećmi we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- wzmocnienie wsparcia dla rodzin zmagających się z problemami wychowawczymi, m.in. dzięki asystentom rodzin.

Zrealizowane programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych

W ramach strategii zrealizowano projekt „Z bezradności do aktywności”.

Ogólna ocena realizacji założeń strategii

Zespół dokonujący oceny realizacji założeń poprzedniej strategii, uwzględniając osiągnięcia, ograniczenia, zachodzące lokalnie zmiany w zakresie problemów społecznych, mając do dyspozycji pięciopunktową skalę ocen, którym przypisano odpowiedni stopień realizacji, tak że ocena: 1 – oznacza, że osiągnięto zaawansowane przygotowanie do wdrożenia założeń strategii; 2 – oznacza, że rozpoczęto wdrażanie założeń strategii; 3 – oznacza, że częściowo wdrożono przyjęte założenia strategii; 4 – oznacza, że osiągnięto

zaawansowany stopień wdrożenia założeń strategii; 5 – oznacza, że w pełni i skutecznie wdrożono założenia strategii, zaproponował ogólną ocenę realizacji strategii na poziomie 3.

Uzasadniając przyjętą ocenę podkreślono, że ze względu na problemy finansowe, kadrowe i lokalowe oraz brak liderów w zakresie aktywności lokalnej nie wszystkie założenia zostały zrealizowane. Na dobrym poziomie zorganizowano pomoc dla rodzin zmagających się z problemem przemocy w rodzinie, jak również we wspieraniu rodzin dysfunkcyjnych.

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA

1. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE GMINY

Gmina Nowogard jest gminą miejsko-wiejską położoną w środkowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie goleniowskim. Zajmuje powierzchnię 333,67 km² i jest jedną z sześciu powiatowych jednostek terytorialnych. Gmina Nowogard graniczy od południa z gminą Maszewo i gminą Dobra (należącą do powiatu łobeskiego), od zachodu z gminami Osina i Przybiernów, od północy z gminą Golczewo (powiat kamieński), od północnego wschodu z gminą Płoty (powiat gryficki), od wschodu zaś z gminami Resko i Radowo Małe (powiat łobeski).

Gmina składa się z 68 jednostek osadniczych, na które składają się miasto Nowogard oraz 36 sołectw: Błotno, Brzozowo, Boguszyce, Czermnica, Dąbrowa Nowogardzka, Długoleka, Glicko, Grabin, Jarchlino, Karsk, Konarzewo, Krasnołeka, Kulice, Lestkowo, Łęgno, Maszkowo, Miętno, Olchowo, Orzechowo, Orzesze, Osowo, Ostrzyca, Sapolnica, Sikorki, Słajcino, Strzelewo, Szczytniki, Świerczewo, Trzechel, Wierzbięcín, Wierzchy, Wojcieszyn, Wołowiec, Wyszomierz, Żabowo i Żabówko. Najliczniej zamieszkiwanymi miejscowościami gminy, poza miastem Nowogard (16 722 osoby), są: Osowo (534 osoby), Wierzbięcín (510 osób) i Długoleka (363 osoby), natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Glicko (57 osób).

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy usytuowany jest na obszarze makroregionu Pojezierza Zachodniopomorskiego/Pobrzeża Szczecińskiego, mezoregionu Równiny Nowogardzkiej, Równiny Gryfickiej i Równiny Goleniowskiej.

2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Nowogard pytania pozwalające uzyskać opinie na temat atutów gminy, czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, a także działań, jakie należy podjąć, by uczynić ją bardziej przyjazną dla mieszkańców.

Na wstępie przedstawiciele środowiska lokalnego poproszono o wskazanie największych atutów gminy. Wypełniający ankietę najczęściej wymieniali atrakcyjne położenie geograficzne i komunikacyjne (w pobliżu Goleniowa i Szczecina, przy drodze krajowej nr 6) oraz walory krajobrazowe (Jezioro Nowogardzkie, kompleksy leśne i tereny

zielone oraz czyste środowisko naturalne). Duże znaczenie przywiązywali również do bezpłatnej komunikacji miejskiej, obwodnicy drogowej wyprowadzającej ruch poza miasto, przygranicznego położenia i atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na obszarze gminy. Respondenci docenili także licznie funkcjonujące świetlice wiejskie, jak również dbałość o miejsca rekreacyjno-sportowe i infrastrukturę wokół jeziora oraz organizowanie imprez kulturalno-oświatowych.

Wśród wypowiedzi mieszkańców na temat czynników, które w największym stopniu ograniczają możliwości rozwojowe gminy, najczęściej pojawiał się brak miejsc pracy i niskie zarobki. W tym kontekście respondenci zwracali uwagę na słabo rozwinięty przemysł i zbyt małą liczbę lokalnych zakładów pracy mogących dać zatrudnienie oraz ograniczone działania służące pozyskiwaniu inwestorów. Za równie istotną kwestię ankietowani uznali niski poziom rozwoju gospodarczego gminy oraz niewystarczające pozyskiwanie funduszy z UE. Według badanych dużym problemem jest niedostatecznie rozwinięta komunikacja publiczna na obszarach wiejskich i utrudniony dostęp do urzędów szczebla powiatowego (sądy, Urząd Skarbowy). Wspomniano również o braku ulg dla lokalnych przedsiębiorców i deficytach w infrastrukturze turystycznej.

Uczestnicy badania wskazywali również działania, jakie należy podjąć, aby gminę uczynić bardziej przyjazną dla mieszkańców. Za najważniejsze uznano tworzenie miejsc pracy na lokalnym rynku poprzez aktywizację przedsiębiorców, wprowadzenie ulg podatkowych dla firm i wykorzystanie terenów inwestycyjnych na park przemysłowy. Wśród niezbędnych do realizacji działań wymieniano także rozwój i promocję turystyki, rozszerzenie infrastruktury nad jeziorem, budowę basenu oraz zagospodarowanie centralnego placu w Nowogardzie. Do istotnych kwestii respondenci zaliczyli również dofinansowanie wyposażenia placówek oświatowych, tworzenie placów zabaw dla dzieci, wprowadzenie udogodnień dla osób niepełnosprawnych oraz dokończenie budowy drogi S6.

3. DEMOGRAFIA

Na koniec 2016 r. gmina Nowogard miała 23 724 mieszkańców, w tym 12 154 kobiety, które stanowiły 51,23% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 71 osób na km². W latach 2014-2016 wahaniom ulegała zarówno liczba dzieci i młodzieży, jak i osób starszych, systematycznie malała natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	4 185	4 373	4 366
liczba osób w wieku produkcyjnym	16 636	16 371	16 205
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	3 246	3 096	3 153
ogółem	24 067	23 840	23 724

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane w tym zakresie odnoszące się do gminy Nowogard przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba urodzeń	236	229	224
liczba zgonów	232	218	239
przyrost naturalny	4	11	-15

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W analizowanym okresie liczba urodzeń w gminie Nowogard z roku na rok malała, wahała się natomiast liczba zgonów. Określony na podstawie przytoczonych danych przyrost naturalny był w latach 2014-2015 dodatni i wzrastający (odpowiednio: 4, 11), zaś w 2016 r., co może budzić niepokój, tendencja ta uległa niekorzystnej zmianie, osiągając wartość ujemną (-15).

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
zameldowania spoza gminy	95	122	191
..... w tym z zagranicy	brak danych	brak danych	brak danych
wymeldowania poza gminę	198	196	160
..... w tym za granicę	26	2	3
saldo migracji ogółem	-103	-74	31

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Na liczbę mieszkańców w gminie wpływał również ruch migracyjny. Saldo migracji w latach 2014-2015 osiągało wartości ujemne, choć z tendencją malejącą (-103, -74), natomiast w 2016 r. nastąpiła korzystna zmiana i bilans migracji był dodatni (31).

Dane statystyczne odnoszące się do procesów demograficznych zachodzących w gminie Nowogard każą zwrócić uwagę na niepokojące tendencje uwidocznione w 2016 r.

Dotyczą one ujemnego przyrostu naturalnego oraz coraz liczniejszej grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Osobom starszym trzeba będzie udzielić stosownej pomocy, zarówno materialnej, jak i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego. Jest to wyzwanie dla władz lokalnych i instytucji pomocy społecznej.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA

W gminie Nowogard dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa, zaopatrująca w wodę 98% mieszkańców. W 2016 r. długość tej sieci wynosiła 183,5 km. Stacje uzdatniania wody zlokalizowane w miejscowościach: Nowogard, Warnkowo, Boguszyce, Osowo, Czermnica, Wyszomierz, Glicko, Błotno, Jarchlino i Maszkowo gwarantują w całości pokrycie potrzeb mieszkańców i przedsiębiorstw. Dalszego rozwoju i nakładów inwestycyjnych wymaga natomiast sieć kanalizacyjna i gazowa. W 2016 r. funkcjonowały w gminie ok. 42 km sieci kanalizacyjnej, z której korzystało ok. 70% mieszkańców (16 600 osób). Czynna sieć gazowa zaopatrywała w analizowanym roku ok. 67,5% ludności (16 014 osób), głównie w mieście Nowogard. Na terenie gminy funkcjonują dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków, zlokalizowane w Nowogardzie i w miejscowości Wierzbiczin (eksploatowana przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Zgoda”). Z kolei w miejscowości Słajfino przy Regionalnym Zakładzie Gospodarowania Odpadami działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, gdzie mieszkańcy mogą dostarczać tzw. odpady problemowe.

Długość dróg publicznych w gminie wynosi ogółem 256 km (w tym 13,62 km dróg gminnych). Odległość z Nowogardu do Goleniowa to ok. 27 km, do Szczecin ok. 66 km, do Świnoujścia ok. 78 km, natomiast do Koszalina ok. 96 km. Przez obszar gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 6 (Szczecin – Koszalin – Słupsk – Gdynia – Gdańsk), która dzięki wybudowanej obwodnicy omija miasto Nowogard, a także 3 drogi wojewódzkie: nr 106 (Rzewnowo – Golczewo – Nowogard – Stargard – Pyrzyce), nr 144 (Nowogard – Chociwel) i nr 147 (Wierzbiczin – Łobez). Ponadto w odległości ok. 25 km od Nowogardu przebiega droga ekspresowa S3, stanowiąca fragment międzynarodowej trasy E65, będącej transeuropejskim korytarzem transportowym.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa o lokalnym znaczeniu relacji Szczecin – Goleniów – Płoty – Kołobrzeg, ze stacją osobowo-towarową w Nowogardzie i przystankami

w Wyszomierzu i Żabowie. Ponadto w pobliżu Goleniowa w odległości 20 km od Nowogardu znajduje się międzynarodowy port lotniczy Szczecin-Goleniów.

Transport zbiorowy na terenie gminy Nowogard realizują: PKS Gryfice Sp. z o.o., FHU Adam Fedeńczak, Transmar Marcin Fedeńczak, Metro Przewozy Pasażerskie oraz Przewóz Osób Serocki. Na terenie miasta Nowogard funkcjonuje bezpłatna komunikacja publiczna zapewniająca połączenia na liniach nr: 515 – Dworzec PKS – Osiedle Bema przez ul. Wojska Polskiego; 516 – Osiedle Bema – ul. Radosława przez ul. Kościuszki – Dworzec PKS – ul. Boh. Warszawy „Szkoła”; 517 – Osiedle Bema – Dworzec PKS przez ul. Kościuszki – ul. Kościelna; 518 ul. Radosława – Osiedle Bema przez ul. Kościuszki.

Dobre połączenia komunikacyjne posiadają mieszkańcy miejscowości: Żabowo, Wojcieszyn, Olchowo, Sapolnica, Karsk, Warnkowo, Ogorzele, Błotno, Miętno, Wierzbiecin i Kulice. Trudności komunikacyjne występują w sołectwach Boguszyce, Brzozowo, Czermnica, Dąbrowa Nowogardzka, Długofęka, Glicko, Grabin, Jarchlino, Krasnofęka, Lestkowo, Maszkowo, Orzechowo, Orzesze, Ostrzyca, Sikorki, Strzelewo, Szczytniki, Świerczewo, Trzechel, Osowo, Stąjsino, Wołowiec, Wyszomierz, Żabówko, Łęgno, Wierzchy i Konarzewo.

Dane szczegółowe na temat infrastruktury technicznej w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Infrastruktura techniczna w gminie w 2016 r.

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	183,5
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	23 300
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	42
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	16 600
oczyszczalnie ścieków	
liczba oczyszczalni ścieków	2
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	16 600
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	brak danych
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	16 014
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie (w km)	256
w tym długość dróg gminnych (w km)	13,62

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Uzupełniając dane odnoszące się do infrastruktury technicznej, warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w ostatnich latach. Inwestycje te, poza sferą techniczną, obejmowały obszar edukacji, kultury oraz sportu i rekreacji. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w latach 2014-2016 to:

- budowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w ul. Asnyka, sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej do obszaru inwestycyjnego Wojcieszyn-Miętno oraz kanalizacji deszczowej w ul. Kowalskiej w Nowogardzie;
- budowa drogi do obszaru inwestycyjnego w obrębach Wojcieszyn-Miętno, drogi wewnątrzsiedlowej wraz z miejscami postojowymi przy ul. Poniatowskiego i drogi zbiorczej na odcinku pomiędzy ulicą Boh. Warszawy a drogą gminną Armii Krajowej z miejscowością Wojcieszyn;
- przebudowa drogi przy ul. Zamkowej w Nowogardzie, drogi wewnątrzsiedlowej wraz z miejscami parkingowymi przy Przedszkolu Nr 3 w Nowogardzie, przebudowa nawierzchni ul. Ogrodowej w Nowogardzie, przebudowa ul. Mickiewicza i ul. Cmentarnej, przebudowa drogi wewnętrznej przy osiedlu Waryńskiego w Nowogardzie oraz przebudowa drogi gminnej w miejscowości Olchowo;
- budowa chodników przy ul. Wiejskiej w Nowogardzie, przy boisku ORLIK w Maszkowie, remont nawierzchni chodników i parkingów wewnętrznej drogi przy ul. Bankowej i 3 Maja w Nowogardzie, remont schodów i chodnika przy ul. Kazimierza Wielkiego w Nowogardzie;
- budowa parkingów przy ul. 700-Lecia, przy ul. Kowalskiej, przy ul. Żeromskiego, wzdłuż ulicy 15 Lutego, przy Przedszkolu nr 4, przy ul. Leśnej, przy ul. Nadtorowej, przy ul. 5 Marca, przebudowa chodników (budowa parkingów przy SP nr 1) w ulicy Wojska Polskiego w Nowogardzie;
- budowa budynku komunalnego 12-rodzinnego w Nowogardzie przy ul. Cmentarnej,
- modernizacja budynku przy Placu Wolności, Przedszkola Nr 3, Przedszkola Nr 4 i szpitala w Nowogardzie;
- wymiana stolarki okiennej w ZSO w Nowogardzie i ogrodzenia przy SP nr 1 w Nowogardzie, dobudowanie sali lekcyjnej w SP w Długołęce, przebudowa dachu SP w Strzelewie i kotłowni w SP nr 4 w Nowogardzie;
- Budowa oświetlenia solarnego w Kulicach, w Konarzewie, w Bieniczkach, w Wierzbicinie, w Orzechowie, rozbudowa oświetlenia w Strzelewie oraz przy ul. Nadtorowej w Nowogardzie;

- zagospodarowanie Placu Wolności, terenu przy SP nr 1, terenu nad Jeziorem Olchowskim i nad Jeziorem Nowogardzkim, terenu sportowo-rekreacyjnego pomiędzy ulicami Warszawska – Zamkowa – Kowalska w Nowogardzie;
- Przebudowa świetlicy w Orzechowie, remont świetlicy w Świerczewie, w Grabinie, w Strzelewie, w Wierzchach i w Wyszomierzu, remont nawierzchni przy świetlicy w Wołowcu, remont i przebudowa świetlicy w Miętynie, wykonanie c.o. w świetlicy wiejskiej w Grabinie;
- budowa placów zabaw w Nowogardzie oraz w miejscowościach Łęgno, Sapolnica, Miętyno, Lestkowo, Czermnica, rozbudowa placu zabaw przy SP nr 4, przebudowa placu zabaw w Ostrzycy;
- budowa boiska sportowego ze sztucznej nawierzchni na Stadionie Miejskim w Nowogardzie oraz boiska wielofunkcyjnego na osiedlu Bema w Nowogardzie, remont ogrodzenia boiska przy świetlicy „Promyk”, wykonanie boiska do badmintonu, budowa bieżni przy ZSO w Nowogardzie;
- budowa siłowni zewnętrznych w miejscowościach Długołęka, Maszkowo, Szczytniki, Sapolnica, Żabowo i przy SP nr 2 oraz budowa siłowni zewnętrznej street workout w Nowogardzie;
- rozbudowa ścieżki wzdłuż Jeziora Nowogardzkiego;
- remont fontanny;
- przebudowa pomieszczeń biblioteki miejskiej na potrzeby utworzenia Izby Pamięci.

5. GOSPODARKA

Gmina Nowogard, poza obszarem miejskim, ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują ok. 227 km², tj. ponad 67% powierzchni gminy. Lasy stanowią ponad 27% jej terenu. Miasto Nowogard natomiast rozwija funkcje usługowo-przemysłowe, jest także ważnym ośrodkiem działającym na rzecz rolnictwa, obsługi administracyjnej okolicznych gmin oraz usług publicznych: szkolnictwa, służby zdrowia i innych. Poniższa tabela przedstawia strukturę gruntów w gminie.

Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne

powierzchnia gminy ogółem (w ha)	33 867
powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	22 698
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)	9 287
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków	1 882

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Na terenie gminy Nowogard przeważają gleby średniej jakości zaliczane do IV klasy bonitacyjnej. Ponad 90% powierzchni pól uprawnych zajmują grunty lekkie klas brunatnoziemnych. Jakość gleb wymaga dodatkowych zabiegów agrotechnicznych i jest największym naturalnym ograniczeniem warunków do rozwoju rolnictwa. Dominującą formą prowadzenia działalności rolniczej jest rolnictwo indywidualne, w strukturze gospodarstw rolnych przeważają gospodarstwa o powierzchni od 1 ha do 10 ha.

Na obszarze gminy udokumentowano obecność złóż ropy naftowej „Błotno”, kruszywa naturalnego „Długołęka”, piasków kwarcowych „Radosław” oraz kredy jeziornej i torfu rolniczego „Dąbrowa Nowogardzka – Karsk”.

Dane na temat podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy w latach 2014-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej w gminie wg rejestru REGON w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji gminnej	2 200	2 258	2 300

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie rosła. Większość z nich funkcjonowała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (najczęściej w handlu, budownictwie i przetwórstwie przemysłowym oraz opiece zdrowotnej). Warto dodać, że gmina Nowogard posiada tereny inwestycyjne, stanowiące podstrefę Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, położone przy drodze krajowej nr 6, w rejonie inwestycyjnym Wojcieszyn-Miętno.

6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat mieszkań w gminie Nowogard, liczby izb mieszkalnych i powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2014-2016. W tabeli wyodrębniono również dane na temat mieszkań komunalnych i socjalnych.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba mieszkań w gminie ogółem	8 006	8 045	b.d.

liczba izb mieszkalnych	30 521	30 747	b.d.
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	541 602	547 460	b.d.
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	67,65	68,05	b.d.
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	22,5	22,96	b.d.
liczba mieszkań komunalnych	244	245	254
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	658	662	697
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	10 315	10 282	10 666
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m ²)	42,27	41,97	41,99
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	702	700	745
przeciętna pow. użytkowa mieszkania komunalnego na 1 osobę (w m ²)	14,69	14,69	14,32
liczba mieszkań socjalnych	151	151	150
liczba izb w mieszkaniach socjalnych	416	416	414
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m ²)	6 601	6 619	6 587
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania socjalnego (w m ²)	43,72	43,83	43,91
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych	462	458	455
przeciętna pow. użytkowa mieszkania socjalnego na 1 osobę (w m ²)	14,29	14,45	14,48
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	14	12	16
łączna powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	4 675	3 146	1 814

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W latach 2014-2015 (brak danych dotyczących 2016 roku) ogólna liczba mieszkań w gminie rosła, podobnie zwiększała się liczba izb mieszkalnych oraz łączna powierzchnia użytkowa mieszkań, a także przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę.

W analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach mieszkaniowych gminy systematycznie rosła (z 244 w 2014 r. do 254 w 2016 r.), podobnie zwiększała się liczba izb w mieszkaniach komunalnych (z 658 w 2014 r. do 697 w 2016 r.). Wahaniom ulegała natomiast łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych, najwyższą wartość osiągając w 2016 r. (10 666 m²), a także przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania komunalnego (42,27 m² w 2014 r., 41,97 m² w 2015 r. i 41,99 m² w 2016 r.). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego przypadająca na jedną osobę w latach 2014-2015 utrzymywała się na takim samym poziomie (14,69 m²), natomiast w 2016 r. zmniejszyła się do 14,32 m².

W latach 2014-2015 liczba mieszkań socjalnych będących w zasobach mieszkaniowych gminy utrzymywała się na takim samym poziomie (po 151), natomiast w 2016 r. zmniejszyła się do 150, podobnie liczba izb w mieszkaniach socjalnych (po 416 w latach 2014-2015 i 414 w 2016 r.). Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych

wahała się, najniższy poziom osiągając w 2016 r. (6 587 m²), rosła natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania socjalnego (z 43,72 m² w 2014 r. do 43,91 m² w 2016 r.) oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania socjalnego przypadająca na jedną osobę (z 14,29 m² w 2014 r. do 14,48 m² w 2016 r.).

W latach 2014-2016 oddano w gminie do użytkowania w sumie 42 nowe budynki niemieszkalne (14 w 2014 r., 12 w 2015 r. i 16 w 2016 r.) o łącznej powierzchni użytkowej odpowiednio: 4 575 m², 3 146 m² i 1 814 m².

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W Nowogardzie tej formy pomocy udziela Wydział Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej i Ochrony Środowiska. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	225	195	164
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	3 088	2 422	2 037
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	670 304	511 552	396 792

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, z roku na rok malała, podobnie zmniejszała się liczba przyznanych dodatków oraz wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (od 670 304 zł w 2014 r. do 396 792 zł w 2016 r.).

7. EDUKACJA I KULTURA

7.1. OŚWIATA I OPIEKA NAD DZIEĆMI

W 2016 r. na terenie gminy Nowogard funkcjonowały 3 niepubliczne placówki zajmujące się opieką nad dziećmi do lat 3:

- Niepubliczny Malinowy Żłobek w Nowogardzie – ul. Bohaterów Warszawy 71, 72-200 Nowogard,
- Niepubliczny Żłobek Maluszkowo – ul. Księcia Racibora I 3, 72-200 Nowogard,
- Niepubliczny Żłobek Maluszkowo – ul. Grota-Roweckiego 23, 72-200 Nowogard

Szczegółowe dane na temat liczby dzieci uczęszczających do ww. placówek oraz opiekunów w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Opieka nad dziećmi do lat 3. w gminie w roku 2016

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, objętych opieką	liczba opiekunów
żłobek lub klub dziecięcy	3	52	5
w tym prowadzone przez gminę	–	–	–
w tym prowadzone przez inne podmioty	3	52	5

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W roku szkolnym 2015/2016 w gminie Nowogard funkcjonowały następujące placówki wychowania przedszkolnego i oświatowe:

- Przedszkole nr 1 – ul. Żeromskiego 14, 72-200 Nowogard,
- Przedszkole Publiczne nr 3 – ul. Poniatowskiego 2a, 72-200 Nowogard,
- Przedszkole nr 4 – ul. Kościuszki 3, 72-200 Nowogard,
- Publiczne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Zielone Przedszkole – ul. Zielona 11, 72-200 Nowogard,
- Artystyczne Przedszkole Kraina Fantazji – ul. gen. Bema 14, 72-200 Nowogard,
- Specjalistyczny Punkt Przedszkolny – Bohaterów Warszawy 71, 72-700 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – ul. Wojska Polskiego 67, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – ul. Żeromskiego 5, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Polskich Olimpijczyków (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – ul. Bohaterów Warszawy 78, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II – ul. gen. Bema 41, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa w Błotnie (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – Błotno 27, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa w Długołęce (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – Długołęka 16a, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa w Orzechowie (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – Orzechowo 24, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa w Strzelewie (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – Strzelewo 55A, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa w Wierzbięcinie – Wierzbięcin 50, 72-200 Nowogard,
- Szkoła Podstawowa w Żabowie (Edukacja przedszkolna – kl. 0, Szkoła Podstawowa) – Żabowo 17, 72-200 Nowogard,

- Gimnazjum nr 1 im. Szarych Szeregów – ul. Wojska Polskiego 6, 72-200 Nowogard,
- Gimnazjum nr 3 im. Zjednoczonej Europy – ul. gen. Bema 41, 72-200 Nowogard,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących (Gimnazjum nr 2, II Liceum Ogólnokształcące) – ul. Bohaterów Warszawy 78, 72-200 Nowogard,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących I Liceum Ogólnokształcące im. ppor. Emilii Gierczak – ul. Wojska Polskiego 6, 72-200 Nowogard,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica (Technikum nr 1, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych) – ul. Poniatowskiego 21, 72-200 Nowogard,
- Prywatne Liceum Ogólnokształcące – ul. 3 Maja 22, 72-200 Nowogard,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy – ul. Poniatowskiego 17, 72-200 Nowogard.

Szczegółowe dane na temat liczby dzieci i uczniów uczęszczających do ww. placówek oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Placówki wychowania przedszkolnego i oświatowe w gminie w roku szkolnym 2015/2016

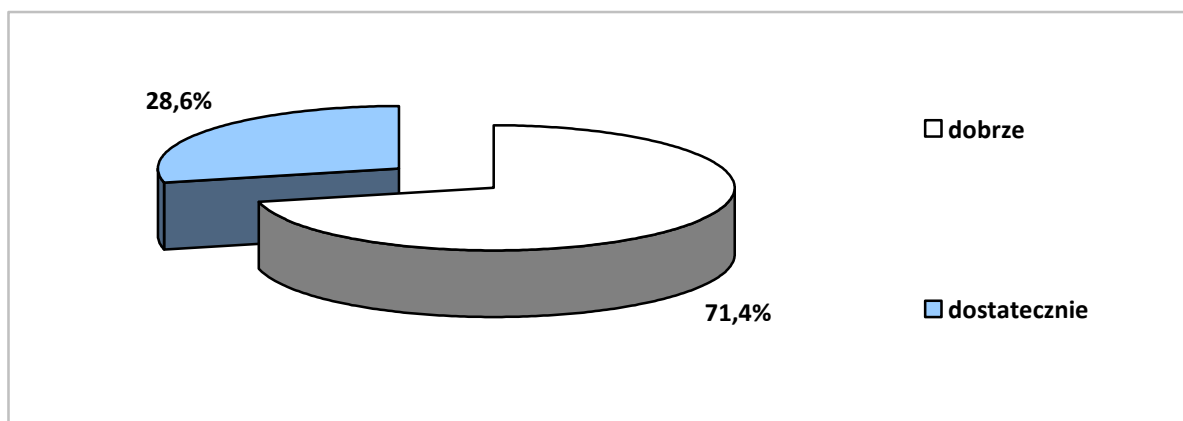
typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	14	645	69
w tym przedszkola	6	502	53
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	8	139	8
szkoły podstawowe	10	1 629	158
szkoły gimnazjalne	3	731	75
szkoły ponadgimnazjalne	6	1 362	80

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Ponadto na terenie gminy Nowogard funkcjonują niepubliczne placówki kształcące osoby dorosłe oraz absolwentów szkół średnich: Centrum Edukacyjne Zielona (Prywatne Publiczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Niepubliczna Szkoła Policealna) zlokalizowane przy ul. Zielonej 11 w Nowogardzie oraz Centrum Edukacji Zdroje – Filia Nowogard (Prywatne Policealne Studium Zawodowe), mieszczące się przy ul. Bohaterów Warszawy 78 w Nowogardzie.

Dane pozyskane z badania ankietowego pozwoliły poznać opinie mieszkańców gminy na temat oferty edukacyjnej szkół, zaspokajania potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej oraz istniejących deficytów w tych obszarach. Poniższe wykresy ilustrują rozkład odpowiedzi na pytania o infrastrukturę oświatową i jakość oferty edukacyjnej szkół w gminie.

Wykres 1. Jaka Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?

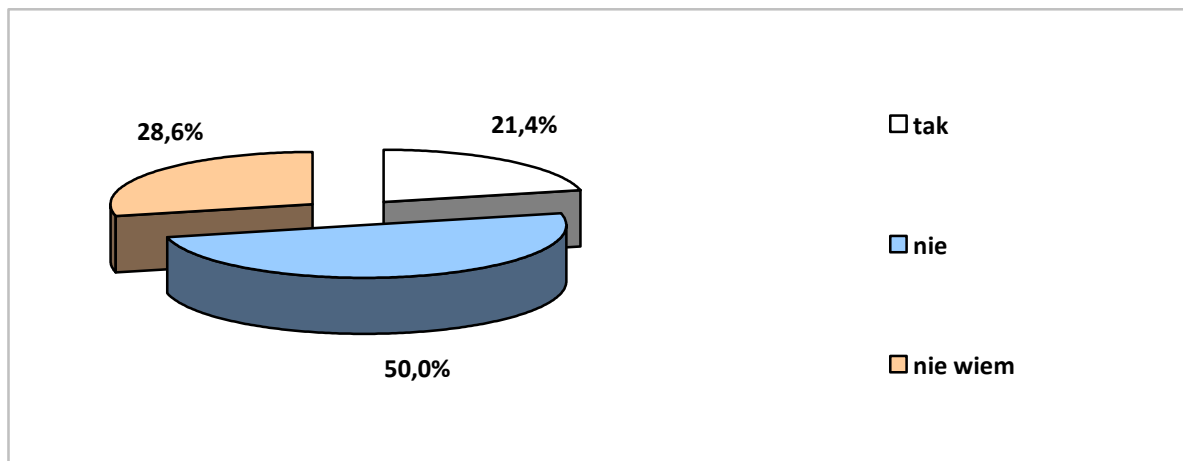

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta edukacyjna szkół w gminie została oceniona pozytywnie. Ponad 71% badanych stwierdziło, że jest ona dobra, a kolejne 28,6% respondentów określiło ją jako dostateczną. Nikt z ankietowanych nie uznał oferty edukacyjnej szkół w gminie za niedostateczną.

Kolejne wykresy ilustrują rozkład odpowiedzi na pytania dotyczące oferty opieki nad dziećmi do lat 3 i w przedszkolach na terenie gminy.

Wykres 2. Czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

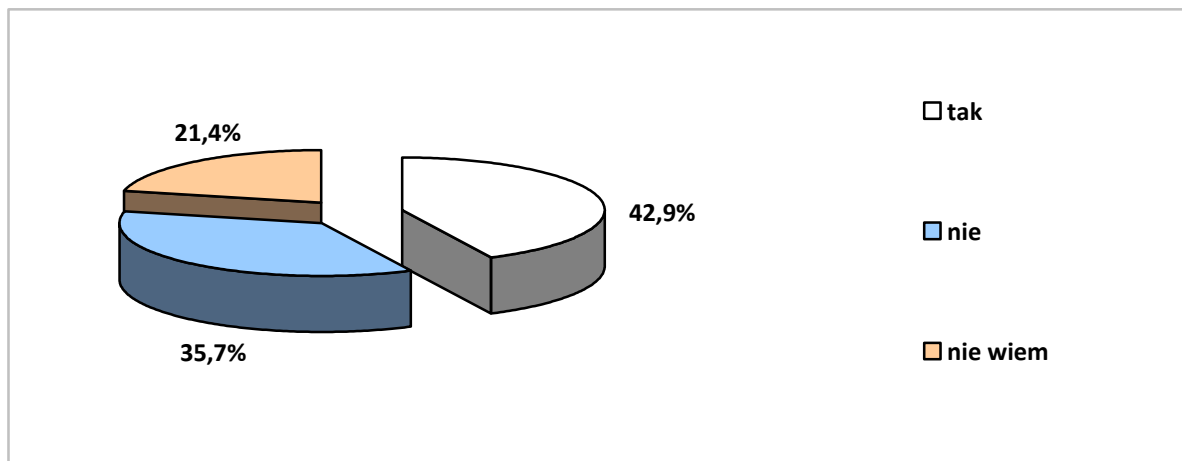

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według połowy ankietowanych oferta opieki nad dziećmi do lat 3 nie zaspokaja potrzeb w tym zakresie. Przeciwnego zdania było 21,4% respondentów. Odpowiedzi na to pytanie nie potrafiło udzielić 28,6% badanych.

Wykres 3. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Prawie 43% badanych pozytywnie oceniło ofertę opieki przedszkolnej w gminie. Jednak 35,7% ankietowanych stwierdziło, że nie zaspokaja ona potrzeb mieszkańców. Zdania w tej kwestii nie wyraziło 21,4% respondentów.

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o deficyty w zakresie placówek oświatowych, kół zainteresowań lub zajęć dydaktycznych czy wychowawczych uczestnicy badania wskazywali przede wszystkim żłobki gminne i zbyt wysokie koszty opieki, niewystarczającą liczbę miejsc w przedszkolach, szkolne koła zainteresowań, zajęcia pozalekcyjne rozwijające umiejętności i pasje uczniów, szkoły o profilu sportowym oraz zajęcia wyrównawcze. Ankietowani postulowali także organizowanie różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci niepełnosprawnych i poszerzenie oferty zajęć sportowych. Niektórzy badani zwrócili uwagę na brak uczelni wyższych.

7.2. ŻYCIE KULTURALNE W GMINIE

Głównym animatorem życia kulturalnego w gminie jest Nowogardzki Dom Kultury, który zajmuje się upowszechnianiem kultury, a także przyczynia się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką i tradycjami. Ponadto NDK ułatwia rozwój talentów i uzdolnień mieszkańców poprzez szereg różnorodnych zajęć i warsztatów. Przy placówce funkcjonują m.in.: zespoły taneczne (Mini Paluchy, Wesołe Paluchy, Zespół Tańca Współczesnego Andeor, Zespół Hip-Hop Flesz Dance, Zespół Tańca Klasycznego Fenix, Zespół Tańca Towarzyskiego Flesz, Teatr Tańca Fan), teatralne (Teatr Mini, Teatr Piecuchy, Zespół Animacji Hotel), wokalne (Studio Piosenki, Studio Wokalne, Zespół Wokalny, Zespół Śpiewaczy Wesoła Ferajna, Kapela Rycha).

Placówka prowadzi zajęcia instrumentalne (instrumenty klawiszowe, skrzypce, bębny, gitara), pracownie plastyczne (malarska, ceramiczna, Akademia Malucha, Coolturaalne Popołudnia, Klub Pozytywnie Zakręconych), multimedialne (pracownia filmowo-fotograficzna) i zajęcia ruchowe (Aeroboxing, Joga, Aktywne Spotkania Emerytów, Pilates). Nowogardzki Dom Kultury jest inicjatorem wydarzeń kulturalnych w gminie, organizuje wystawy, konkursy w różnych dziedzinach sztuki, koncerty, przeglądy i festiwale, a także tworzy i upowszechnia sceniczne programy artystyczne.

W gminie co roku odbywa się wiele imprez cyklicznych oraz okolicznościowych, w tym m.in. Ogólnopolski i Międzynarodowy Festiwal Filmów Ekologicznych im. Macieja Łukowskiego „Ekofilm”, Festiwal Filmu Muzyki Malarstwa „Lato z Muzami”, Plener Malarski, Warsztaty Artystyczne, dożynki gminne, konkursy recytatorskie, kiermasze świąteczne, turnieje sportowe, memoriały i spartakiady. W strukturach NDK-u funkcjonuje kino „Orzeł”, dysponujące salą widowiskowo-kinową z 260 miejscami.

Istotnym animatorem życia kulturalnego jest Miejska Biblioteka Publiczna w Nowogardzie z 2 filiami miejskimi i 6 filiami wiejskimi w Błotnie, Dąbrowie, Strzelewie, Wierzbicinie, Wyszomierzu i Żabowie. Ich główną funkcją jest zaspokajanie i rozbudzanie potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej. Biblioteka i jej filie inicjują także przedsięwzięcia służące promocji kultury, książki i czytelnictwa, m.in. lekcje biblioteczne, cykliczne spotkania dla aktywnych seniorów „Spotkajmy się w Bibliotece”, Poranki Malucha, Wakacyjne zajęcia czytelnicze dla dzieci oraz Ferie w Bibliotece.

W obszarze szeroko rozumianej kultury funkcjonuje także 25 świetlic (w tym jedna realizująca program opiekuńczo-wychowawczy). Ich działalność ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców oraz propagowanie działalności kulturalno-oświatowej i sportowej. W gminie ukazuje się też Biuletyn Informacyjny – Wiadomości Samorządowe.

Dane na temat funkcjonujących w gminie placówek kultury przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Placówki kultury w gminie w 2016 roku

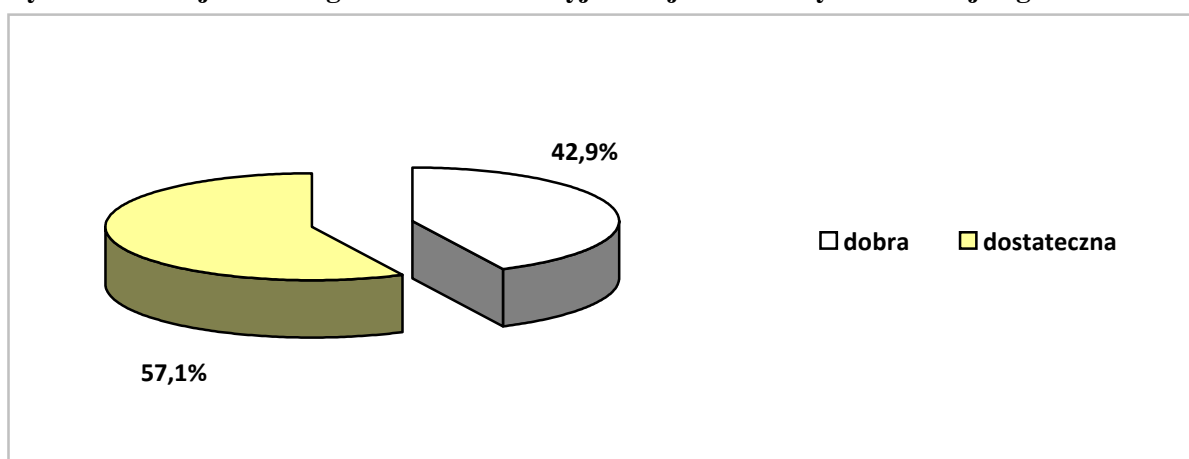
nazwa placówki	adres	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
Nowogardzki Dom Kultury	Plac Wolności 7, 72-200 Nowogard	dostępny dla wszystkich mieszkańców gminy	15+5
Miejska Biblioteka Publiczna w Nowogardzie	Plac Wolności 8, 72-200 Nowogard	dostępne dla wszystkich	19

Filia miejska nr 1	ul. Leśna 13, 72-200 Nowogard	mieszkańców gminy	
Filia miejska nr 2	ul. Poniatowskiego 17, 72-200 Nowogard		
Filia wiejska w Błotnie	Błotno 27, 72-200 Nowogard		
Filia wiejska w Dąbrowie	Dąbrowa 19, 72-200 Nowogard		
Filia wiejska w Strzelewie	Strzelewo 7, 72-200 Nowogard		
Filia wiejska w Wierzbicinie	Wierzbicin 19, 72-200 Nowogard		
Filia wiejska w Wyszomierzu	Wyszomierz 33, 72-200 Nowogard		
Filia wiejska w Żabowie	Żabowo 17, 72-200 Nowogard		

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie. Prawie 43% respondentów określiło ją jako dobrą, a kolejne 57,1% badanych przyznało, że jest dostateczna. Nikt z ankietowanych nie stwierdził, że jest ona niedostateczna. Rozkład odpowiedzi na temat oferty kulturalnej w gminie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wskazując placówki kulturalne lub formy zajęć artystycznych, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest utrudniony, ankietowani wymieniali koncerty, zarówno muzyki klasycznej, jak i rozrywkowej, wydarzenia kulturalne i spektakle teatralne oraz zajęcia artystyczne dla dzieci poniżej 5. roku życia. Postulowano także modernizację pomieszczeń Nowogardzkiego Domu Kultury oraz ułatwienie dostępu do zajęć kulturalnych

dzieciom z terenów wiejskich, które ze względu na problemy komunikacyjne i wysokość opłat korzystają z nich w ograniczonym zakresie. Według niektórych ankietowanych świetlice wiejskie nie w pełni realizują swoje zadania.

8. OCHRONA ZDROWIA

Mieszkańcy gminy Nowogard mają zapewnioną opiekę zdrowotną w jednym Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Szpitalu Rejonowym, sześciu Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej oraz 36 prywatnych praktykach lekarskich (w tym 6 stomatologicznych). Zapotrzebowanie mieszkańców gminy na środki farmaceutyczne zapewnia 6 aptek zlokalizowanych w Nowogardzie (Apteka Cefarm-Szczecin przy pl. Wolności 2, Apteka Asa przy ul. Warszawskiej 14, Apteka Centrum Zdrowia przy ul. 700-Lecia 21, Apteka Dbam o Zdrowie przy ul. 3 Maja 47, Apteka Dr Max przy ul. 15 Lutego 17 oraz Apteka Nowa Farmacja przy ul. Bohaterów Warszawy 103. Dane na temat zakładów opieki zdrowotnej, prywatnych praktyk lekarskich i aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2016 r.

typ placówki	liczba placówek
zakład opieki zdrowotnej	7
w tym niepubliczny zakład opieki zdrowotnej	6
prywatna praktyka lekarska	36
apteki i punkty apteczne	6

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Wykaz zakładów opieki zdrowotnej w gminie Nowogard w 2016 r.

- Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy, ul. Wojska Polskiego 7, 72-200 Nowogard, (oddziały: neonatologiczny, pediatryczny, ginekologiczno-położniczy, chirurgiczny i wewnętrzny, poradnie: chirurgiczna, ginekologiczno-położnicza, kardiologiczna, neurologiczna, nefrologiczna i endoskopii oraz przychodnia przyszpitalna),
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PROMED, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Gabinetów Lekarskich MEDYK, ul. Wojska Polskiego 7A, 72-200 Nowogard,
- Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej PRAXIS, ul. Dworcowa 2, 72-200 Nowogard,

- Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej PRAXIS II, ul. Bankowa 3a, 72-200 Nowogard,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej SANUS, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej LEKS, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard.

Wykaz prywatnych gabinetów i praktyk lekarskich w gminie Nowogard w 2016 r.

- Medex Specjalistyczne Gabinety Lekarskie, ul. Wolności 6, 72-200 Nowogard,
- Baby-Med s.c. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Wojciech Włodarczyk, ul. Ogrodowa 9, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Tomasz Rokicki, ul. Wojska Polskiego 1/1, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Praktyka Lekarska Michał Branecki, ul. Wojska Polskiego 81/5, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Praktyka Lekarska Ahmad Hamdan, ul. Zamkowa 3/6, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Maciej Zieliński, ul. Piłsudskiego 2/1, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Ryszard Cieślak, ul. Armii Krajowej 16, 72-200 Nowogard,
- Prywatna Praktyka Lekarska Piwowarski Mariusz, ul. Bohaterów Warszawy 4b, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Janusz Syfert, ul. Głowackiego 3, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Jacek Kargul, ul. Poniatowskiego 26A, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Dorota Iglewska, ul. Gryfitów 4/33, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Praktyka Lekarska Mirosława Melnyk-Tomys, ul. Bema 16/9, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Jadwiga Kaliczyńska, ul. Bohaterów Warszawy 6D/6, 72-200 Nowogard,
- Gabinet Lekarski Ryszard Śmietański, ul. Zamkowa 4/21, 72-200 Nowogard,

- Gabinet lekarski Danek Grażyna, ul. Gryfitów 5, lok. 25, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Praktyka Lekarska Bożena Salamon, Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Bernarda Nawara, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Danuta Szwed-Lewandowska, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Bogumiła Włodarczyk, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Urszula Czura, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Marzanna Śliwka, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Helena Rokicka, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Gabinet ginekologiczno-położniczy Szychowski Zbigniew, ul. Dworcowa 2, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Piotr Grybowski, ul. Dworcowa 2, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Andrzej Buragas, ul. Wojska Polskiego 7a, 72-200 Nowogard,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Teresa Buragas, ul. Wojska Polskiego 7a, 72-200 Nowogard,
- Gabinet lekarski Larysz Dariusz, ul. Wojska Polskiego 7A, 72-200 Nowogard,
- Gabinet lekarski Ciszewski Edward, ul. Wojska Polskiego 7A, 72-200 Nowogard,
- Mardent Sp. z o.o. Przychodnia Stomatologiczna, ul. 15 Lutego 17, 72-200 Nowogard,
- Dental-Med. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Pl. Wolności 67, 2-200 Nowogard,
- Zahnpraxis Centrum Stomatologii, ul. 5 Marca 12, 72-200 Nowogard,
- Praktyka Stomatologiczna, ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard,
- Gabinet stomatologiczny Wałęga-Bąk Dorota, ul. Kościuszki 36, lok. 311, 72-200 Nowogard,
- Gabinet stomatologiczny Szulejko Bożena, ul. 3 Maja 48, 72-200 Nowogard,

- Gabinet stomatologiczny Sławomir Śliwka, ul. Wojska Polskiego 7A, 72-200 Nowogard.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu jednostek ochrony zdrowia. W poniższych tabelach przedstawiono, jako reprezentatywne dla gminy, dane za 2016 r. uzyskane z Samodzielnego Publicznego Szpitala Rejonowego w Nowogardzie – Przychodni Przyszpitalnej.

Tabela 13. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2016 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory	20
niedokrwistości	86
choroby tarczycy	17
cukrzyca	8
niedożywienie	20
otyłość	120
zaburzenia odżywiania	7
upośledzenie umysłowe	16
padaczka	18
dziecięce porażenie mózgowe	10
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	318
choroba nadciśnieniowa	7
alergia – dychawica oskrzelowa	235
alergia pokarmowa	84
alergia skórna	226
zniekształcenie kręgosłupa	466
choroby układu moczowego	66
wady rozwojowe układu nerwowego	8
wady rozwojowe układu krążenia	23
aberracje chromosomowe	3
zaburzenia rozwoju	30

Dane: Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy w Nowogardzie – Przychodnia Przyszpitalna.

Tabela 14. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2016 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory	297
choroby tarczycy	401
cukrzyca	781
niedokrwistość	182

choroby obwodowego układu nerwowego		1 346
choroby układu krążenia		3 264
w tym	przewlekła choroba reumatyczna	110
	choroba nadciśnieniowa	2 000
	choroby naczyń mózgowych	360
	niedokrwienność serca (w tym przebyty zawał serca)	794
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		753
przewlekłe choroby układu trawiennego		441
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej		781
pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej		28

Dane: Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy w Nowogardzie – Przychodnia Przyszpitalna.

W 2016 r. w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Rejonowym w Nowogardzie – Przychodni Przyszpitalnej objęto opieką czynną ogółem 941 dzieci i młodzieży oraz 3 641 pacjentów w wieku 19 lat i więcej. W analizowanym roku u największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono zniekształcenie kręgosłupa (466 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (318 osób), alergię – dychawicę oskrzelową (235 osób) oraz alergię skórą (226 osób).

Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (3 264 osoby), chorobami obwodowego układu nerwowego (1 346 osób), cukrzycą oraz chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (po 781 osób), a także przewlekłymi nieżytami oskrzeli, dychawicą oskrzelową (753 osoby).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 15. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2016 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
lekarskie porady patronażowe oraz badania bilansowe, w tym przesiewowe niemowląt (dzieci podlegające badaniu)	151
lekarskie porady patronażowe oraz badania bilansowe, w tym przesiewowe niemowląt (dzieci zbadane)	151
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego (dzieci do lat 3)	395
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych (dzieci do 1. roku życia)	296
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	957
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	815

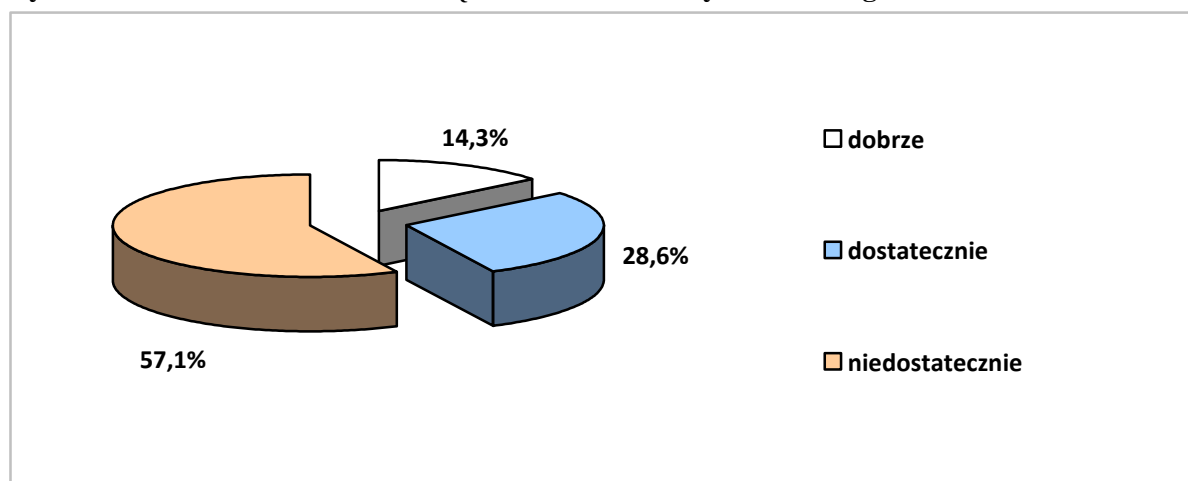
Dane: Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy w Nowogardzie – Przychodnia Przyszpitalna.

W 2016 r. lekarskim poradom patronażowym oraz badaniom bilansowym, w tym przesiewowym podlegało 151 niemowląt, tyle też zostało zbadanych. Poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego zostało objętych 395 dzieci do lat 3. Pielęgniarki i położne zrealizowały 296 wizyt profilaktycznych u dzieci do 1. roku życia. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto 957 dzieci i młodzieży, w tym 815 osób zbadano zgodnie z programem badań profilaktycznych.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Nowogard dwa pytania pozwalające uzyskać opinie na temat oceny oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie, oraz działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze ochrony zdrowia. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie.

Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia ofertę w zakresie ochrony zdrowia w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad 57% respondentów negatywnie oceniło ofertę służby zdrowia w gminie. Jednocześnie 28,6% badanych uznało ją za dostateczną, a kolejne 14,3% ankietowanych stwierdziło, że oferta jest dobra.

Uczestnicy badania wypowiedzieli się także w kwestii działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. Najczęściej postulowano ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów, poradni specjalistycznych oraz pracowni tomografii komputerowej i rezonansu magnetycznego w ramach NFZ, rozszerzenie oferty świadczeń rehabilitacyjnych i skrócenie czasu oczekiwania na zabiegi, zorganizowanie opieki długoterminowej oraz poprawę funkcjonowania szpitala i innych placówek medycznych. Wśród niezbędnych działań wymieniano także tworzenie gabinetów stomatologicznych w placówkach oświatowych, przeprowadzenie badań słuchu dzieci i młodzieży, wdrażanie programów prozdrowotnych

i organizowanie spotkań profilaktycznych dla uczniów, a także budowę domu opieki dla seniorów oraz ujednoczenie ceny leków.

9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Na bazę służącą upowszechnianiu sportu i rekreacji w gminie Nowogard składają się następujące obiekty:

- Stadion Miejski, zajmujący łącznie z zapleczem 2 ha powierzchni, wyposażony w dwa boiska do gry w piłkę nożną, trybuny na 1 400 miejsc siedzących oraz parking – ul. Wojska Polskiego 41, Nowogard,
- kompleks boisk „Moje Boisko Orlik 2012” – ul. Bohaterów Warszawy 78, Nowogard,
- lodowisko Biały Orlik – ul. Bohaterów Warszawy 78, Nowogard,
- boisko wielofunkcyjne – Plac Szarych Szeregów, Nowogard,
- boiska wielofunkcyjne – ul. gen. Bema 41, Nowogard,
- kąpielisko miejskie z 200-metrową linią brzegową jeziora, mołem spacerowym i zjeżdżalnią wodną o długości 70 metrów – ul. Promenada 3, Nowogard,
- tor motocrossowy – ul. Górna, Nowogard,
- skatepark – Plac Szarych Szeregów, Nowogard,
- Miasteczko Ruchu Drogowego – Plac Szarych Szeregów, Nowogard,
- Strzelnica „Krzywy Dzik” – ul. Bohaterów Warszawy 62/1, Nowogard,
- hala gimnastyczna przy ZSO w Nowogardzie – ul. Bohaterów Warszawy 78, Nowogard,
- hala gimnastyczna przy ZSP w Nowogardzie – ul. Poniatowskiego 21, Nowogard,
- hala gimnastyczna przy LO nr 1 w Nowogardzie – ul. Wojska Polskiego 6, Nowogard,
- hala gimnastyczna przy Gimnazjum Nr 3 w Nowogardzie – ul. gen. Bema 41, Nowogard,
- hala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Nowogardzie – ul. Żeromskiego 5, Nowogard,

Ponadto, we wszystkich większych miejscowościach gminy Nowogard znajdują się różne obiekty sportowe, m.in.:

- boiska do piłki nożnej i siatkowej (LZS) w miejscowościach: Długołęka, Wyszomierz, Ostrzyca, Konarzewo, Maszkowo, Wojcieszyn, Dąbrowa, Sikorki, Trzechel, Czermnica, Strzelewo, Wierzbięcin, Błotno,
- hale gimnastyczne przy Szkołach Podstawowych w miejscowościach: Strzelewo, Orzechowo, Żabowo, Błotno, Wierzbięcin.

Propagowaniem kultury fizycznej w gminie zajmują się również działające na jej terenie kluby sportowe. Należą do nich: Ludowy Klub Sportowy „Pomorzanin”, Ludowy Klub Sportowy „Olimpia”, Kolarski Klub Sportowy „Bond-Sawa”, Ludowy Kolarski Klub Sportowy „Chrabąszcze”, Klub Motorowy „Cisy”, Klub Sportowy Oldboje „Bosman”, Klub Turystyki Kajakowej „Kon-Tiki”, Klub Żeglarski „Knaga”, Klub Sportowy „Handball”, Klub Strzelectwa Sportowego „Tarcza” Sekcja w Nowogardzie oraz 9 ogniw Ludowych Zespołów Sportowych, prowadzących m.in. sekcje piłki nożnej, piłki siatkowej i tenisa stołowego.

Przy szkołach działa także 6 Uczniowskich Klubów Sportowych: Uczniowski Klub Sportowy „Gimnazjum Trójka” Nowogard, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Czwórka” Nowogard, Visonex Ludowy Uczniowski Klub Sportowy TOP Wierzbięcin, Uczniowski Klub Sportowy „Jedyneczka”, Uczniowski Klub Sportowy „Dwójka” oraz Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Siatkarz”.

W Nowogardzie funkcjonuje Ośrodek Sportu i Rekreacji, usytuowany nad Jeziorem Nowogardzkim, zajmujący się bazą sportową i utrzymaniem obiektów kąpieliska miejskiego. Ośrodek oferuje możliwość wypożyczenia nart wodnych, łodzi wiosłowych, kajaków oraz sprzętu do windsurfingu, żeglarstwa, nurkowania i siatkówki plażowej.

Gmina Nowogard zajmuje obszar w granicach równiny morenowej dennej, zwanej Równiną Nowogardzką. Jej teren jest w większości nizinny, lekko pofałdowany. Wzniesienia osiągają średnio 30-50 m wysokości. Najniżej położona jest północno-zachodnia część gminy, natomiast najwyżej leży część południowa, w której wzniesienia osiągają 80-90 m. Na obszarze gminy występuje niewielka ilość wód powierzchniowych – duże jezioro Nowogardzkie i kilka mniejszych (Karsk, Orzechowskie, Glicko, Czermnica) oraz przecinające jej powierzchnię niewielkie rzeki: Sapolnica z dopływami (Dobra, Łosońnica) i Gardomianka (z Rudką), należące do zlewni Regi oraz Dobrzyca poprzez Wołczenicę uchodząca do Zalewu Szczecińskiego. Największym kompleksem leśnym jest fragment Puszczy Goleniowskiej, położony w rejonie miejscowości: Łęgno, Błotno,

Ogorzele, Czermnica i Trzechel. Do niewątpliwych naturalnych atrakcji turystycznych należą Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe:

- „Sarni Las” – przylegający do północnego brzegu Jeziora Nowogardzkiego, to starodrzew lasu mieszanego wraz z malowniczym wybrzeżem jeziora. Miejsce to ma charakter parku leśnego o przeznaczeniu rekreacyjnym,
- Dolina rzeki Wołczenicy – obszar położony wzdłuż północnych granic gminy, obejmuje cenne fragmenty półnaturalnych łąk,
- Dolina rzeki Sapólnej – teren położony wzdłuż północnych granic gminy, ochronie podlega obszar łągów i olsów oraz półnaturalnych łąk,
- Dolina rzeki Pileszy – obszar położony w południowo-zachodnim rejonie gminy, ochronie podlega cenny krajobrazowo obszar półnaturalnych łąk,

oraz obejmujący północno-zachodnią część gminy Obszar chronionego krajobrazu „Las Czermnicki” o wyjątkowych walorach krajobrazowych, a także użytek ekologiczny – Szuwary Nowogardzkie.

Naturalne walory przyrodniczo-krajoznawcze gminy, czystość i dobry stan naturalnego środowiska są warunkami umożliwiającymi rozwój turystyki. Największą atrakcją turystyczną Nowogardu jest sięgające centrum miasta Jezioro Nowogardzkie, otoczone parkiem oraz zabytkowymi murami obronnymi z pierwszej połowy XIV wieku. Jezioro sprzyja rozwojowi sportów wodnych i jest doskonałym miejscem dla amatorów wędkarstwa (obfituje w płocie, karpie, leszcze, szczupaki, sumy i węgorze). Miłośnicy przyrody i turystyki pieszej mogą przemierzyć pieszy szlak turystyczny wiodący ulicą Promenada, poprzez tereny Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Sarni Las” i tereny wokół jeziora.

Przez gminę Nowogard przebiega Międzygminny Szlak Rowerowy „Równina Nowogardzka”. Trasa prowadzi po bardzo zróżnicowanym terenie czterech gmin – Nowogard, Osina, Maszewo i Dobra.

O wartościach kulturowych gminy Nowogard decyduje historia poszczególnych miejscowości oraz zachowane zabytki, do których należą nie tylko obiekty architektoniczne, lecz także zieleń komponowana:

- Bieniczki – kościół pw. św. Trójcy z II połowy XIX w., pomnik żołnierzy z I wojny światowej,
- Bieńczyce – dwór z 1851 r., park dworski,
- Czermnica – wieża przy kościele pw. św. Łucji,
- Długołęka – dwór z 1910 r., park dworski, gotycki kościół z XV w. z drewnianą wieżą,

- Grabin – kościół pw. św. Jana Chrzciciela z 1910 r.,
- Jarchlino – kościół filialny pw. św. Józefa z XV/ XIX w.,
- Karsk – kościół pw. św. Barbary, obelisk ku czci mieszkańców – żołnierzy poległych w I wojnie światowej,
- Konarzewo – pałac z 1869 r., park pałacowy,
- Kulice – dwór z I poł. XIX w. (siedziba rodowa Bismarcka), park dworski,
- Lestkowo – kościół filialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski,
- Miętno – kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, park dworski,
- Nowogard – teren Starego Miasta z początku XIV w., gotycki kościół pw. Wniebowzięcia NMP, zamek (relikty zabudowy i teren), mury obronne z połowy XIV w., zachowane tylko częściowo nad jeziorem Dawniej,
- Olchowo – kościół filialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła,
- Orzechowo – kościół filialny pw. św. Józefa,
- Osowo-Bieniczki – pałac, park pałacowy, stajnia, rządcówka,
- Ostrzyca – zespół kościoła pw. Zwiastowania NMP,
- Sikorki – kościół pw. Chrystusa Króla,
- Słajsino – kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski, park dworski,
- Strzelewo – kościół pw. św. Sylwestra z 1890 r.,
- Świerczewo – ruina kościoła ewangelickiego, po odbudowie kościół pw. św. Faustyny,
- Trzechel – kościół parafialny pw. św. Katarzyny z 1872 r.,
- Warnkowo – park dworski z relikdami dworu i budynków gospodarczych z 1870 r.,
- Wierzbięcín – kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia Marii z 1737 r., drewniana wieża-dzwonnica z 1759 r., zespół pałacowy, park,
- Wołowiec – kościół filialny pw. św. Marcina z 1912 r.,
- Wyszomierz – gotycki kościół filialny pw. Chrystusa Króla z XV w., wieża drewniana z XVII w.,
- Żabowo – kościół filialny pw. św. Matki Boskiej Różańcowej z 1847 r.

Na terenie gminy funkcjonuje 13 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania, oferujących łącznie 379 miejsc noclegowych. Ich dane adresowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 16. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2016 r.

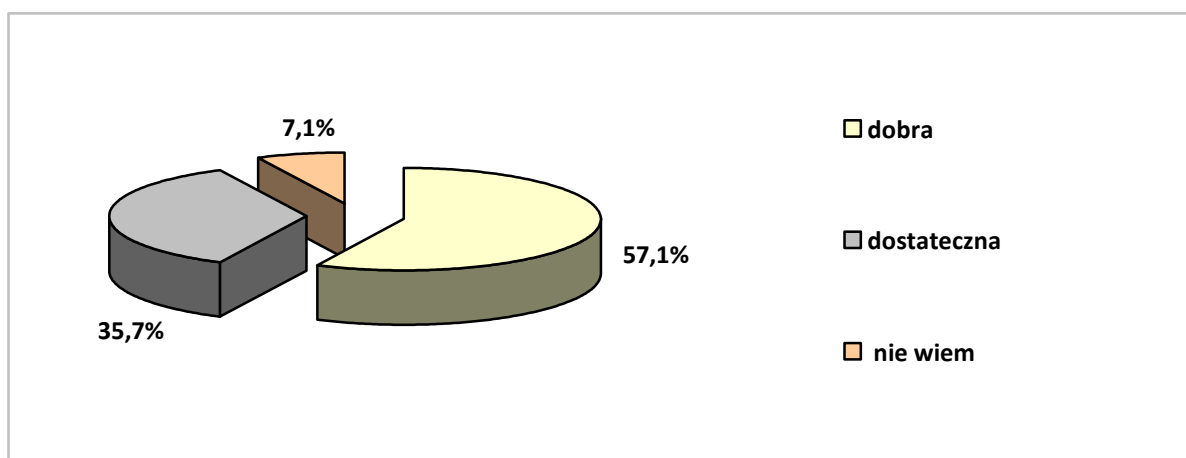
lp.	nazwa obiektu	adres	liczba miejsc
1.	Hotel „Przystań”	ul. Zielona 1, 72-200 Nowogard	48
2.	Hotel Willa „Zbyszko”	ul. Kościuszki 16k, 72-200 Nowogard	80

3.	Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku przy Jeziorze Nowogardzkim	ul. Promenada 3, 72-200 Nowogard	30
4.	Ośrodek Wypoczynkowy „Sarni Las”	Kolonia Smużyny 1a, 72-200 Nowogard	50
5.	Pensjonat „Am See”	ul. Zielona 4, 72-200 Nowogard	17
6.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Folwark u Furmana pod Lasem”	Ostrzyca 60, 72-200 Nowogard	20
7.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Folwark u Furmana pod Lasem”	Ostrzyca 61, 72-200 Nowogard	15
8.	Gospodarstwo Agroturystyczne „U Rybci”	Krasnołęka 20, 72-200 Nowogard	8
9.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Helandówka”	Strzelewo 20, 72-200 Nowogard	20
10.	Agroturystyka Henryk Sawicki	Olchowo 20, 72-200 Nowogard	20
11.	Pokoje Gościnne „Kamena”	ul. 3 Maja 51, 72-200 Nowogard	27
12.	Pokoje gościnne „Oskar”	ul. 3 Maja 15, 72-200 Nowogard	40
13.	Domki Letniskowy „Amber”	Błotno 15, 72-200 Nowogard	4

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym poproszono mieszkańców gminy Nowogard o ocenę oferty w zakresie sportu i rekreacji. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 6. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji. Za dobrą uznało ją 57,1% ankietowanych, a kolejne 35,7% respondentów określiło ją jako dostateczną. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 7,1% pytanych. Nikt z mieszkańców nie stwierdził, że jest ona niedostateczna.

Odpowiadając na pytanie o działania, przedsięwzięcia lub inwestycje dostosowujące ofertę w zakresie sportu i rekreacji do potrzeb mieszkańców gminy, badani najczęściej wymieniali budowę basenu, hali rekreacyjno-sportowej oraz boisk i sal sportowych w sołectwach, a także wytyczanie nowych ścieżek rowerowych, łączących Nowogard

z miejscowościami gminnymi. Za równie istotne uznano aktywizowanie dzieci i młodzieży oraz zwiększenie liczby zajęć sportowych, atrakcyjne zagospodarowanie plaży miejskiej i stworzenie bazy sportów wodnych wokół jeziora.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Według danych Komisariatu Policji w Nowogardzie w 2016 r. na terenie gminy Nowogard popełniono ogółem 142 przestępstwa w 6 kategoriach, tj. o 18 przestępstw mniej niż w 2015 r. Wśród popełnionych czynów karalnych dominowały kradzieże (49 czynów – o 5 więcej niż w 2015 r.) i kradzieże z włamaniem (39 – o 43 mniej niż w 2015 r.). Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Dane dotyczące przestępczości stwierdzonej na terenie gminy w 2016 r.

kategoria przestępstwa	liczba stwierdzonych przestępstw
kradzież cudzej rzeczy	49 (o 5 więcej niż w 2015 r.)
kradzież z włamaniem	39 (o 43 mniej niż w 2015 r.)
kradzież samochodu, w tym poprzez włamanie	4 (o 2 więcej niż w 2015 r.)
rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	2 (o 2 więcej niż w 2015 r.)
uszczerbek na zdrowiu	26 (o 8 więcej niż w 2015 r.)
uszkodzenie, zniszczenie rzeczy	22 (o 6 więcej niż w 2015 r.)

Dane Komisariatu Policji w Nowogardzie.

W 2016 r. zmniejszyła się również liczba wykroczeń popełnionych na terenie gminy. Ogółem popełniono ich 2 177, tj. o 1 067 mniej niż w 2015 r. Najczęściej dopuszczano się wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w ruchu na drogach (739 wykroczeń – o 527 mniej niż w 2015 r.) oraz przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (561 – o 32 mniej niż w 2015 r.). Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Dane dotyczące wykroczeń na terenie gminy w 2016 r.

kategoria wykroczeń przeciwko:	liczba wykroczeń
porządkowi i spokojowi publicznemu	561 (o 32 mniej niż w 2015 r.)
bezpieczeństwu osób i mienia	24 (o 3 mniej niż w 2015 r.)
bezpieczeństwu i porządkowi w ruchu na drogach	739 (o 527 mniej niż w 2015 r.)
obyczajności publicznej	107 (o 65 mniej niż w 2015 r.)
urządzeniu użytku publicznego	156 (o 92 mniej niż w 2015 r.)
mieniu	212 (o 86 mniej niż w 2015 r.)
ustawie o wychowaniu w trzeźwości	199 (o 260 mniej niż w 2015 r.)
pozostałe	179 (utrzymywały się na takim samym poziomie jak w 2015 r.)

Dane Komisariatu Policji w Nowogardzie.

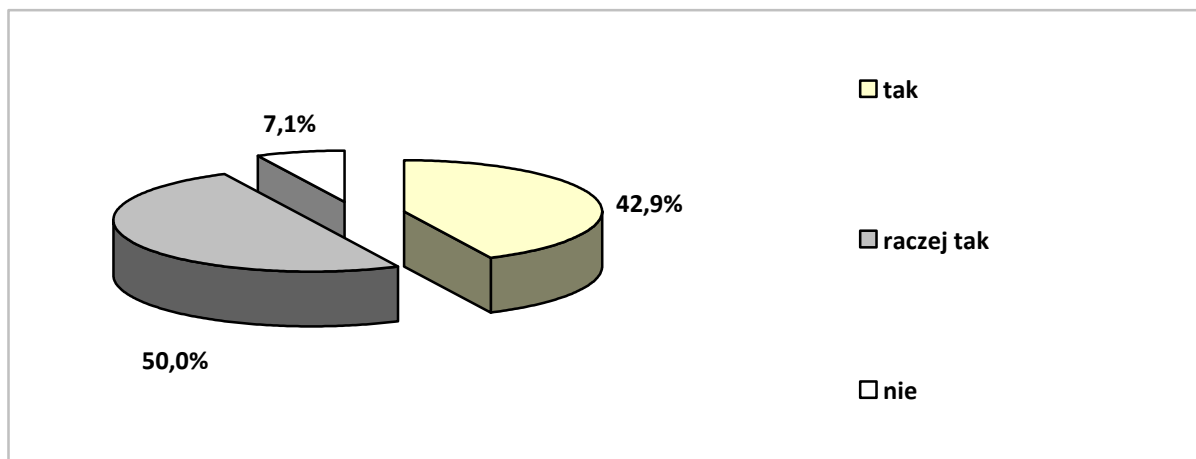
Z analizy danych wynika, że w 2016 r. odnotowano 10 przestępstw popełnionych przez sprawców nieletnich, tj. o 17 czynów karalnych mniej niż w 2015 r. Małoletni dopuścili się następujących przestępstw: kradzież cudzej rzeczy – 1, uszkodzenie mienia – 2, groźby karalne – 3, znieważenie funkcjonariusza publicznego – 1, zbycie rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego – 1, posłużenie się dokumentem stwierdzającym tożsamość innej osoby – 1 oraz znęcanie się nad zwierzętami – 1.

W 2016 r. w Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Goleniowie prowadzono następujące sprawy dotyczące mieszkańców gminy Nowogard:

- dozory nad skazanymi – 74 sprawy,
- postępowania opiekuńcze, którymi objęto 106 osób,
- postępowania w sprawach nieletnich, którymi objęto 53 osoby,
- postępowania w sprawach związanych z uzależnieniem od alkoholu, którymi objęto 3 osoby.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Nowogard pytanie na temat ich poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (92,9%) stwierdziła, że w miejscu zamieszkania czuje się bezpiecznie lub raczej bezpiecznie. Przeciwną opinię wyraziło 7,1% badanych. W odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy stanu bezpieczeństwa, ankietowani postulowali zwiększenie liczby patroli policyjnych, (szczególnie w godzinach nocnych i w okolicach dyskotek), rozbudowę

monitoringu miejsc publicznych oraz ograniczenie wydawania zezwoleń na sprzedaż alkoholu w pobliżu placówek oświatowych.

Respondenci zwrócili także uwagę na polepszenie komunikacji z dzielnicowymi (organizowanie cyklicznych spotkań z mieszkańcami) i poprawę skuteczności interwencji policyjnych, zwiększenie działań profilaktycznych podnoszących poziom wiedzy na temat przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi oraz rozwiązanie problemu nietrzeźwych bezdomnych, a także zakup nowych samochodów dla policji. Z kolei dla poprawy stanu bezpieczeństwa na drodze respondenci najczęściej wskazywali konieczność poprawy stanu technicznego dróg i poboczy, ograniczenia prędkości przy szkołach, instalowania fotoradarów, doświetlenia przejść dla pieszych oraz budowy chodników i poboczy w miejscowościach gminnych. Uczestnicy badania zwrócili również uwagę na potrzebę wytyczenia ścieżek rowerowych, poprawę oznakowania i oświetlenia ulic, także w sołectwach, oraz budowę parkingów.

11. POMOC SPOŁECZNA

Z końcem 2016 r. kadre Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie stanowiło 40 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 19. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2016 roku

rodzaj stanowiska	liczba pracowników	o ilu pracowników powinno być więcej?
kadra kierownicza	5	–
pracownicy socjalni	12	–
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	8	1
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	–	–
pozostali pracownicy	15	–

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na ośrodek pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2016 r. w gminie Nowogard wskaźnik ten był spełniony, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 1 977 mieszkańców. Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych OPS-u figuruje potrzeba zwiększenia o 1 osobę liczby pracowników wykonujących usługi opiekuńcze.

Tabela 20. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2016 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	4	6	
	wyższe niekierunkowe	–	–	
	średnie kierunkowe	1	6	
	średnie niekierunkowe	–	–	
	zawodowe i niższe	–	–	
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	4	1
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	5
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Z końcem 2016 roku wykształcenie wyższe kierunkowe posiadały cztery osoby z kadry kierowniczej oraz sześciu pracowników socjalnych, natomiast wykształceniem średnim kierunkowym legitymowała się jedna osoba z kadry kierowniczej i sześciu pracowników socjalnych. Dodatkowo czterech kierowników i jeden pracownik socjalny miało ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, zaś pięciu pracowników socjalnych posiadało specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. W analizowanym okresie od października 2012 r. do końca września 2015 r. kryterium to było ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2015 r. kryteria dochodowe dla świadczeń z pomocy

społecznej wynoszą odpowiednio: 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie.

Odrębne kryterium dochodowe obowiązuje przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych. Od listopada 2012 r. do końca października 2015 r. w odniesieniu do dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się kryterium to zostało ustalone na poziomie 539 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności – 623 zł. Od 1 listopada 2015 r. wzrosły kryteria właściwe dla przyznawania świadczeń rodzinnych i dodatków im towarzyszących. Dochód na osobę w rodzinie albo dochód osoby uczącej się nie może przekraczać 674 zł, a jeżeli członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, to wówczas kryterium dla tego rodzaju świadczeń wynosi 764 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2014-2016.

Tabela 21. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2014-2016

wielkość wydatków (w zł)	2014	2015	2016
ogółem	14 295 649	14 183 629	26 890 867
w tym na świadczenia pomocy społecznej	3 193 700	2 813 120	2 884 967
w tym na świadczenia rodzinne	7 879 455	8 294 697	9 694 760
na zadania własne gminy	6 253 478	5 891 528	5 921 475
na zadania zlecone gminie	8 042 171	8 292 101	20 969 392

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 środki finansowe przeznaczone przez gminę na pomoc mieszkańcom ulegały wahaniom, najwyższą wartość osiągając w 2016 r. – 26 890 867 zł (znacznym wzrost spowodowany był realizacją od 1.04.2016 r. Programu Rodzina 500+). Dominującą pozycję wśród wydatków stanowiły kwoty przeznaczone na realizację świadczeń rodzinnych i świadczeń wychowawczych.

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków stałych, okresowych i celowych oraz posiłku i usług opiekuńczych. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2014-2016.

Tabela 22. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1 293	1 217	1 088
liczba rodzin	852	823	759
liczba osób w rodzinach	2 031	1 959	1 713
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	8,44%	8,22%	7,22%

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2014-2016 zmniejszała się z roku na rok i wyniosła w ostatnim roku analizy 1 713 osób. Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy, w 2016 r. odsetek ten zmniejszył się do 7,22%. Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnych tabelach informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2016 r.

Tabela 23. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2016 roku

grupy wiekowe	liczba osób
0-16 lat	523
17-21 lat	134
22-30 lat	160
31-40 lat	234
41-50 lat	201
51-60 lat	262
61-70 lat	149
71 lat i więcej	50

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Tabela 24. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2016 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób
pracuje	69
pracuje dorywczo	68
nie pracuje	367
studiuje	2
uczy się	94
na rencie	92
na emeryturze	39
na zasiłku dla bezrobotnych	11
bezrobotny bez prawa do zasiłku	349

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2016 r. wykazała, że największą grupę stanowiły dzieci i młodzież do 16 lat (523 osoby), następnie osoby w wieku 51-60 lat (262 osoby) oraz osoby w wieku 31-40 lat (234 osoby). Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2016 r. stanowiły osoby niepracujące (367 osób), drugą pod względem liczebności grupą beneficjentów były osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (349 osób), natomiast trzecią grupę stanowiły osoby uczące się (94 osoby).

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w 2016 r. stanowiły rodziny ubogie, często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2014-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2016

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
ubóstwo	706	661	603	1 709	1 587	1 381
sieroctwo	1	0	0	1	0	0
bezdomność	41	37	35	56	50	42
potrzeba ochrony macierzyństwa	57	60	60	316	322	329
bezrobocie	496	458	366	1 404	1 287	1 013
niepełnosprawność	391	373	352	819	778	697
długotrwała lub ciężka choroba	230	227	231	513	491	490
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	236	215	216	890	811	679
w tym rodziny niepełne	132	115	115	416	344	345
w tym rodziny wielodzietne	62	56	56	376	333	333
przemoc w rodzinie	55	35	78	188	123	273
alkoholizm	143	142	121	253	253	193
narkomania	2	1	0	2	1	0
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	15	18	13	22	18	14
zdarzenia losowe	0	1	2	0	5	13
sytuacja kryzysowa	56	39	78	189	137	273

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie było ubóstwo. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS-u z tego powodu z roku na rok malała (do 603 rodzin w 2016 r.). Drugą bardzo częstą przyczyną udzielania

pomocy było bezrobocie. Liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka z tego powodu również się zmniejszała (do 366 rodzin w 2016 r.). Trzecią przyczyną przyznawania wsparcia była niepełnosprawność. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z tego powodu, także systematycznie malała (do 352 rodzin w 2016 r.)

Bardzo istotnymi przyczynami świadczenia pomocy społecznej w gminie były także długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz alkoholizm. Stosunkowo częstymi przyczynami przyznawania pomocy były potrzeba ochrony macierzyństwa, sytuacja kryzysowa i przemoc w rodzinie. Znacznie rzadziej OPS udzielał pomocy z takich powodów jak: bezdomność i trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie przez OPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane w tym zakresie za lata 2014-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2014-2016

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
pieniężna	817	784	716	803	773	706	1 930	1 859	1 591
rzeczowa	572	526	465	345	335	298	1 112	1 050	901
praca socjalna	X	X	X	610	519	609	1 481	1 285	1 422
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	144	119	108	431	328	281
schronienie	12	35	35	12	34	34	12	35	35
usługi opiekuńcze	42	42	41	42	42	41	45	45	45
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	27	28	28	X	X	X	X	X	X

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 najważniejszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom gminy była malejąca z roku na rok pomoc finansowa, którą objęto 1 930 osób w rodzinach w 2014 r., 1 859 w 2015 r. i 1 591 osób w rodzinach w 2016 r. Bardzo ważną formą wsparcia beneficjentów była też praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. W latach 2014-2016 liczba rodzin, którym udzielono tego typu wsparcia, ulegała wahaniom.

Ważną formą wsparcia udzielonego mieszkańcom stanowiła pomoc rzeczowa, która w analizowanym okresie systematycznie malała. Była ona świadczona głównie w postaci

pomocy żywnościowej i posiłków. Wśród form wsparcia świadczonego przez OPS znalazły się także poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze i świadczenia w postaci schronienia.

Istotnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny. W 2014 zawarto 37 takich kontraktów, w kolejnym roku analizy 4, a w 2016 r. 7 kontraktów socjalnych.

Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W analizowanym okresie Ośrodek ponosił odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej za 27 osób w 2014 r., 28 w 2015 r. i 28 osób w 2016 r. Dane na temat liczby skierowań do DPS-ów oraz liczby osób w nich przebywających przedstawia kolejna tabela.

Tabela 27. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-ów	8	1	4
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	27	28	28

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Rodzinom borykającym się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przyznawana jest pomoc asystenta rodziny. W analizowanym okresie zatrudniano dwóch asystentów rodziny, którzy sprawowali pieczę nad 27 rodzinami dysfunkcyjnymi w 2014 r., 33 w 2015 r. i 42 w 2016 r.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie wykonywał także zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny. W 2016 r. złożono 30 wniosków o przyznanie KRZ, wydano 142 karty. Ponadto w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej pn. Region dla Rodziny, skierowanego do rodzin wielodzietnych i seniorów, wydawano Zachodniopomorską Kartę Rodziny i Zachodniopomorską Kartę Seniora. W 2016 r. przyjęto 9 wniosków o wydanie Karty Seniora i 3 wnioski o wydanie Karty Rodziny. Łącznie wydano 22 karty dla seniorów i rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie gminy Nowogard.

Istotną formę pomocy materialnej, świadczonej przez OPS dzieciom i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej, stanowią stypendia szkolne. W 2016 r. stypendium przyznano 378 uczniom z 235 rodzin na kwotę 333 437,95 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie udzielał również pomocy w zakresie świadczeń niepieniężnych. W ramach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie

dożywiania” udzielano wsparcia w formie posiłku oraz świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. W 2016 r. wydano ogółem 56 123 posiłki, w tym: dla dzieci do 7. roku życia – 4 725 posiłków, dla uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej – 34 365 posiłków, dla pozostałych osób – 17 033 posiłki. W rozpatrywanym roku z przyznanych obiadów skorzystało 429 dzieci i dorosłych, w tym 331 dzieci w szkołach i przedszkolach. Wydatkowano na ten cel łączną kwotę 345 714 zł. Świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności otrzymało natomiast 425 rodzin na kwotę 211 030 zł.

W 2016 r. we współpracy z Chrześcijańskim Centrum Pomocy prowadzonym przez Agendę Zboru Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan w Nowogardzie wydano 32 905 kg żywności o łącznej wartości 108 030,19 zł. Pomoc otrzymało 879 osób z 254 rodzin będących podopiecznymi OPS-u. Przekazano także ok. 6 200 kg odzieży używanej i butów o wartości 49 600 zł. Żywność dla mieszkańców gminy była również wydawana przez Polski Komitet Pomocy Społecznej i Caritas w Nowogardzie. W sumie w ramach „Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w (FEAD) 2014-2020 PODPROGRAM2016” wydano skierowania dla 402 rodzin (1 078 osób w rodzinach). Ponadto 30 rodzin otrzymało ręczniki i pościel oraz świadczenie pieniężne na zakup leków.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia Ośrodek Pomocy Społecznej inicjował wiele działań na rzecz społeczności lokalnej, m.in.:

- bezpłatne półkolonie letnie, zorganizowane w Świelicy „Promyk” w Nowogardzie dla 55 dzieci,
- kolonie letnie dla 37 dzieci z 27 rodzin najuboższych, zorganizowane w Moryniu i Barlinku przez Kuratorium Oświaty w Szczecinie,
- wyjazd 8 dzieci z gminy na kolonie zorganizowane przez Caritas i ZHP,
- wydanie bezpłatnych posiłków donoszonych przez opiekunki do miejsca zamieszkania dla 6 osób,
- udział 130 dzieci z rodzin ubogich w półkoloniach KIDS CLUB w ramach Misji Namiotowej na Placu Szarych Szeregów. W trakcie półkolonii dzieci miały zapewniony posiłek oraz brały udział w różnych zajęciach plastycznych, muzycznych, sportowych i manualnych,
- współorganizowanie wraz z Chrześcijańskim Centrum Pomocy Wigilii dla osób potrzebujących, samotnych i chorych w Nowogardzkim Domu Kultury,
- organizowanie prac społecznie użytecznych skierowanych do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Prace te w liczbie 40 godzin miesięcznie wykonywano na terenie gminy Nowogard. W 2016 r. w pracach społecznie użytecznych uczestniczyły 24 osoby przeszkolone przez firmę uprawnioną w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- bieżąca i aktywna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz aktywizacja zawodowa klientów, udział podopiecznych Ośrodka w projektach organizowanych przez PUP,
- pomoc beneficjentom w załatwianiu spraw urzędowych, kompletowaniu i składaniu dokumentów, interwencje w sprawach kryzysowych,
- zapewnienie pomocy prawnej i psychologicznej dla podopiecznych, świadczonej przez radcę prawnego i psychologa zatrudnionych w OPS-ie w Nowogardzie.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie przyznawał mieszkańcom gminy świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 28. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
wartość przyznanych świadczeń rodzinnych (w zł)	5 488 837	5 995 921	7 470 834
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie rodzinne	900	876	1 003

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Tabela 29. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2014-2016

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń			wartość przyznanych świadczeń (zł)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
zasiłek rodzinny	20 051	18 192	18 624	2 003 628	1 845 841	2 095 203
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	90	94	98	90 000	94 000	98 000
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	222	199	212	87 400	77 306	83 371
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	919	843	926	160 350	150 670	176 526
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1 184	1 236	1 197	89 720	98 020	116 650
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	1 296	1 178	1 150	129 600	117 800	114 981
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki	1 659	1 435	1 416	91 110	81 954	97 953

w szkole poza miejscem zamieszkania						
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	3 354	3 039	2 965	268 320	247 850	269 155
zasiłek pielęgnacyjny	10 148	10 166	10 133	1 552 644	1 555 398	1 550 349
świadczenie pielęgnacyjne	1 022	1 203	1 193	752 166	1 431 300	1 550 435
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	205	207	219	205 000	207 000	219 000

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 wielkość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych rosła (5 488 837 zł w 2014 r., 5 995 921 zł w 2015 r., 7 470 834 zł w 2016 r.). Najczęstszą formą wsparcia w tym zakresie był zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Liczba przyznanych tego typu świadczeń ulegała wahaniom, (20 051 w 2014 r., 18 192 w 2015 r., 18 624 w 2016 r.). Istotne formy wsparcia stanowiły również zasiłki pielęgnacyjne i świadczenia pielęgnacyjne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Od 1.04.2016 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie realizował Program Rodzina 500+. W ramach Programu Rodzina 500+ OPS przyznał mieszkańcom gminy w 2016 r. w sumie 22 317 świadczeń wychowawczych na łączną kwotę 11 086 813 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Świadczenie wychowawcze – Program Rodzina 500+ przyznane w gminie w 2016 r.

	2016
liczba świadczeń wychowawczych należnych (w sumie w 2016 r.)	22 317
^{w tym} na pierwsze dziecko (w sumie w 2016 r.)	10 025
liczba świadczeń wychowawczych należnych (w grudniu 2016 r.)	2 488
^{w tym} na pierwsze dziecko (w grudniu w 2016 r.)	1 132
liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia (w grudniu 2016 r.)	1 651
wartość (w zł) wypłaconych świadczeń wychowawczych (w sumie) w 2016 r.	11 086 813

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2014-2016 mieszkańcom gminy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do

alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	300	276	262
liczba przyznanych świadczeń	4 216	3 901	3 728
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	1 468 932	1 418 400	1 339 597

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Wartość wydatków na realizację świadczeń alimentacyjnych, które w latach 2014-2016 OPS wypłacał mieszkańcom gminy, systematycznie spadała (do 1 339 597 zł w 2016 r.).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Obok Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie funkcjonują przedstawione w poniższej tabeli podmioty.

Tabela 32. Instytucje działające w obszarze pomocy społecznej w gminie w 2016 r.

nazwa instytucji	adres	liczba miejsc
Dom Pomocy Społecznej w Nowogardzie, Filia w Nowogardzie	Smużyny 2, 72-200 Nowogard ul. Piłsudskiego 9, 72-200 Nowogard	237
Warsztat Terapii Zajęciowej Zachodniopomorskiego Towarzystwa Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	ul. Bohaterów Warszawy 32, 72-200 Nowogard	45
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 4	ul. Jana Pawła II 1, 72-200 Nowogard	28
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 5	ul. Jana Pawła II 1A, 72-200 Nowogard	
Świetlica Środowiskowa „Promyk”	Pl. Szarych Szeregów 6, 72-200 Nowogard	40
Specjalistyczna Poradnia Terapeutyczna dla Dzieci, Młodzieży i ich Rodzin	ul. 3 Maja 44, 72-200 Nowogard	–

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Specjalistyczna Poradnia Terapeutyczna dla Dzieci, Młodzieży i ich Rodzin w Nowogardzie obejmowała różnymi formami pomocy dzieci i młodzież z terenu gminy. Najczęstszymi przyczynami udzielanego wsparcia były zaniedbania środowiskowe, indywidualne potrzeby ucznia, trudności w nauce i niepowodzenia szkolne, uzdolnienia szkolne, wspieranie rodziców i nauczycieli, potrzeba doskonalenia umiejętności z zakresu komunikacji, niepełnosprawność, choroby przewlekłe, sytuacje kryzysowe i trudności

adaptacyjne. W roku szkolnym 2015/2016 placówka świadczyła dzieciom i młodzieży pomoc bezpośrednią w następujący sposób:

Działania diagnostyczne:

1. badania psychologiczne – 417,
2. badania pedagogiczne – 468,
3. badania logopedyczne – 37.

Pomoc bezpośrednia udzielana dzieciom i młodzieży:

1. terapia logopedyczna – 104,
2. terapia psychologiczna – 248,
3. inne formy pomocy indywidualnej – 305,
4. zajęcia z uczniami zdolnymi – 40.

W 2016 roku mieszkańcy gminy Nowogard korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat ogólnej liczby osób objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2016 roku

nazwa i adres instytucji	kategoria klienta oraz liczba osób objętych wsparciem
Stowarzyszenie Diogenes, Rynowo 27, 73-150 Łobez	osoby bezdomne – 4
Fundacja Instytut św. Brata Alberta, ul. Śląska 50, 72-600 Świnoujście	osoby bezdomne – 4
Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn, Budno 35, 72-100 Goleniów	osoby bezdomne – 2
Monar-Markot Dom dla Osób Bezdomnych, Łagiewniki 1, 72-315 Resko	osoby bezdomne – 2

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Ponadto mieszkańców gminy Nowogard obejmuje zasięgiem swego działania zlokalizowana w Goleniowie jednostka powiatowa – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Poniższa tabela przedstawia dane o działalności PCPR-u w Goleniowie w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej.

Tabela 34. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	7	7	8
liczba dzieci z gminy adoptowanych	2	2	0
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	6	6	12
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-	8	7	2

wychowawczych			
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	85	76	75
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	16	17	14
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	55	54	53
liczba usamodzielnionych dzieci z gminy	8	4	2

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Goleniowie.

Z danych przedstawionych przez PCPR w Goleniowie wynika, że do adopcji z terenu gminy Nowogard zgłoszono w latach 2014-2015 po siedmioro dzieci, a w 2016 r. ośmioro dzieci, adoptowano natomiast po dwoje dzieci w latach 2014-2015. W analizowanym okresie w rodzinach zastępczych umieszczono po 6 dzieci w latach 2014-2015, a w ostatnim roku analizy liczba dzieci zwiększyła się do 12, natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczono odpowiednio 8, 7 i 2 dzieci. W rozpatrywanym okresie w rodzinach zastępczych przebywało każdego roku odpowiednio: 85, 76 i 75 dzieci z terenu gminy. W latach 2014-2016 liczba rodzin zastępczych, które obejmowały opieką dzieci z terenu gminy, utrzymywała się na zbliżonym poziomie – odpowiednio: 55, 54 i 53. Jeśli chodzi o pobyt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, to w 2014 r. przebywało tam 16 dzieci, w następnym roku 17 dzieci, a w ostatnim roku analizy 14 dzieci. Warto dodać, iż w analizowanym okresie usamodzielniono odpowiednio: 8, 4 i 2 pochodzących z gminy Nowogard wychowanków rodzin zastępczych.

12. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju. W 2016 r. na terenie gminy Nowogard funkcjonowało 78 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program Współpracy Gminy Nowogard z organizacjami pozarządowymi), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej, wsparcia rzeczowego i lokalowego, doradztwa i konsultacji oraz szkoleń dla organizacji. Poniższa tabela przedstawia dane na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 35. Organizacje pozarządowe w gminie w 2016 roku

lp.	nazwa organizacji	adres	charakterystyka prowadzonych działań
1.	Ogólnopolski Związek Sybiraków Koło w Nowogardzie	ul. 700-Lecia 14, 72-200 Nowogard	ochrona dziedzictwa narodowego, ochrona zdrowia
2.	Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Nowogardzie		pomoc społeczna, ochrona zdrowia
3.	Klubu Honorowych Dawców Krwi PCK w Nowogardzie		ochrona zdrowia
4.	Polski Komitet Pomocy Społecznej		pomoc społeczna
5.	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Nowogardzie	ul 700-Lecia 14a, 72-200 Nowogard	ochrona dziedzictwa narodowego, ochrona zdrowia, pomoc społeczna
6.	Związek Inwalidów Wojennych w Nowogardzie	ul. Bohaterów Warszawy 14, 72-200 Nowogard	pomoc społeczna, niepełnosprawność, ochrona zdrowia
7.	Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowogardzie	Plac Wolności 8, 72-200 Nowogard	kultura, aktywizacja społeczna; ochrona zdrowia, sport
8.	Nowogardzkie Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Hania”	ul. Zamkowa 13, 72-200 Nowogard	ochrona zdrowia, edukacja, pomoc społeczna
9.	Chrześcijańskie Centrum Pomocy przy Kościele Ewangelicznych Chrześcijan Zbór w Nowogardzie	ul. 3 Maja 7/1, 72-200 Nowogard	pomoc społeczna
10.	Parafialny Zespół Caritas przy Parafii WNMP w Nowogardzie	ul. Kościelna 1, 72-200 Nowogard	
11.	Parafialny Zespół Caritas przy Parafii Św. Rafała Kalinowskiego w Nowogardzie	ul. Jana Pawła II 2, 72-200 Nowogard	
12.	Parafialny Zespół Caritas przy Parafii pw. Chrystusa Króla w Sikorkach	Sikorki 13, 72-200 Nowogard	
13.	Stowarzyszenie dla dzieci niepełnosprawnych „Serduszko”	ul. Poniatowskiego 2A, 72-200 Nowogard	
14.	Stowarzyszenie „Zacząć na nowo”	ul. 3 Maja 6, 72-200 Nowogard	pomoc społeczna, edukacja, zdrowie
15.	Stowarzyszenie na rzecz Inicjatyw Społecznych „Klematis”	Plac Wolności 9, 72-200 Nowogard	pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura, edukacja
16.	Stowarzyszenie „Nasze szanse”	ul. Poniatowskiego 17, 72-200 Nowogard	pomoc społeczna, edukacja, kultura
17.	Samorządowa Fundacja Opieki Medycznej „Zdrowie”	ul. Wojska Polskiego 7, 72-200 Nowogard	ochrona zdrowia
18.	Stowarzyszenie na rzecz Szpitala w Nowogardzie		

19.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Nowogard		
20.	Stowarzyszenie Kobiet z Problemami Onkologicznymi „Lila-Róż”		
21.	Nowogardzkie Forum Organizacji Pozarządowych	Plac Wolności 1, 72-200 Nowogard	aktywizacja, samorządność inicjatywy społeczne
22.	Związek Harcerstwa Polskiego Związek Drużyn Nowogard	ul. Berna 41, 72-200 Nowogard	edukacja, kultura, aktywizacja
23.	Stowarzyszenie Akademia Wspierania Inicjatyw Społecznych „Awis”	Warnkowo 6, 72-200 Nowogard	edukacja, pomoc społeczna, ochrona środowiska, zdrowie
24.	Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców	ul. 3 Maja 48, 72-200 Nowogard	współpraca, przedsiębiorczość, promocja
25.	Forum Rozwoju Gospodarczego Ziemi Nowogardzkiej	ul. Kasprowicza 8, 72-200 Nowogard	współpraca, promocja' przedsiębiorczości, ochrona zdrowia
26.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Nowogardzkiej	Plac Wolności 8, 72-200 Nowogard	kultura, edukacja
27.	Liga Ochrony Przyrody Oddział w Nowogardzie	ul. Radosława 11, 72-200 Nowogard	ochrona środowiska
28.	Polskie Towarzystwo Numizmatyczne Koło Numizmatyczne w Nowogardzie	ul. Boh. Warszawy 69/2, 72-200 Nowogard	kultura
29.	Klub Motorowy „Cisy”	ul. Boh. Warszawy 4a, 72-200 Nowogard	kultura fizyczna, sport
30.	Stowarzyszenie Klub Sportowy Oldboje „Bosman” w Nowogardzie	ul. Warszawska 9, 72-200 Nowogard	
31.	Ludowy Klub Sportowy „Pomorzanie” Nowogard	Plac Szarych Szeregów 6, 72-200 Nowogard	
32.	Nowogardzkie Centrum Rozwoju Israeli Krav Maga w Nowogardzie	ul. Poniatowskiego 4/4, 72-200 Nowogard	
33.	Ludowy Klub Sportowy „Olimpia” Nowogard	Wierzbiczin 13c, 72-200 Nowogard	
34.	Klub Turystyki Kajakowej „Kon- Tiki” w Nowogardzie	Nowogard, 72-200 Nowogard	
35.	Kolarski Klub Sportowy „Bond- Sawa”	ul. 15 Lutego 7, 72-200 Nowogard	
36.	Wiejskie Kluby Sportowe Nowogard	ul. Kazimierza Wielkiego 4/2, 72-200 Nowogard	
37.	Ludowy Kolarski Klub Sportowy „Chrabąszcze”	ul. Wojska Polskiego 6, 72-200 Nowogard	
38.	Uczniowski Klub Sportowy „Gimnazjum Trójka” Nowogard	ul. Bema 41a, 72-200 Nowogard	
39.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Czwórka” Nowogard		
40.	Visonex Ludowy Uczniowski Klub Sportowy TOP Wierzbiczin	Wierzbiczin 50, 72-200 Nowogard	

41.	Uczniowski Klub Sportowy „Jedyneczka”	ul. Wojska Polskiego 6, 72-200 Nowogard	
42.	Uczniowski Klub Sportowy „Dwójka”	ul. Żeromskiego 5, 72-200 Nowogard	
43.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Siatkarz	ul. Poniatowskiego 21, 72-200 Nowogard	
44.	Liga Obrony Kraju Klub Strzelectwa Sportowego „Tarcza” Sekcja w Nowogardzie	ul. Boh. Warszawy 78, 72-100 Goleniów	
45.	Nowogardzki Klub Tańca Sportowego „Flesz”	ul. Plac Wolności 7, 72-200 Nowogard	
46.	Klub Sportowy Handball Nowogard	ul. 3 Maja 31e/5, 72-200 Nowogard	
47.	Stowarzyszenie Klub Żeglarski „Knaga” w Nowogardzie	Plac Wolności 9, 72-200 Nowogard	
48.	Stowarzyszenie Offroad Factory	Błotno 15, 72-200 Nowogard	
49.	Nowogardzki Klub Biegacza „Endorfina”	ul. Boh. Warszawy 6d/12, 72-200 Nowogard	
50.	Miejsko-Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe	Plac Szarych Szeregów 6, 72-200 Nowogard	
51.	Stowarzyszenie Rozwój Oświaty Lokalnej „ROL”	ul. Poniatowskiego 21, 72-200 Nowogard	kultura, edukacja, sport
52.	Stowarzyszenie Przyjaciół Błotna „Antonówka”	Błotno 27, 72-200 Nowogard	
53.	Stowarzyszenie „Wierzbęcin”	Wierzbęcin 50, 72-200 Nowogard	
54.	Stowarzyszenie „Mieszko”	Maszkowo 23/11, 72-200 Nowogard	
55.	Stowarzyszenie „Stajenka”	Miętno 13, 72-200 Nowogard	
56.	Stowarzyszenie „Jutrzenka”	Długoleka 16a, 72-200 Nowogard	
57.	Stowarzyszenie „Aktywne Kobiety” – Koło Gospodyń Wiejskich w Strzelewie	Strzelewo 50, 72-200 Nowogard	kultura, rozwój wsi
58.	Stowarzyszenie „Żabowiaki”	Żabowo 42, 72-200 Nowogard	
59.	Stowarzyszenie Mieszkańców Wojcieszyna „Nasz Wojcieszyn”	Wojcieszyn 25a, 72-200 Nowogard	
60.	Stowarzyszenie „Przystanek Trzechel”	Trzechel 29, 72-200 Nowogard	
61.	Stowarzyszenie „Kłos” w Lestkowie	Lestkowo 2, 72-200 Nowogard	
62.	Stowarzyszenie Mieszkańców Dąbrowy „Dąb”	Dąbrowa Nowogardzka 16A, 72-200 Nowogard	kultura, rozwój wsi, ochrona środowiska
63.	Stowarzyszenie „Wołowczanie” w m. Wołowiec	Wołowiec 27, 72-200 Nowogard	pomoc społeczna, ochrona zdrowia, edukacja, rekreacja, kultura

64.	Stowarzyszenie „Lepsze Jutro Świerczewa”	Świerczewo 27A, 72-200 Nowogard	edukacja, sport, kultura, rozwój wsi
65.	Polski Związek Wędkarski Koło Miejsko-Gminne w Nowogardzie	ul. Wyszyńskiego 4/33, 72-200 Nowogard	rekreacja, sport ochrona środowiska
66.	Nowogardzki Zespół Folklorystyczny „Kapela Rycha” w Nowogardzie	ul. Żeromskiego 18/15, 72-200 Nowogard	kultura, edukacja, pielęgnowanie tradycji, promocja miasta
67.	Stowarzyszenie „Logim” przy zespole Szkół Ogólnokształcących w Nowogardzie	ul. Boh. Warszawy 78, 72-200 Nowogard	nauka, wychowanie, edukacja, sport, rekreacja
68.	Stowarzyszenie „Akademia w Stronę Marzeń”	ul. Bema 41a, 72-200 Nowogard	edukacja, kultura
79.	Stowarzyszenie „Akademia Kulice” w Kulicach	Kulice 24, 72-200 Nowogard	edukacja, nauka, kultura, integracja europejska
70.	Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne Teatr Poto w Nowogardzie	ul. Poniatowskiego 4/36, 72-200 Nowogard	współpraca, edukacja, kultura, integracja
71.	Stowarzyszenie Strzeleckie „Pierwsza Nowogardzka Grupa Strzelecka” w Sieciechowie	Sieciechowo 28, 72-200 Nowogard	strzelectwo sportowe, rekreacja, promocja zdrowia
72.	Ochotnicza Straż Pożarna w Orzechowie	Orzechowo, 72-200 Nowogard	ratownictwo i ochrona ludności, pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiolowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą
73.	Ochotnicza Straż Pożarna w Osowie	Osowo, 72-200 Nowogard	
74.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wyszomierzu	Wyszomierz, 72-200 Nowogard	
75.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrzycy	Ostrzyca, 72-200 Nowogard	
76.	Ochotnicza Straż Pożarna w Szczytnikach	Szczytniki, 72-200 Nowogard	
77.	Ochotnicza Straż Pożarna w Błotnie	Błotno, 72-200 Nowogard	
78.	Ochotnicza Straż Pożarna OSP w Nowogardzie	Nowogard, 72-200 Nowogard	

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Respondenci wskazywali także organizacje pozarządowe, których w gminie brakuje, a które mogłyby integrować, aktywizować lokalną społeczność lub przyczynić się do łagodzenia bądź rozwiązywania lokalnych problemów. W pierwszej kolejności wymieniono stowarzyszenia dla kobiet, organizacje wspierające w wychodzeniu z bezdomności oraz koła PCK.

W 2016 r. w gminie Nowogard funkcjonowało 9 parafii Kościoła rzymskokatolickiego, 19 kościołów filialnych, 2 Kościoły protestanckie oraz 1 związek wyznaniowy. Dane na ich temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 36. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2016 roku

lp.	nazwa/działania na rzecz rodzin	adres
1.	Parafia pw. Matki Boskiej Fatimskiej Kościół filialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski Kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ul. Bema 26, 72-200 Nowogard Lestkowo, 72-200 Nowogard Miętno, 72-200 Nowogard
2.	Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła Kościół filialny pw. św. Barbary Kościół filialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła	ul. Kościelna 2A, 72-200 Nowogard Dąbrowa Nowogardzka, 72-200 Nowogard Karsk, 72-200 Nowogard Olchowo, 72-200 Nowogard
3.	Parafia pw. św. Rafała Kalinowskiego Kościół filialny św. Józefa Kościół św. Antoniego Kościół filialny św. Maksymiliana Marii Kolbego	ul. Jana Pawła II 2, 72-200 Nowogard Jarchlino, 72-209 Jarchlino Kulice, 72-200 Nowogard Sapolnica, 72-200 Nowogard
4.	Parafia pw. św. Anny	Długołęka, 72-220 Długołęka
5.	Parafia pw. Chrystusa Króla Kościół filialny pw. Chrystusa Króla Kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela Kościół filialny pw. św. Józefa Kościół filialny pw. św. Marcina	Sikorki 13, 72-200 Nowogard Wyszomierz 2, 72-200 Wyszomierz Grabin, 72-200 Nowogard Orzechowo, 72-200 Nowogard Wołowiec, 72-200 Nowogard
6.	Parafia pw. św. Sylwestra Kościół filialny pw. św. Łucji Kościół filialny pw. św. Faustyny Kowalskiej	Strzelewo, 72-204 Strzelewo Czeremnica, 72-200 Nowogard Świerczewo, 72-200 Nowogard
7.	Parafia pw. św. Katarzyny	Trzechel 26, 72-205 Trzechel
8.	Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny Kościół filialny pw. św. Trójcy Kościół filialny pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny Kościół filialny pw. Matki Bożej Królowej Polski	Wierzbiczin 34 A, 72-200 Nowogard Bieniczki, 72-200 Nowogard Ostrzyca, 72-211 Ostrzyca Słajsino, 72-200 Nowogard
9.	Parafia pw. Matki Bożej Różańcowej Kościół filialny pw. św. Kazimierza Kościół filialny pw. św. Stanisława Kostki	Żabowo, 72-207 Żabowo Boguszyce, 72-207 Boguszyce Maszkowo, 72-207 Maszkowo
10.	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego Okręgu Zachodniopomorskiego Diecezji Zachodniej	ul. Wojska Polskiego 6, 72-200 Nowogard
11.	Kościół Ewangelicznych Chrześcijan Zbór Okręgu Zachodniego	ul. 700-Lecia 14, 72-200 Nowogard
12.	Zbór Świadców Jehowy	ul. Młynarska 7, 72-200 Nowogard

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

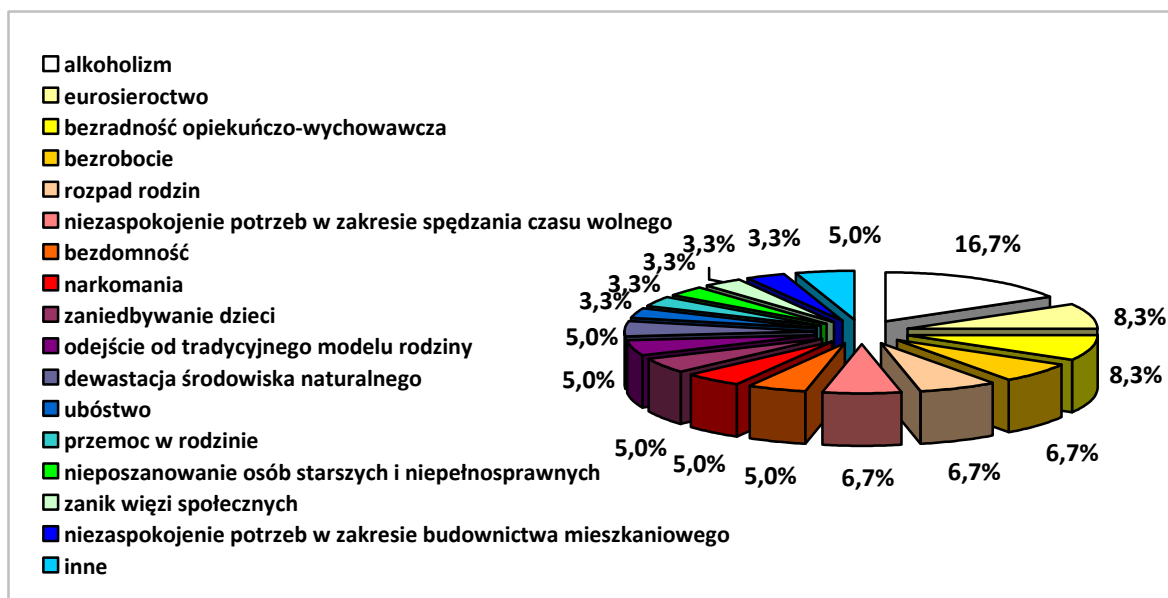
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Nowogard oraz określenia stopnia ich natężenia zostały przeprowadzone badania przy zastosowaniu ankiety rozesyłanej

do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. radnych, pracowników Urzędu Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy – jak wspomniano we wstępie do niniejszego dokumentu – przedłożono 14 anonimowo wypełnionych ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień.

Uczestników badania poproszono na wstępie o wskazanie problemów i niekorzystnych zjawisk, które najbardziej uwidaczniają się w gminie. Respondenci mieli możliwość dokonania wielokrotnego wyboru odpowiedzi. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 8. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?

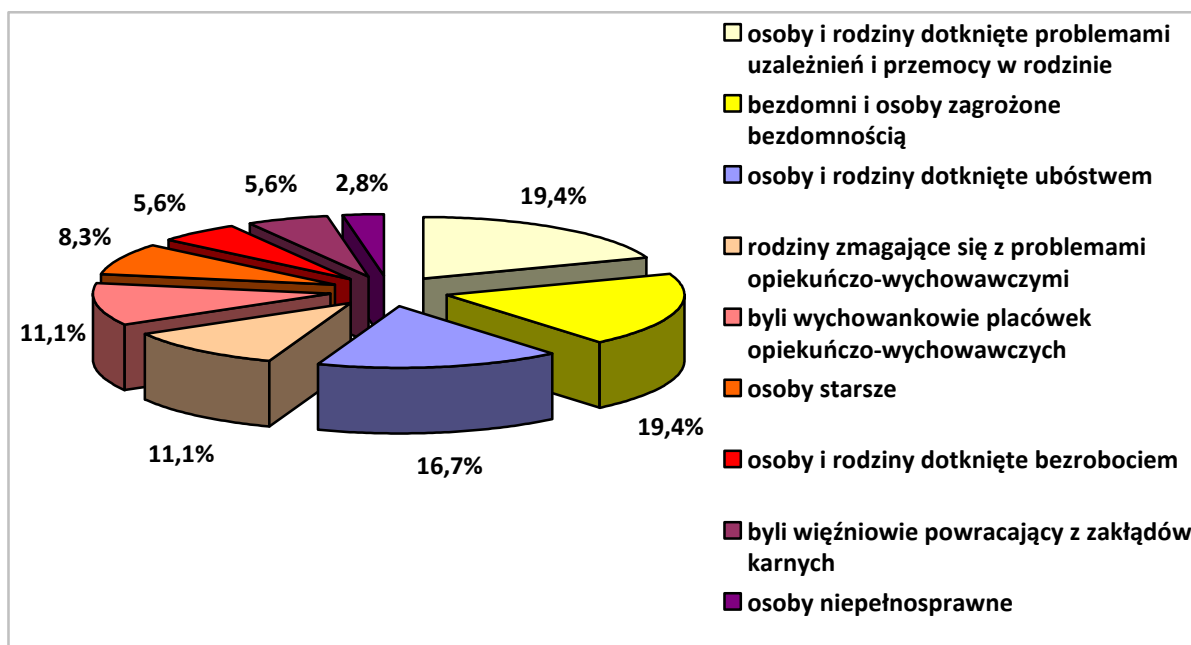

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, respondenci najczęściej wymieniali alkoholizm (16,7%) oraz eurosieroctwo i bezradność opiekuńczo-wychowawczą (po 8,3%). Często wskazywano na bezrobocie, rozpad rodzin i niezaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego (po 6,7%), a także bezdomność, narkomanię, zaniedbywanie dzieci, odejście od tradycyjnego modelu rodziny oraz dewastację środowiska naturalnego (po 5%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani podali kategorie osób, rodzin i grup mieszkańców, które są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?

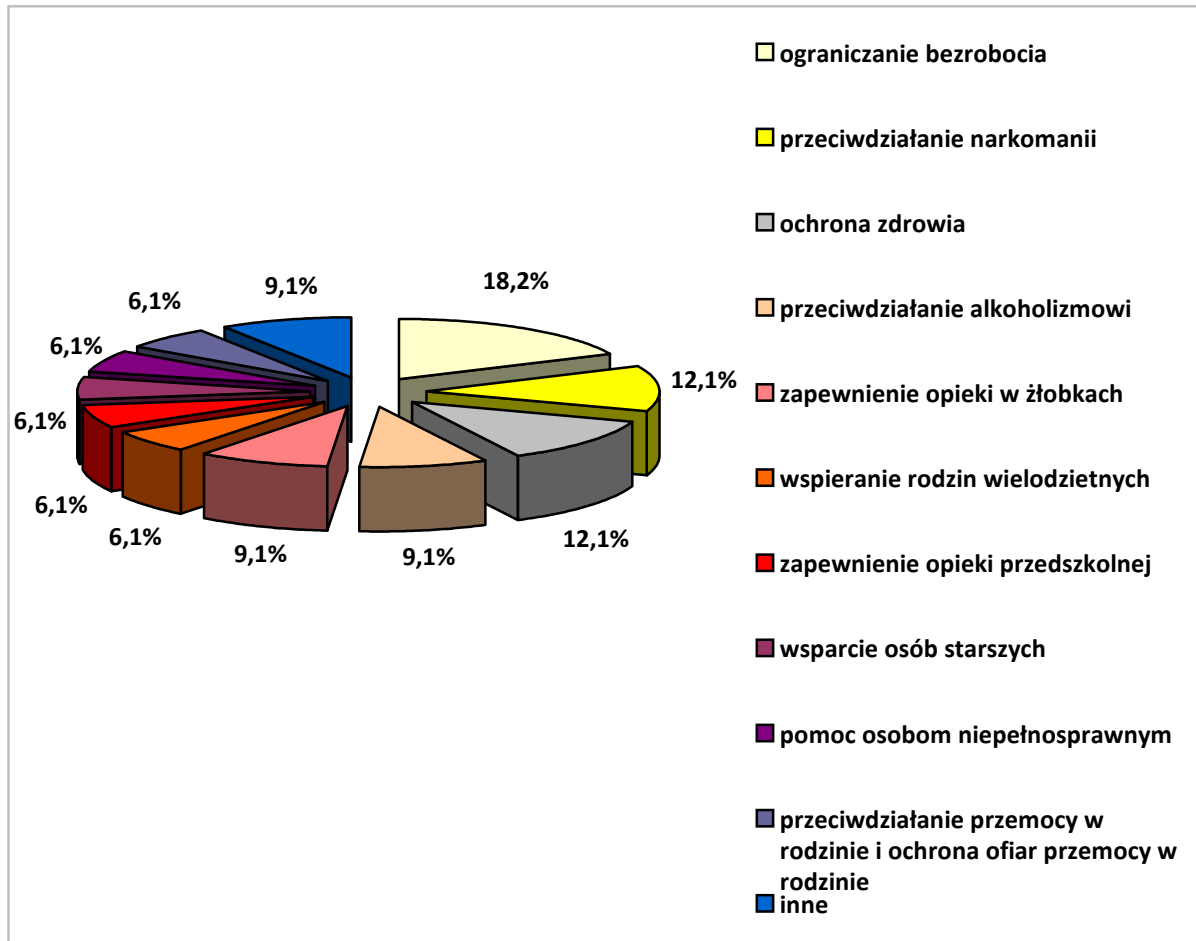

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najczęściej wskazywanymi przez badanych grupami najbardziej zagrożonymi marginalizacją i wykluczeniem społecznym były osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (po 19,4%). Liczne wskazania odnosiły się do osób i rodzin dotkniętych ubóstwem (16,7%), rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz byłych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych (po 11,1%). Do często wskazywanych kategorii osób, rodzin i grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym zaliczono również osoby starsze (8,3%), osoby i rodziny dotknięte bezrobociem oraz byłych więźniów powracających z zakładów karnych (po 5,6%), a także osoby niepełnosprawne (2,8%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 10. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

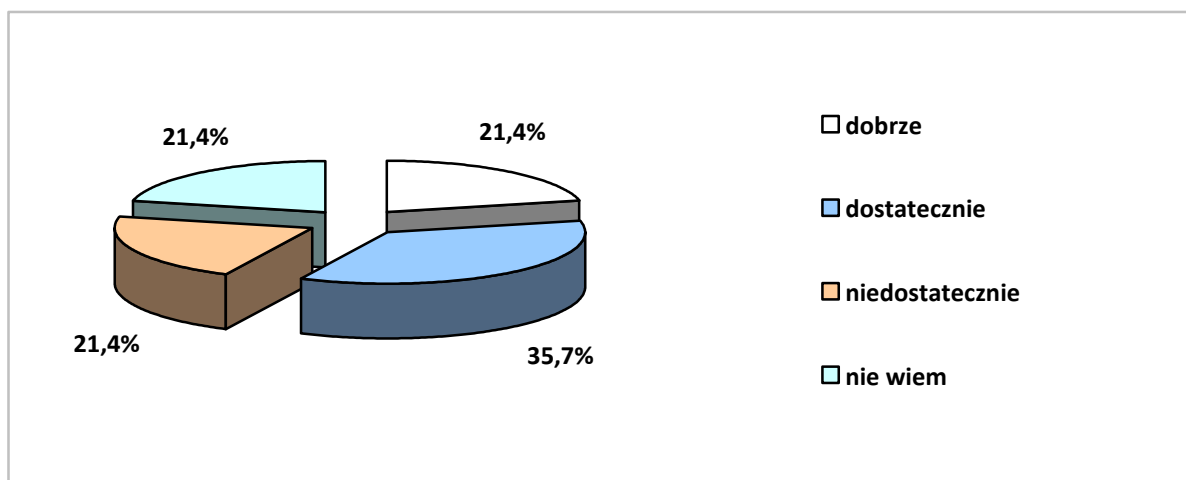

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom w gminie jest najmniej zadowolająca przede wszystkim w takich obszarach, jak: ograniczanie bezrobocia (18,2%), przeciwdziałanie narkomanii i ochrona zdrowia (po 12,1%), przeciwdziałanie alkoholizmowi i zapewnienie opieki w żłobkach (po 9,1%), a także wspieranie rodzin wielodzietnych, zapewnienie opieki przedszkolnej, wsparcie osób starszych, pomoc osobom niepełnosprawnym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie (po 6,1%).

Respondenci oceniali także realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu oraz działania, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania temu zjawisku i poprawy sytuacji osób i rodzin nim dotkniętych. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu.

Wykres 11. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (35,7%) stwierdziło, że realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu są dostateczne, a kolejne 21,4% określiło je jako dobre. Jednocześnie zdaniem 21,4% ankietowanych działania te są niedostateczne. Tyle samo pytanym miało trudności z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie.

Wskazując działania, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania ubóstwu i poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych ubóstwem, uczestnicy badania postulowali najczęściej zapewnienie miejsc pracy i tworzenie nowych stanowisk, szczególnie niewymagających wykształcenia, organizowanie szkoleń zawodowych i kursów przekwalifikujących, zwiększenie liczby asystentów rodzin, ułatwienie dostępu do terapii psychologicznej i pedagogicznej, a także rozszerzenie pomocy socjalnej (mieszkania socjalne, pomoc w znalezieniu zatrudnienia, wsparcie dzieci) oraz umożliwienie bezpłatnego dostępu do dóbr kultury i stworzenie ośrodka dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych. Zdaniem ankietowanych niezbędna jest właściwa ocena w kwalifikowaniu osób wymagających pomocy, a także kontrola zasadności jej przyznawania.

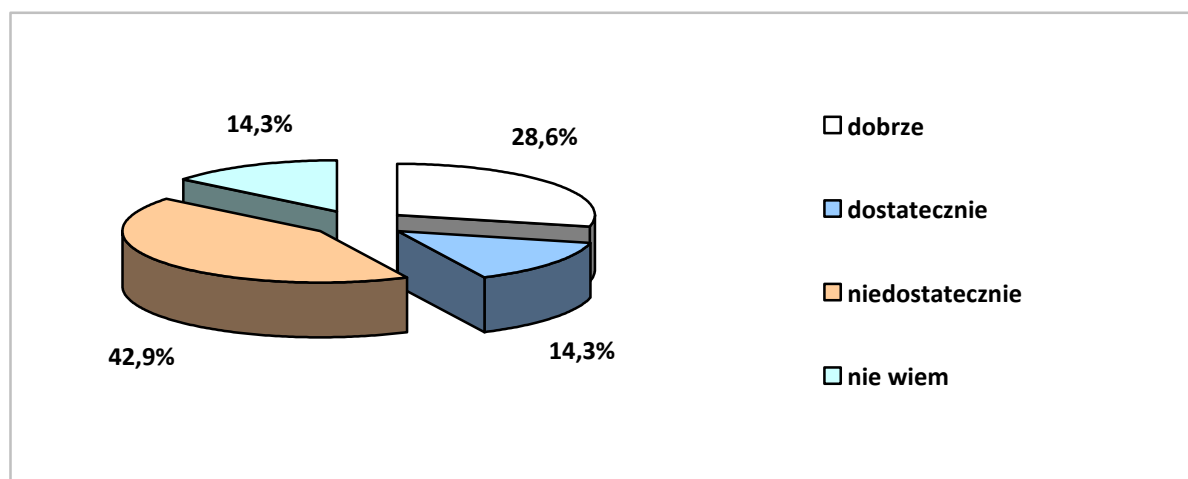
W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zintensyfikowanie działań pomocowych skierowanych do rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osób będących w trudnej sytuacji materialnej, dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz starszych mieszkańców gminy.

W tym kontekście badani wskazywali na potrzebę zwiększenia liczby asystentów wspierających rodziny, zapewnienia pomocy materialnej i niematerialnej, dostępu do psychologów i grup wsparcia oraz poradnictwa i terapii rodzinnej. Za równie ważne uznali utworzenie Dziennego Domu Opieki dla Osób Starszych, zorganizowanie systemu opieki nad seniorami oraz zwiększenie liczby pielęgniarek środowiskowych. Do niezbędnych działań respondenci zaliczyli również przedsięwzięcia służące aktywizacji osób bezrobotnych i skutecznej pomocy w znalezieniu pracy, budowę mieszkań socjalnych, rozszerzenie sieci świetlic środowiskowych oraz dofinansowanie dzieciom wycieczek. Według ankietowanych efektywne wsparcie będzie możliwe dzięki lepszemu rozpoznaniu potrzeb rodzin.

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania lokalnych problemów społecznych, w tym problemów rodzin i dzieci. W pierwszej kolejności zaliczono do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, jak również Urząd Miejski i władze samorządowe, placówki oświatowe, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną oraz Nowogardzki Dom Kultury.

Uczestników badania poproszono o ocenę komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami oraz o działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy przepływu informacji pomiędzy władzami a mieszkańcami. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami.

Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 42,9% badanych komunikacja między władzami samorządowymi a mieszkańcami jest dobra lub dostateczna. Jednocześnie tyle samo ankietowanych stwierdziło, że jest ona niedostateczna. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 14,3% respondentów.

Odpowiadając na pytanie, jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy przepływu informacji pomiędzy władzami a mieszkańcami, ankietowani wymieniali najczęściej: organizowanie cyklicznych spotkań z mieszkańcami, podczas których przekazywano by bieżące informacje, uruchomienie urzędowej infolinii i radia gminnego, udostępnienie mieszkańcom łamów „Wiadomości Samorządowych” na prowadzenie polemiki oraz uwzględnianie zdania obywateli przy podejmowaniu decyzji.

W sondażu poruszono także kwestie działań, jakie należy podjąć w gminie w celu integrowania społeczności lokalnej oraz o działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu. Odpowiadając na pytanie o działania integrujące społeczność lokalną, uczestnicy badania szczególny nacisk położyli na organizowanie festynów, imprez kulturalnych, zawodów rekreacyjno-sportowych oraz spotkań z radnymi i burmistrzem.

Wśród działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu respondenci wskazywali najczęściej pomoc finansową dla rodzin ubogich, rozszerzenie form wsparcia, zapewnienie opieki w świetlicach środowiskowych i opieki przedszkolnej na terenie sołectw, a także aktywizację organizacji pozarządowych i wolontariuszy oraz pomoc w wychodzeniu z bezdomności. Według niektórych badanych, aby zapobiec emigracji osób młodych, szczególnie dobrze wykształconych, należy ułatwić im start życiowy, aby zwiększyć szanse na pozostanie młodzieży w gminie.

14. BEZROBOCIE

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Goleniowie, w latach 2014-2016 liczba osób bezrobotnych w gminie sukcesywnie malała: 1 177 osób na koniec 2014 r., 987 osób na koniec roku następnego, 953 osoby na koniec 2016 r. Podobnie zmniejszyła się udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba wyniosła odpowiednio: 641 (w stosunku do 536 mężczyzn) na koniec 2014 r., 559 (w stosunku do 428 mężczyzn) na koniec roku następnego i 560 (w stosunku do 393 mężczyzn) na koniec 2016 r. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba bezrobotnych w gminie	1 177	987	953
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	7,08%	6,03%	5,88%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	641	559	560
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	54,46%	56,64%	58,76%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Goleniowie.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2014-2016 w powiecie goleniowskim, województwie zachodniopomorskim i w kraju.

Tabela 38. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
stopa bezrobocia w powiecie goleniowskim	10,7%	9,3%	8,2%
stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim	15,6%	13,3%	11,0%
stopa bezrobocia w kraju	11,5%	9,8%	8,3%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2014-2016 powiat goleniowski charakteryzował się niższą, w stosunku do województwa zachodniopomorskiego i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie jak i w kraju poziom bezrobocia sukcesywnie malał w trakcie rozpatrywanego okresu.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2016 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 39. Bezrobotni w gminie na koniec 2016 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	137	97	70,80
25-34 lata	267	185	69,29
35-44 lata	196	131	66,84
45-54 lata	137	71	51,82
55-59 lat	136	66	48,53
60 lat i więcej	80	10	12,50

czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	123	53	43,09
1-3 miesiące	164	76	46,34
3-6 miesięcy	130	81	62,31
6-12 miesięcy	171	97	56,73
12-24 miesiące	171	116	67,84
powyżej 24 miesięcy	194	137	70,62
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
bez stażu	166	120	72,29
do 1 roku	165	119	72,12
1-5 lat	223	143	64,13
5-10 lat	114	62	54,39
10-20 lat	157	67	42,68
20-30 lat	94	41	43,62
30 lat i więcej	34	8	23,53
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
wyższe	79	54	89,29
policealne i średnie zawodowe	144	101	65,31
średnie ogólnokształcące	140	94	81,48
zasadnicze zawodowe	227	115	55,00
gimnazjalne i niższe	363	196	48,28

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Goleniowie.

Na koniec 2016 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (267 osób) i 35-44 lata (196 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale powyżej 24 miesięcy (194 osoby) oraz od 6 do 12 miesięcy i od 12 do 24 miesięcy (po 171 osób), osoby z niewielkim doświadczeniem zawodowym od 1 roku do 5 lat (223 osoby), osoby bez stażu pracy (166 osób) i ze stażem do 1 roku (165 osób), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (363 osoby) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym (227 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 18-24 lata i 45-54 lata (po 137 osób) oraz 55-59 lat (136 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (164 osoby) i od 3 do 6 miesięcy (130 osób), osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat (157 osób) oraz od 5 do 10 lat (114 osób), a także osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (144 osoby) i średnim ogólnokształcącym (140 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 18-24 lata (70,80%) i 25-34 lata (69,29%), osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy (70,62%) i od 12 do 24 miesięcy (67,84%), osób bez stażu pracy (72,29%) i ze stażem pracy do 1 roku (72,12%) oraz osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (70,14%) oraz wyższym (68,35%).

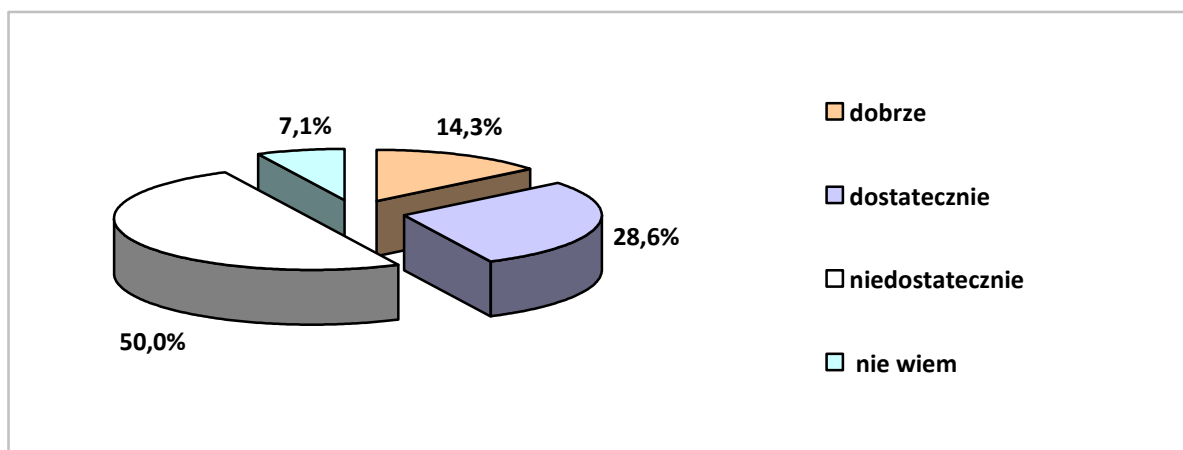
Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Brak zatrudnienia jest na terenie gminy jednym z istotnych problemów społecznych. Taka konkluzja płynie też z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców. Uznali oni bezrobocie za jeden z ważniejszych problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, ograniczanie jego skutków za jedną z bardziej nieefektywnych sfer działania pomocy społecznej, a osoby i rodziny dotknięte bezrobociem wymienili jako grupy zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Nie należy przy tym zapominać, że pozostawanie bez pracy prowadzi zwykle do powstawania kolejnych problemów, wśród których bardzo dotkliwie odczuwanym przez doświadczonych nim osoby i rodziny jest radykalne obniżenie statusu materialnego. Może to być powodem rozlicznych dysfunkcji, ograniczania udziału w życiu społecznym, utraty możliwości realizowania planów życiowych i rozwoju. Co prawda w gminie Nowogard w 2016 r. odnotowano spadek poziomu bezrobocia, ale w dalszym ciągu jest on jednak wysoki. Problemy, jakie powoduje brak zatrudnienia, odciskają silne piętno w życiu i świadomości dotkniętych bezrobociem osób, rodzin i całych środowisk. Sytuacja ta wymaga uwagi ze strony instytucji pomocowych i służb społecznych, przed którymi stoi trudne zadanie w zakresie niwelowania skutków bezrobocia.

Uczestników badania poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Połowa respondentów stwierdziła, że realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu są niedostateczne. Jednocześnie 28,6% ankietowanych uznało je za dostateczne, a kolejne 14,3% za dobre. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 7,1% badanych.

Kolejne pytanie dotyczyło działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu i poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych bezrobociem. Uczestnicy badania postulowali najczęściej zapewnienie nowych miejsc pracy, stworzenie atrakcyjnej oferty dla inwestorów i ułatwień dla lokalnych przedsiębiorców, organizowanie kursów podnoszących kwalifikacje i nauki zawodu dla osób pozostających bez pracy, zatrudnianie pracowników zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami oraz powołanie asystentów osób bezrobotnych i poprawę warunków pracy i płacy. Według respondentów należy także podejmować działania, które zlikwidują szarą strefę, udzielać pomocy dzieciom z rodzin ubogich i dotkniętych problemem bezrobocia, promować rozwój turystyki oraz wspierać finansowo osoby bezrobotne, jednak z zastrzeżeniem co do sposobów jej wydatkowania.

15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie. W 2014 r. świadczenie z powodu bezdomności otrzymało 41 rodzin liczących 56 osób, w roku następnym 37 rodzin liczących 50 osób, a w ostatnim roku analizy 35 rodzin liczących 42 osoby. Warto dodać, że w 2016 r. skierowano i umieszczono w schroniskach na terenie województwa (szczególnie w celu zabezpieczenia w okresie zimowym) 19 osób bezdomnych, w tym 2 osoby zgodnie z zawartym porozumieniem w Noclegowni dla Bezdomnych w Budnie.

16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Przemoc w rodzinie jest patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są z reguły osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Najczęściej są nimi kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni, osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych.

Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Nowogard w latach 2014-2016.

Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2014-2016 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

wielkość wydatków	2014	2015	2016
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych (w zł)	439 690	430 520	501 796
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii (w zł)	5 000	7 000	5 000
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (w zł)	10 000	10 000	10 000
razem	454 690	447 520	516 796

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowogardzie.

W analizowanym okresie kwoty przeznaczane na walkę z alkoholizmem ulegały wahaniom, podobnie wahały się środki przeznaczane na przeciwdziałanie narkomanii, natomiast kwoty środków wydatkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie pozostawały na niezmiennym poziomie.

Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia instytucji w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41. Wykaz jednostek i liczba osób, którym udzielono wsparcia z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie

lp.	nazwa jednostki	adres	liczba osób korzystających ze wsparcia
1.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (podmiot prowadzący – Gmina Nowogard)	Plac Wolności 1, 72-200 Nowogard	rozpatrzone 159 wniosków
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (ZI powołany przez Burmistrza Gminy Nowogard, obsługę organizacyjno-techniczną zapewnia OPS)	3 Maja 6, 72-200 Nowogard	71 rodzin objętych zostało procedurą NK
3.	Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia (podmiot prowadzący – NZOZ Sanus s.c.)	ul. Kościuszki 36, 72-200 Nowogard	udzielono 199 porad, w tym sesje psychoterapeutyczne – 125, porady terapeutyczne – 74
4.	Grupa AA „Mieszko”	Plac Wolności 1, 72-200 Nowogard	–
5.	Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Hania”	ul. Zamkowa 13, 72-200 Nowogard	–
6.	Świetlica Środowiskowa „Promyk” (podmiot prowadzący – Gmina Nowogard)	Plac Szarych Szeregów 6, 72-200 Nowogard	opieką objęto 40dzieci

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Wybrane dane dotyczące lokalnego rynku napojów alkoholowych oraz działalności GKRPA w gminie Nowogard w latach 2014-2016 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 42. Lokalny rynek napojów alkoholowych w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	104	101	102
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	12	9	11
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	54	39	44
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	19	22	16
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	54	39	44
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowogardzie.

W latach 2014-2016 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie utrzymywała się na tym zbliżonym poziomie (odpowiednio: 104, 101, 102). Liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała wahaniom (54 w 2014 r., 39 w 2015 r., 44 w 2016 r.), taka sama była również liczba pozytywnych opinii w sprawie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Liczba decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wahała się (19 w 2014 r., 22 w 2015 r., 16 w 2016 r.), nie wydawano natomiast negatywnych opinii w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. W analizowanym okresie liczba przeprowadzanych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych także ulegała wahaniom (12 w 2014 r., 9 w 2015 r., 11 w 2016 r.).

Tabela 43. Działalność GKRPA w latach 2014-2016 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	151	137	159
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	60	52	13
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowogardzie.

W ramach podejmowanych działań w 2014 r. GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu ze 151 osobami, w 2015 r. ze 137 osobami, natomiast w 2016 r. liczba takich osób zwiększyła się do 159. W rozpatrywanym okresie GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w 2014 r. wobec 60 osób, w 2015 r. wobec 52 osób, a w 2016 r. liczba osób zmalała do 13.

Jeśli chodzi o przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, to w latach 2014-2016 GKRPA prowadziła działalności w tym zakresie. Kontaktowano się z osobami dotkniętymi tym problemem, kierowano na terapię sprawców przemocy w rodzinie oraz na badanie w kierunku ustalenia uzależnienia od alkoholu.

W 2016 r. GKRPA realizowała zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych również poprzez:

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu:

- pomoc finansowa dla Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Gryficach, w którym leczono 21 osób uzależnionych od alkoholu z gminy Nowogard, z czego 11 osób przeszło 4-miesięczną terapię odwykową w warunkach stacjonarnych;
- psychoedukacja prowadzona dla 9 osób uzależnionych od alkoholu, osadzonych w Zakładzie Karnym w Nowogardzie;
- zatrudnienie terapeuty w Klubie Pacjenta – przeprowadzono 84 godziny psychoterapii grupowej w intensywnym i pogłębionym programie psychoterapii uzależnienia od alkoholu. W Klubie Pacjenta działającym przy GKRPA w 2016 r. zarejestrowano 68 osób, które korzystały z porad oraz terapii, w tym: 57 osób uzależnionych od alkoholu (17 kobiet i 40 mężczyzn) brało udział w psychoterapii indywidualnej i grupowej, 10 osób korzystało z porad terapeutycznych oraz brało udział w sesjach rodzinnych. Grupa 57 pacjentów uczestniczyła w psychoterapii indywidualnej i grupowej (w programie intensywnym 38 osób, pogłębionym i podtrzymującym proces trzeźwienia 19 osób). Zobowiązanych do leczenia odwykowego było 14 osób, a dobrowolnie leczenie podjęło 43 pacjentów;
- zatrudnienie psychologa w poradni odwykowej.

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:

- pomoc psychologiczna dla osób doznających przemocy domowej – zadanie realizowane i koordynowane przez Zespół Interwencji Kryzysowej przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowogardzie. Pomocą psychologiczną objęto 103 osoby dotknięte przemocą

domową, które uczestniczyły w spotkaniach z psychologiem, były także objęte indywidualną pracą socjalną przez pracowników OPS-u w Nowogardzie;

- prowadzenie świetlicy środowiskowej „Promyk” – w 2016 r. w zajęciach brało udział 40 dzieci skierowanych przez pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, kuratorów sądowych i rodziców. Regularnie uczęszczało na świetlicę 30 dzieci w wieku od 5 do 16 lat. Głównym celem działalności świetlicy jest udzielenie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej spowodowanej problemem alkoholowym, przemocą, ubóstwem i niewydolnością wychowawczą. Do zadań świetlicy należą: zapewnienie właściwych warunków do nauki i indywidualna pomoc w nauce, prowadzenie pracy wychowawczej, rozwijanie zainteresowań intelektualnych, wypełnianie czasu wolnego, organizowanie zabaw i zajęć sportowych. Świetlica zapewnia dzieciom wyżywienie. Co roku dla dzieci ze świetlicy organizowane są półkolonie letnie, z tej formy wypoczynku w 2016 r. skorzystało 75 dzieci;
- prowadzenie zajęć profilaktycznych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych w Szkole Podstawowej w Błotnie, Długołęce, Strzelewie i Szkole Podstawowej nr 2 w Nowogardzie – dzieci uczęszczające do świetlic pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych (z rodzin z problemem alkoholowym, doświadczających przemocy w rodzinie, z problemami wychowawczymi, rodzin rozbitych, niepełnych o niskim statusie materialnym). W świetlicach prowadzone są zajęcia grupowe o różnej tematyce dobierane do wieku uczestników, z uwzględnieniem profilaktyki: alkoholowej, narkomanii, nikotynizmu, przemocy. Na zajęciach realizowane są programy profilaktyczne, tj. „Program siedmiu kroków”, „Trzy koła”, „Spójrz inaczej” oraz zajęcia komputerowe, plastyczne i muzyczno-ruchowe. Z zajęć w świetlicy przy SP w Błotnie korzystało 28 dzieci, opieką w świetlicy w SP w Długołęce objęto 10 dzieci, na zajęcia w świetlicy przy SP nr 2 w Nowogardzie uczęszczało 10 dzieci, a w zajęciach w świetlicy przy SP w Strzelewie uczestniczyło 23 dzieci;
- organizacja i przeprowadzenie poradnictwa psychologicznego na potrzeby uczniów szkół podstawowych i gimnazjów potrzebujących pomocy psychologa. Oprócz porad indywidualnych prowadzone były również zajęcia warsztatowe w klasach. Tematy podejmowane na warsztatach to m.in: zajęcia profilaktyczne na temat uzależnienia od środków psychoaktywnych, motywacja uczniów do nauki, przedstawianie definicji agresji i przemocy, nauka radzenia sobie z agresją, burza mózgow – stworzenie definicji motywacji, omawianie sposobów radzenia sobie ze złością, burza mózgow – „jak być tolerancyjnym”. Prowadzone były również warsztaty dla rodziców, gdzie głównymi

tematami były: przedstawianie definicji agresji i przemocy, omówienie rodzajów agresji omówienie przyczyn agresywnego zachowania, charakterystyka podstawowych błędów wychowawczych, omówienie istoty dobrych relacji z dziećmi, jak również omówienie właściwych sposobów postępowania rodziców.

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii:

- warsztaty profilaktyczne z tematyki agresji i przemocy dla uczniów klas piątych oraz szóstych pod nazwą „Złość da ci w kość”, zorganizowane w dziesięciu szkołach podstawowych na terenie gminy;
- kampania wizerunkowa przeciw uzależnieniom i przemocy w rodzinie „3 Razy Nie – nie piję, nie biorę, nie biję”;
- zajęcia nt. przeciwdziałania stosowania środków odurzających pod hasłem „Dopalacze? To Mnie Nie Kręci!!!”, koordynowane przez ZI w Nowogardzie. Zajęcia były prowadzone przez pracownika Komisariatu Policji w Nowogardzie, a dodatkowo – dzięki nowatorskiej inicjatywie – zajęcia w szkołach gimnazjalnych przeprowadzane były pod nadzorem pedagoga szkolnego przez młodzież licealną z Zespołu Szkół Ogólnokształcących oraz I Liceum Ogólnokształcącego nr 1 w Nowogardzie;
- szkolenia pod nazwą „Profilaktyka uzależnień FAS dla uczniów szkół gimnazjalnych” (uczniowie II klas gimnazjów), których celem było pokazanie negatywnych skutków spożywania alkoholu w ciąży, omówienie dziecka z syndromem FAS, a także omówienie zaburzeń spowodowanych spożywaniem w ciąży środków psychoaktywnych jak narkotyki i nikotyna. Przeprowadzono 11 szkoleń profilaktyczno-edukacyjnych z tematyki FAS pt. „Bądź świadomym rodzicem”;
- kampania skierowana do mieszkańców gminy Nowogard, kierowców i przyszłych kierowców, mająca na celu m.in. uświadomienie społeczeństwu zagrożeń wynikających z prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. W ramach akcji policjanci drogówki w Goleniowie sprawdzali trzeźwość kierowców, a przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej oraz uczniowie klasy o profilu ratowniczo-medycznym oraz policyjnym I Liceum Ogólnokształcącego rozdawali kierowcom odblaski oraz ulotki informacyjne dotyczące prawidłowego zachowania w przypadku zauważenia nietrzeźwego kierowcy.

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych:

- dofinansowanie programu interwencyjno-motywacyjnego skierowanego do osób zatrzymanych i dowiezionych do Miejskiej Izby Wytrzeźwień w Szczecinie. W 2016 r. przyjęto do izby wytrzeźwień 46 osób z gminy Nowogard (5 kobiet i 41 mężczyzn).

Wspieranie organizacji trzeźwościowych:

- Klub Abstynenta „Hania”, którego podstawowym celem jest utrzymanie trzeźwości swoich członków, wsparcie ich rodzin oraz szerzenie trzeźwości.

Zespół Interdyscyplinarny przeprowadził w 2016 r. 118 interwencji. Osobom dotkniętym przemocą zapewniono pomoc psychologiczną, prawną oraz poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy (m.in. przez psychologa prowadzone były konsultacje psychologiczne i terapia dla osób i rodzin z różnymi problemami rodzinnymi).

Ponadto Zespół Interdyscyplinarny zrealizował w 2016 r. następujące projekty:

- Akcja „Dzień bez przemocy”, której celem było ograniczenie skutków zjawiska przemocy, zmniejszenie tolerancji społecznej na przemoc wobec dzieci, promowanie pozytywnego modelu rodziny oraz efektywności metod i sposobów wychowania;
- Handel ludźmi i prostytutka – szkolenie dla grup zawodowych pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzone przez prelegenta ze Straży Granicznej w Szczecinie;
- Kampania „Dopalacze? To Mnie Nie Kręci!!” – zajęcia profilaktyczne nt. przeciwdziałania stosowania środków odurzających przeznaczone dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz ich rodziców.

Szczegółowe dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego prezentują poniższa tabela.

Tabela 44. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w 2016 r.

lp	czynności realizowane przez Zespół Interdyscyplinarny	liczba czynności
1.	liczba członków ZI	15
2.	liczba posiedzeń ZI	4
3.	liczba posiedzeń Grup Roboczych	220
4.	liczba prowadzonych kart dot. Procedury Niebieskiej Karty	71
	w tym sporządzonych przez Policję	64
	w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	7
5.	liczba zamkniętych Niebieskich Kart	67
5.	liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	8
6.	liczba spraw sądowych	2
7.	zakończonych wyrokiem	2

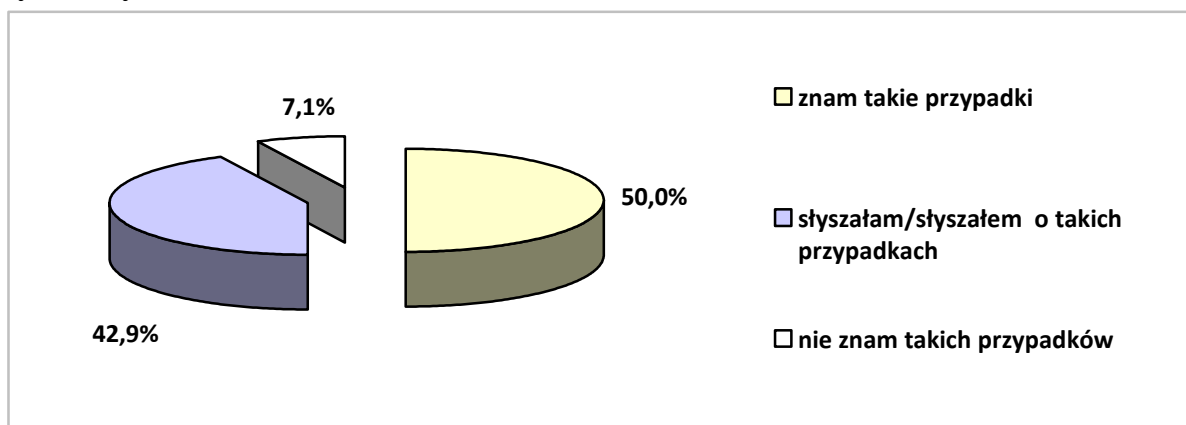
zakończonych wyrokiem skazującym na osadzenie w zakładzie karnym	1
zakończonych wyrokiem w zawieszeniu	1
umorzonych	–

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie pomoc świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 143 rodzinom w 2014 r. (253 osoby w rodzinach), 142 rodzinom (253 osoby w rodzinach) w 2015 r. i 121 rodzinom (193 osoby w rodzinach) w 2016 r. Przemoc w rodzinie była przyczyną przyznania pomocy 55 rodzinom (188 osób w rodzinach) w 2014 r., 35 rodzinom (123 osoby w rodzinach) w 2015 r. i 78 rodzinom (273 osoby w rodzinach) w 2016 r. Z powodu narkomanii wsparcie otrzymały 2 osoby w 2014 r. i 1 osoba w 2015 r.

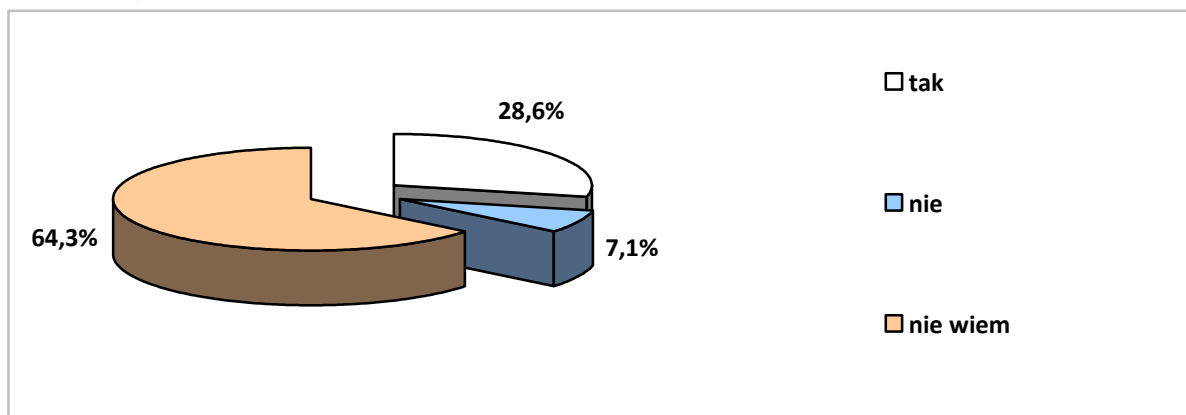
Mieszkańcy uczestniczący w badaniach ankietowych odnieśli się także do zjawiska przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 14. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres 15. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość respondentów (92,9%), co może budzić niepokój, zna lub słyszała o przypadkach przemocy w rodzinie. Niewiele ponad 7% badanych stwierdziło, że takich przypadków nie zna. Odpowiadając na pytanie, czy istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, prawie 29% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Przeciwnego zdania było 7,1% badanych. Najwięcej respondentów (64,3%) nie było w stanie tego ryzyka ocenić.

17. RÓWNOŚĆ SZANS Kobiet I MĘŻCZYŹN

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wynika z postanowień Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obligatoryjna dla wszystkich podmiotów korzystających ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego. Według Komisji Europejskiej barierami równości płci są:

- segregacja pionowa i pozioma rynku pracy,
- różnice w płacach kobiet i mężczyzn,
- mała dostępność elastycznych form czasu pracy,
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych,
- niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji,
- przemoc ze względu na płeć,
- niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia,
- niewystarczający system opieki przedszkolnej,
- stereotypy płci we wszystkich obszarach,
- dyskryminacja wielokrotna, szczególnie w odniesieniu do kobiet starszych, imigrujących, niepełnosprawnych, należących do mniejszości etnicznych.

Wprowadzenie w życie zasad polityki równości płci wymaga przeprowadzenia analizy sytuacji kobiet i mężczyzn, która opiera się na przedstawieniu danych ilościowych i jakościowych w podziale na płeć i odniesieniu się do występujących barier równości płci. W rozpatrywanym okresie struktura ludności gminy pod względem płci nie ulegała zasadniczym zmianom. W latach 2014-2016 wśród ludności gminy Nowogard stale więcej niż połowę stanowiły kobiety. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności gminy ulegał

niewielkiemu wzrostowi – 51,18% w 2014 r., 51,20% w 2015 r., 51,23% w 2016 r. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 45. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba ludności gminy ogółem	24 067	23 840	23 724
liczba kobiet	12 318	12 206	12 154
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	51,18%	51,20%	51,23%

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

W analizowanym okresie ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie stanowiły kobiety, a ich odsetek stale wzrastał w trakcie rozpatrywanego okresu. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 46. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba osób bezrobotnych w gminie ogółem	1 177	987	953
liczba bezrobotnych kobiet	641	559	560
udział kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	54,46%	56,64%	58,76%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Goleniowie.

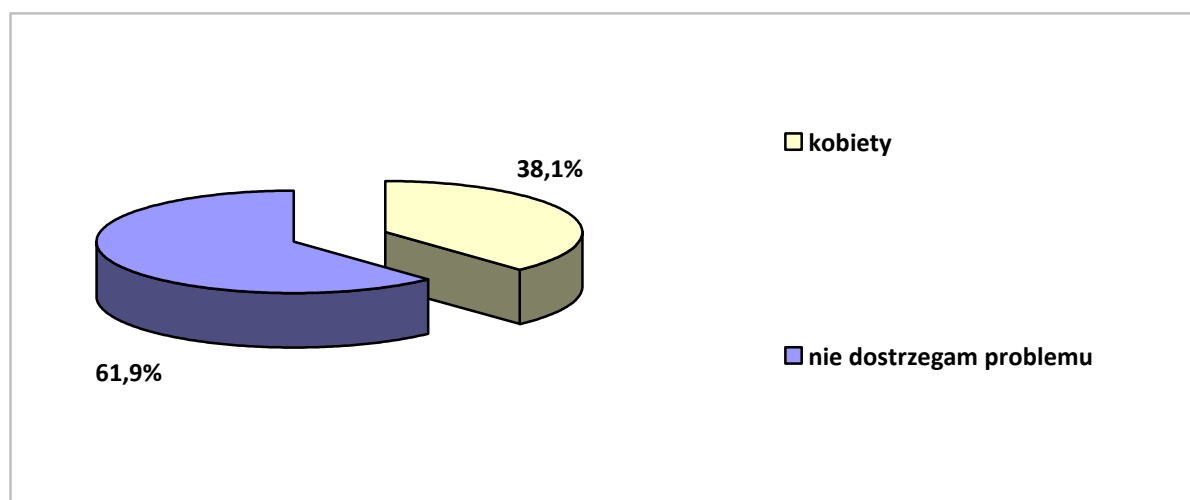
Z powyższych danych wynika, że w gminie Nowogard w latach 2014-2016 liczba bezrobotnych kobiet była wyższa niż liczba bezrobotnych mężczyzn. Udział bezrobotnych kobiet w liczbie osób bezrobotnych w analizowanym okresie był stale wyższy niż udział kobiet w ludności gminy, z czego wynika, iż skala bezrobocia była w tych latach wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

Należy też zauważyć, że według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Goleniowie w 2016 r. kobiety stanowiły większość wśród najlepiej wykształconych bezrobotnych z gminy Nowogard. W grupie bezrobotnych z gminy z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym kobiety stanowiły – 70,14%, w grupie z wykształceniem wyższym – 68,35%, a w grupie z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 67,14%. Analiza struktury bezrobocia w gminie pod względem płci wykazała, że kobiety stanowiły jednocześnie zdecydowaną większość wśród osób bezrobotnych w wieku 18-24 lata (70,80%), 25-34 lata (69,29%), 35-44 lata (66,84%) i 45-54 lata (51,82%), wśród osób bezrobotnych bez stażu pracy (72,29%), ze stażem do 1 roku (72,12%), ze stażem pracy od 1 do 5 lat (64,13%) i ze stażem pracy od 5 do 10 lat (54,39%), jak również wśród osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (70,62%), od 12 do 24 miesięcy (67,84%), od 3 do 6 miesięcy (62,31%) oraz od 6 do 12 miesięcy (56,73%).

Problemy dotyczące równości szans płci nie ograniczają się jedynie do zagadnień związanych z zatrudnieniem. O ile analiza struktury bezrobocia pod względem płci jest oparta na dostępnych danych liczbowych, to w wielu innych obszarach życia społecznego tego typu statystyki nie są prowadzone, a występowanie problemów nierówności i dyskryminacji można szacować na podstawie subiektywnych opinii przedstawicieli danej społeczności. Dlatego w ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w gminie przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć.

Do analizy przedłożono 21 ankiet wypełnionych przez wybranych losowo mieszkańców gminy oraz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej. W pierwszej poruszanej kwestii poproszono uczestników badania o odpowiedź na pytanie, kto jest bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 16. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Większość respondentów (61,9%) odpowiedziała, że nie dostrzega problemu. Ponad 38% ankietowanych stwierdziło, że zagrożone problemem nierówności są kobiety. Nikt z uczestników badania nie odpowiedział, że są to mężczyźni.

Kolejna kwestia odnosiła się do opinii na temat ograniczenia przez płeć możliwości kariery zawodowej. Według większości respondentów (57,1%) płeć nie ogranicza możliwości kariery zawodowej i społecznej, natomiast jedna trzecia badanych jest przekonana, że płeć ogranicza możliwości w tym zakresie. Zdania w tej sprawie nie miało 9,5% pytanych.

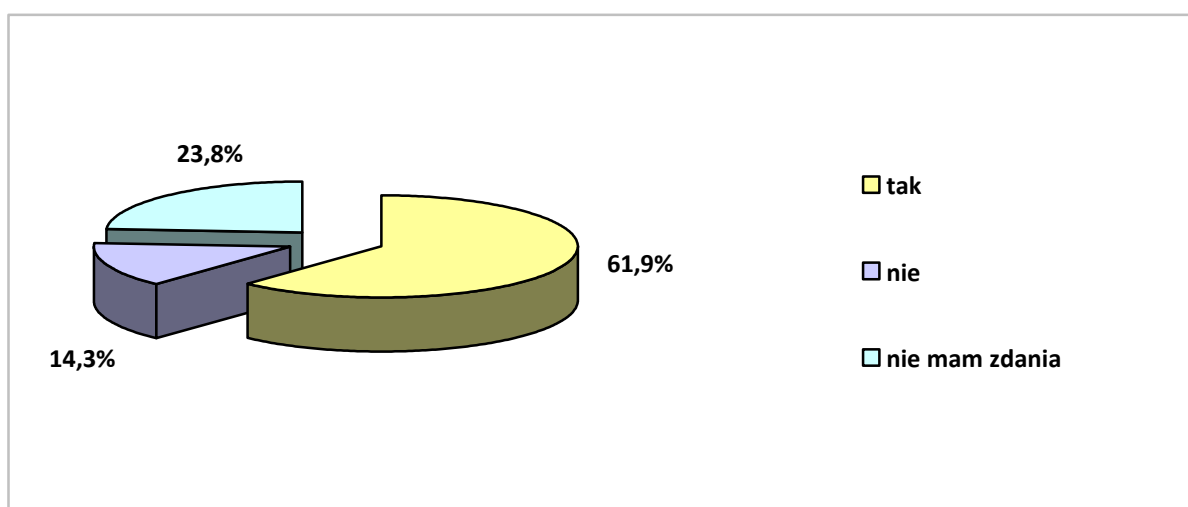
W następnym pytaniu sondowano ankietowanych, czy spotkali się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszeli. Zdecydowana większość ankietowanych (76,2%) nie zetknęła się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć. Jednocześnie prawie 24% przyznało, że takie przypadki zna lub o nich słyszało.

Uczestnicy badania wypowiedzieli się także w kwestii skali problemu nierówności płci występującej w gminie. Najwięcej badanych (76,2%) nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. Jednocześnie 14,3% respondentów uważa skalę problemu za niską, a 9,5% za średnią.

W następnym pytaniu zapytano respondentów, czy zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają na terenie miasta stworzone jednakowe warunki umożliwiające im rozwój osobisty i zawodowy. Większość ankietowanych (42,9%) odpowiedziała na to pytanie twierdząco. Przeciwnego zdania było 28,6% respondentów. Tyle samo badanych nie wyraziło opinii w tej sprawie.

Ankietowani udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące prowadzonych w gminie działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć. Potrzebę prowadzenia takich działań potwierdziło aż 61,9% respondentów. Ponad 14% badanych uważa podejmowanie takich działań za bezzasadne. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miało 23,8% pytanych. Rozkład udzielonych odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 17. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

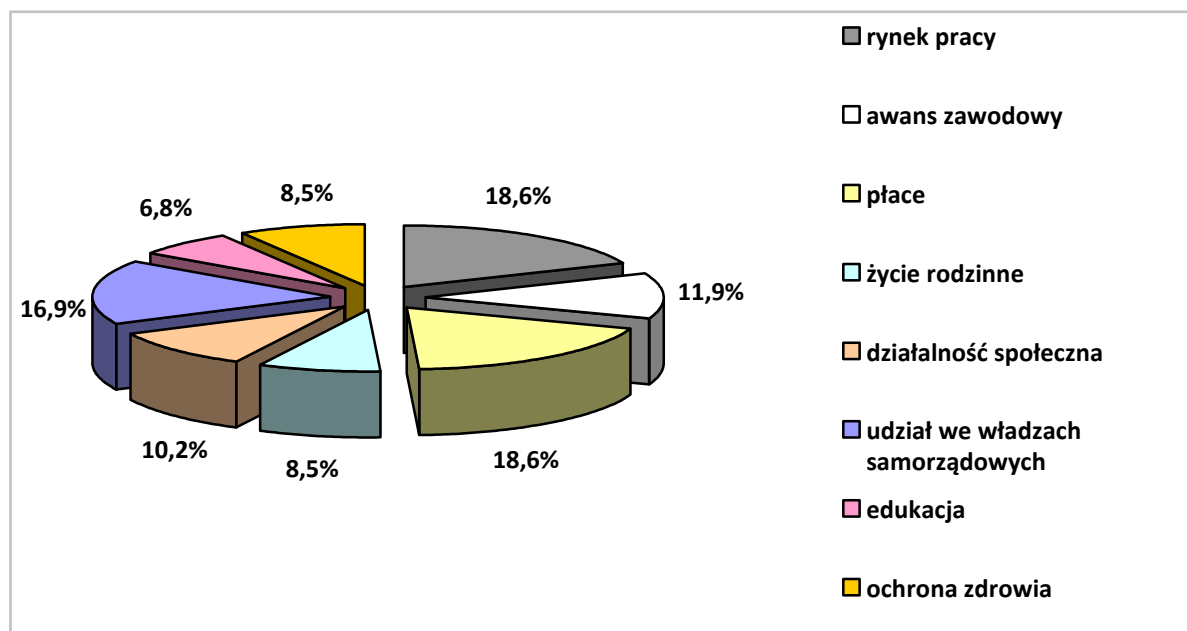

Dane z badania ankietowego.

Kolejne pytanie dotyczyło obszarów, w jakich powinno się podejmować działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn przeciwdziałających dyskryminacji ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 18. W jakich obszarach powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Najczęściej wskazywanymi obszarami były rynek pracy i płace (po 18,6%) oraz udział we władzach samorządowych (16,9%). Do często wskazywanych obszarów należały awans zawodowy (11,9%) oraz działalność społeczną (10,2%), a także życie rodzinne i ochrona zdrowia (po 8,5%).

W odpowiedzi na pytanie o konkretne działania, jakie należy podejmować na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, ankietowani wymieniali najczęściej zrównanie wynagrodzeń kobiet i mężczyzn zatrudnionych na równorzędnych stanowiskach.

Z przeprowadzonego badania wynika, że problemy dotyczące równości płci w gminie są dostrzegane przez jej mieszkańców i uwidaczniają się nie tylko w obszarze zatrudnienia. Ponad 38% ankietowanych stwierdziło, że zagrożone problemem nierówności są kobiety, nadto jedna trzecia ankietowanych uznała, że płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, a prawie 24% uczestników badania zna lub słyszało o przypadkach dyskryminacji ze względu na płeć w gminie. To uprawnia do sformułowania wniosku, iż należy podejmować działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie równości płci, położyć nacisk na przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności w obszarze

rynku pracy, a także uwzględnić zagadnienie równości płci w działaniach ukierunkowanych na wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

18. SYTUACJA DZIECKA

Analiza sytuacji dziecka w gminie Nowogard została pogłębiona na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Do analizy przedłożono 11 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowych i wychowawczych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 (liczba uczniów: 429, liczba nauczycieli: 33),
- Szkoła Podstawowa nr 2 (liczba uczniów: 304, liczba nauczycieli: 23),
- Szkoła Podstawowa nr 3 (liczba uczniów: 419, liczba nauczycieli: 25),
- Szkoła Podstawowa nr 4 (liczba uczniów: 128, liczba nauczycieli: 13),
- Szkoła Podstawowa w Błotnie (liczba uczniów: 82, liczba nauczycieli: 10),
- Szkoła Podstawowa w Długołęce (liczba uczniów: 57, liczba nauczycieli: 11),
- Szkoła Podstawowa w Orzechowie (liczba uczniów: 77, liczba nauczycieli: 11),
- Szkoła Podstawowa w Wierzbicinie (liczba uczniów: 103, liczba nauczycieli: 12),
- Szkoła Podstawowa w Żabowie (liczba uczniów: 47, liczba nauczycieli: 12),
- Publiczne Gimnazjum nr 1 (liczba uczniów: 274, liczba nauczycieli: 29),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących – Gimnazjum nr 2 i Liceum Ogólnokształcące (liczba uczniów: 579, liczba nauczycieli: 54).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga i logopedę oraz obejmują uczniów opieką pielęgniarską. Ani jedna szkoła nie zatrudnia psychologa, zaś z pomocy doradcy zawodowego mogą skorzystać jedynie uczniowie Gimnazjum nr 1 w Nowogardzie.

Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów. Również wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu. Większość placówek (10/11) zapewnia dzieciom i młodzieży dostęp do sali gimnastycznej (brak wskazania w SP w Długołęce). W żadnej szkole nie funkcjonują klasy integracyjne.

Wszystkie placówki zapewniają dzieciom opiekę w ramach zajęć świetlicowych, natomiast 8 umożliwia nauczanie indywidualne (brak wskazania w SP w Błotnie, SP w Orzechowie i SP w Wierzbicinie).

Ankietowane placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, językowe, informatyczne, filozoficzne, historyczne, przyrodnicze, matematyczne, sportowe (SKS, kolarstwo, szachy), turystyczne, plastyczne, papieroplastyczne, muzyczne i wokalne (chór szkolny, zespół wokalny, radiowęzeł), teatralne („Agrafka”), zajęcia ruchu drogowego, twórczej aktywności i kształcenia postaw ludzkich oraz rozwijające umiejętności społeczne uczniów).

Jednocześnie we wszystkich jednostkach prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze (11 placówek), korekcyjno-kompensacyjne (10), logopedyczne (9), socjoterapeutyczne (4), psychoterapeutyczne (1), rewalidacyjne (2) i zajęcia dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (1).

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięte katalogi zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych, obejmujące 12 i 6 zmiennych. Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na bezradność i niewydolność opiekuńczo-wychowawczą, dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się głównie do nadużywania alkoholu przez rodziców oraz przypadki przemocy w rodzinie. Wspomniano również o występującym zjawisku bezrobocia i częstym wagarowaniu niektórych uczniów.

Wypełniając zamknięte katalogi negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 47. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2015/2016

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	liczba ujawnionych przypadków	placówki, w których nie stwierdzono występowania problemu
palenie papierosów	54	6

sięganie po alkohol	7	8
sięganie po narkotyki	–	11
niszczenie mienia szkolnego	9	9
kradzieże na terenie szkoły	1	10
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	25	8
udział w grupach negatywnych	1	10
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	100	2
autoagresja	9	8
ucieczki z domu	2	10
przestępczość ujawniona	–	11
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	19	4

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej stwierdzanych wśród społeczności uczniowskiej zachowań negatywnych należały: agresja i przemoc w grupie rówieśniczej, przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego, palenie papierosów, dyskryminacja w grupie rówieśniczej, autoagresja oraz sięganie po alkohol. Według 8 przedstawicieli badanych placówek w ostatnich trzech latach nie odnotowano wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych, natomiast 3 uczestników badania miało trudności z odpowiedzią na to pytanie.

Tabela 48. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy

rodzaj zjawiska	liczba ujawnionych przypadków	placówki, w których nie stwierdzono występowania problemu
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	56	–
zaniedbanie dziecka	36	4
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	19	4
przemoc w rodzinie	15	4
wykorzystywanie seksualne dzieci	–	11
przestępczość	–	11

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Jeśli chodzi o zjawiska patologiczne w otoczeniu rodzinnym uczniów, ankietowani potwierdzili przypadki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (56 przypadków), zaniedbania dziecka (36), uzależnień (19) oraz przemocy w rodzinie (15). Zdaniem 8 ankietowanych w ostatnich trzech latach nie zwiększyła się liczba przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów, natomiast przedstawiciele 3 placówek nie potrafili wypowiedzieć się w tej kwestii.

Działania profilaktyczne adresowane do uczniów podejmowane na terenie szkoły

We wszystkich ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich można wymienić pogadanki i prelekcje eliminujące przejawy uzależnień, agresji i przemocy oraz wzmacniające poczucie własnej wartości, spotkania ze specjalistami (psychologami, pedagogami, policjantami, kuratorami sądowymi i pielęgniarkami), a także indywidualne rozmowy z uczniami i godziny wychowawcze. Uczniowie biorą czynny udział w spektaklach teatralnych o tematyce profilaktycznej, zapoznają się z plakatami tematycznymi i filmami edukacyjnymi. W szkołach organizowane są także zajęcia z zakresu bezpieczeństwa w sieci i przeciwdziałania cyberprzemocy, właściwego organizowania i planowania czasu wolnego, propagowane są również pożądane wzorce zachowań, a uczniowie włączani są w działalność charytatywną.

Placówki edukacyjne aktywnie promują zdrowy styl życia, dostarczają informacji na temat skutków zachowań ryzykownych, a także realizują akcje i programy profilaktyczne. W szkołach przeprowadzono następujące programy profilaktyczne i edukacyjne: „Bezpieczna szkoła”, „Nie pal przy mnie, proszę”, „Bezpieczny Internet – przeciwdziałanie przemocy w sieci”, „Akademia bezpiecznego Puchatka”, „Przeciwdziałanie przejawom agresji”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”. W ramach działań prozdrowotnych promowano ideę zdrowego odżywiania i zdrowego stylu życia (projekt „Śniadanie daje moc”).

Działania konieczne do przeprowadzenia w celu usprawnienia funkcjonowania placówki i polepszenia efektywności procesu kształcenia i wychowania

Według ankietowanych niezbędne jest kontynuowanie wypracowanych przez szkoły skutecznych działań, zapewnienie dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wsparcie dydaktyczne. Zdaniem respondentów konieczne jest także monitorowanie sytuacji edukacyjno-wychowawczej, utrzymywanie stałego kontaktu z instytucjami wsparcia oraz zwiększenie dostępności świetlic szkolnych i socjoterapeutycznych. Należy również przeznaczać środki finansowe na szkolenia zewnętrzne dla rodziców i uczniów oraz na formy rozwijające zdolności i zainteresowania dzieci, a także zadbać o lepsze wyposażenie placówek oświatowych.

Najpilniejsze do zaspokojenia potrzeby uczniów

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, badani zwrócili uwagę na zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zajęcia wyrównawcze i logopedyczne, rozszerzenie zajęć rozwijających zainteresowania uczniów oraz zorganizowanie

alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Według respondentów ważna jest także poprawa infrastruktury szkół (szczególnie wyposażenie świetlic szkolnych w pomoce naukowe), zatrudnienie w placówkach oświatowych psychologów oraz przeprowadzenie wśród uczniów warsztatów dotyczących zapobiegania agresji i przemocy.

Współpraca szkoły z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się zebrania ogólne i zebrania klasowe z wychowawcami, spotkania z Radą Rodziców, mają miejsce również kontakty telefoniczne, korespondencyjne, poprzez e-mail oraz konsultacje indywidualne, podczas których omawiane są problemy dydaktyczne i wypracowywane są metody działań naprawczych. Prowadzona jest także pedagogizacja rodziców. Rodzice aktywnie uczestniczą też w życiu szkoły, realizując wspólne inicjatywy szkolne i środowiskowe, pomagając przy organizacji uroczystości klasowych, imprez charytatywnych i wycieczek szkolnych.

Współpraca szkoły z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny za zadowalającą. Do podmiotów tych zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej, Specjalistyczną Poradnię Terapeutyczną dla Dzieci, Młodzieży i ich Rodzin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Nowogardzki Dom Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną, Komisariat Policji, Sąd Rodzinny, kuratorów sądowych, Zespół Interwencji Kryzysowej, Stowarzyszenie „Jutrzenka”, Ochotniczą Straż Pożarną, Straż Graniczną, Nadleśnictwo Nowogard, Firmę Usługową E. Adamski, Komunalne Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Sosnowicach oraz Celowy Związek Gmin R-XXI.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin ubogich

We wszystkich ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania skierowane do uczniów z ubogich rodzin. Najczęściej przybierają one formę dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach oraz pomocy materialnej i rzeczowej (dofinansowywanie wyprawek szkolnych, wycieczek, wejściówek do instytucji kulturalnych, przekazywanie odzieży, przygotowywanie paczek świątecznych). Wśród podejmowanych działań ankietowani wymieniali również dostęp do zajęć w świetlicy socjoterapeutycznej oraz kierowanie do właściwych instytucji pomocowych.

Działania niezbędne do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie

Wśród działań niezbędnych do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie, przedstawiciele placówek oświatowych wymienili potrzebę częstszych konsultacji i szkoleń ze specjalistami (szczególnie z psychologami), właściwe diagnozowanie problemów w środowisku ucznia oraz podejmowanie działań wzmacniających i wspierających rodzinę.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie

W ramach działań szkoły na rzecz uczniów z rodzin dotkniętych problemem przemocy ankietowani wymieniali m.in. obejmowanie pomocą psychologiczno-pedagogiczną (terapia, porady i konsultacje), przeprowadzanie indywidualnych rozmów wspierających i terapeutycznych, kierowanie do odpowiednich instytucji pomocowych funkcjonujących w obszarze przeciwdziałania przemocy, wsparcie ze strony wychowawcy oraz pomoc materialną. Ponadto w szkołach organizowane są zajęcia wyrównujące braki edukacyjne, prowadzone są działania pedagogizujące dla rodziców oraz programy profilaktyczne.

Współpraca szkoły z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

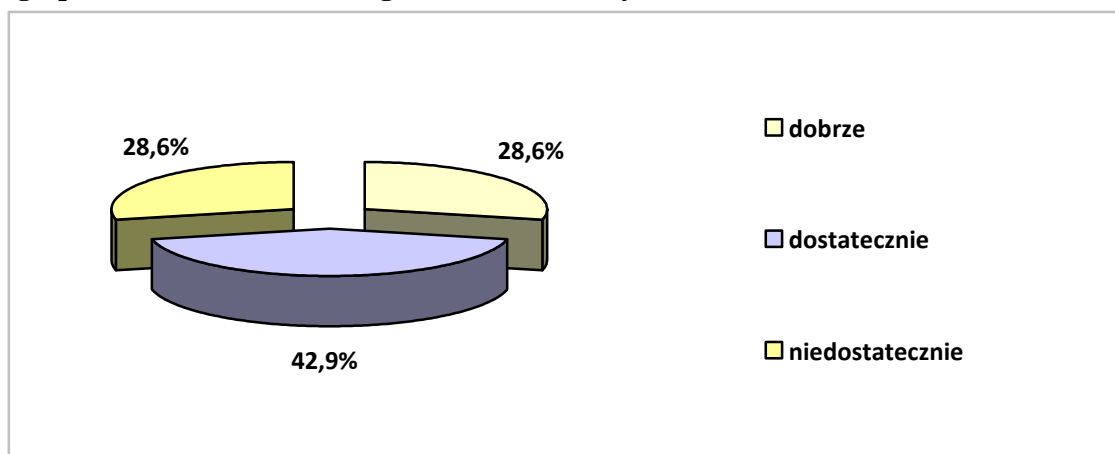
Wszystkie ankietowane placówki współpracują z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W jej ramach organizowane są prelekcje, warsztaty i pogadanki, spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szkolenia ze specjalistami ds. nieletnich, prowadzone są także akcje i programy profilaktyczne (np. „Bezpieczna szkoła”).

Placówki oświatowe informują podopiecznych o możliwych formach wsparcia oraz instytucjach świadczących kompleksową pomoc rodzinie i dziecku. Ankietowani wspomnieli także o prowadzonym poradnictwie pedagogicznym oraz spotkaniach z dzielnicowymi i asystentami rodziny.

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie w opinii mieszkańców

Mieszkańców uczestniczących w badaniach ankietowych poproszono także o wyrażenie opinii na temat organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 19. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 42,9% ankietowanych organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie są dostateczne. Kolejne 28,6% respondentów uznało, że są one dobre. Jednak prawie 29% badanych oceniło je jako nieodstateczne.

Uczestnicy badania zgłaszali także propozycje działań, które należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży. Najczęściej postulowali lepsze wykorzystanie świetlic wiejskich na zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i wyrównawczych, kółek zainteresowań i zajęć sportowych, oraz organizowanie półkolonii w okresie wakacji i ferii. Według ankietowanych należy także prowadzić działania edukacyjne dla rodziców niewydolnych wychowawczo oraz udzielać wszechstronnego wsparcia rodzinom zagrożonym patologiami.

19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie do 9,6 miliona w 2035 r., co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Nowogard latach 2014-2016 ulegał wahaniom i wynosił odpowiednio: 13,49%, 12,99 i 13,29%. Należy zauważyć, że pomimo wahającej się liczby osób w wieku poprodukcyjnym, udział osób starszych w populacji gminy jest dość wysoki. Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 49. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba mieszkańców gminy ogółem	24 067	23 840	23 724

liczba osób w wieku poprodukcyjnym	3 246	3 096	3 153
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	13,49%	12,99%	13,29%

Dane Urzędu Miejskiego w Nowogardzie.

Tendencja starzenia się społeczeństwa wymusza zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem rodziny, ale też jest istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Należy dodać, że wśród beneficjentów pomocy społecznej udzielanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie, w 2016 r. było 149 osób w wieku 61-70 lat oraz 50 osób w wieku 71 lat i więcej.

W ramach swojej działalności OPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Liczba osób, którym Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie przyznawał tego rodzaju świadczenie, utrzymywała się na zbliżonym poziomie: po 42 osoby w latach 2014-2015 i 41 osób w 2016 r.

Warto odnotować, że od 2015 r. w gminie Nowogard realizowany jest wojewódzki projekt Zachodniopomorska Karta Seniora, którego celem jest promowanie wartości wieku dojrzałego poprzez włączenie osób 60+ w aktywność społeczną, wspieranie osób starszych w regionie oraz zachęcanie seniorów do korzystania z dóbr kultury. W latach 2015-2016 wydano łącznie 22 Karty Seniora.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku, który prowadzi działalność na rzecz wszechstronnej aktywizacji intelektualnej, społecznej, psychicznej i fizycznej osób starszych, emerytów, rencistów oraz osób niepełnosprawnych. W zajęciach UTW uczestniczy ok. 127 słuchaczy. Zaspokajaniem potrzeb społecznych, kulturalnych i rekreacyjno-sportowych zajmuje się liczący 200 uczestników Klub Seniora Związku Emerytów i Rencistów „Srebrny Włos”. W Nowogardzie działa także Koło Związku Sybiraków zrzeszające 98 osób, którego głównym celem jest szerzenie wiedzy historycznej oraz współtworzenie kultury środowiska lokalnego.

Z przeprowadzonego na potrzeby niniejszego opracowania badania ankietowego wynika, że 8,3% uczestników badania uznało osoby starsze za grupę najbardziej zagrożoną

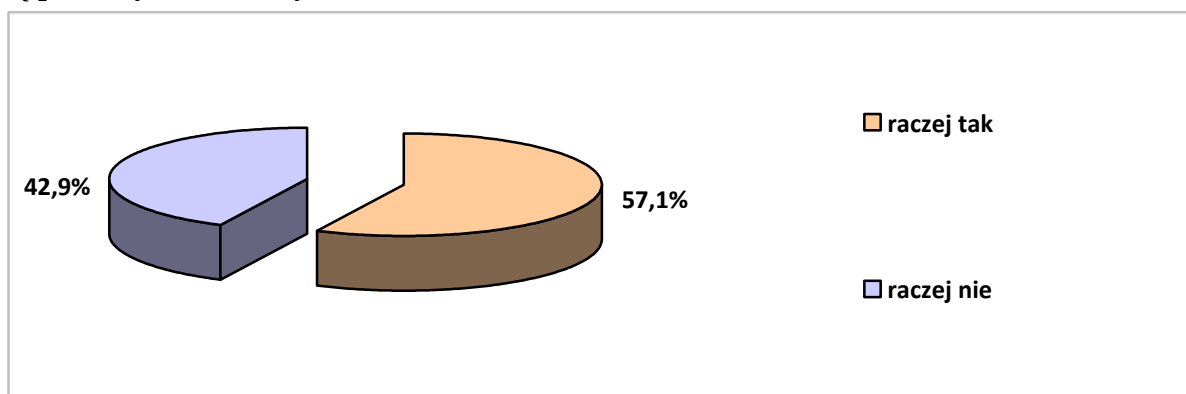
marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a działania podejmowane w gminie na rzecz wsparcia osób starszych wskazało jako najbardziej niezadowolające 6,1% respondentów.

Identyfikując problemy, jakie dotyczą osób starszych w gminie, respondenci wskazywali najczęściej samotność, niski poziom życia i niewystarczające środki finansowe, brak zainteresowania i opieki zarówno ze strony rodziny, jak i instytucjonalnej, a także problemy zdrowotne oraz niedostateczny dostęp do świadczeń opieki medycznej, w szczególności do rehabilitacji. Za równie ważne uznano brak atrakcyjnych zajęć i niedostatek różnorodnych form spędzania czasu wolnego oraz marginalizację i izolowanie seniorów.

Wskazując działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób starszych, najczęściej postulowano budowę Domu Dziennego Pobytu oraz Domu Spokojnej Starości na terenie gminy, organizowanie zajęć, warsztatów i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego, poprawę dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, szczególnie rehabilitacji oraz zapewnienie bezpłatnej i systemowej opieki domowej. Według badanych konieczna jest również aktywizacja i integracja osób starszych ze społecznością lokalną, rozszerzenie pomocy finansowej oraz zwiększenie zaangażowania wolontariuszy we wsparcie seniorów.

W ankiecie zawarto pytanie odnoszące się do uwzględniania potrzeb osób starszych w działaniach realizowanych na terenie gminy. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 57,1% badanych w działaniach realizowanych na terenie gminy raczej uwzględnia się potrzeby osób starszych. Przeciwnego zdania było 42,9% respondentów. Taki podział wskazań może sugerować, iż problemy osób starszych są dostrzegane przez jej mieszkańców, a działania adresowane do seniorów zostały pozytywnie ocenione przez większość ankietowanych.

Z pewnością dla lepszego rozpoznania potrzeb osób starszych w gminie należałoby przeprowadzić odpowiednie badania adresowane tylko i wyłącznie do tej grupy wiekowej, bowiem 71,43% uczestników badania przeprowadzonego na potrzeby opracowania dokumentu strategii rozwiązywania problemów społecznych to osoby poniżej 55. roku życia, a 14,29% to osoby z grupy wiekowej 56-65 lat, natomiast osoby powyżej 65. roku życia, czyli najbardziej uwrażliwione na kwestie odnoszące się do grupy seniorów, były reprezentowane przez 7,14% respondentów.

20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Z uwagi na to, że, jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2002 r. w gminie Nowogard mieszkały ogółem 3 443 osoby niepełnosprawne. Było wśród nich 1 745 kobiet i 1 698 mężczyzn. W ramach ogólnej liczby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w gminie odnotowano 2 927 osób niepełnosprawnych prawnie i 516 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił 14,1%.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie wynika, że w latach 2014-2016 niepełnosprawność była trzecim, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez OPS w latach 2014-2016.

Tabela 50. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba rodzin	391	373	352
liczba osób łącznie w rodzinach	819	778	697

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

W 2014 r. z pomocy społecznej udzielonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie z powodu niepełnosprawności skorzystało 391 rodzin liczących 819 osób. Ponadto w 2014 r. wypłacono 1 184 świadczenia (na łączną kwotę 89 720 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W 2015 r. z pomocy OPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystały 373 rodziny liczące 778 osób. W tym samym roku wypłacono 1 236 świadczeń (na łączną kwotę 98 020 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W ostatnim roku analizy ze wsparcia OPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystały 352 rodziny liczące 697 osób. Wypłacono także 1 197 dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (na łączną kwotę 116 650 zł).

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Goleniowie, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy Nowogard w latach 2014-2016. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 51. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom do lat 16	58	64	40
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powyżej 16. roku życia	292	331	233

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Goleniowie.

Z przedstawionych danych wynika, iż w analizowanym okresie liczba orzeczeń wydanych dzieciom ulegała wahaniom, najniższą wartość osiągając w 2016 r., podobnie wahała się liczba orzeczeń wydanych osobom dorosłym, także najniższą wartość osiągając w 2016 r.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Nowogard mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Goleniowie, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się oraz dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób niepełnosprawnych z gminy, które w latach 2014-2016 skorzystały z tego wsparcia.

Tabela 52. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2014-2016

	2014	2015	2016
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	19	24	9
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych	54	71	79
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	2	4	6

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie Goleniowie.

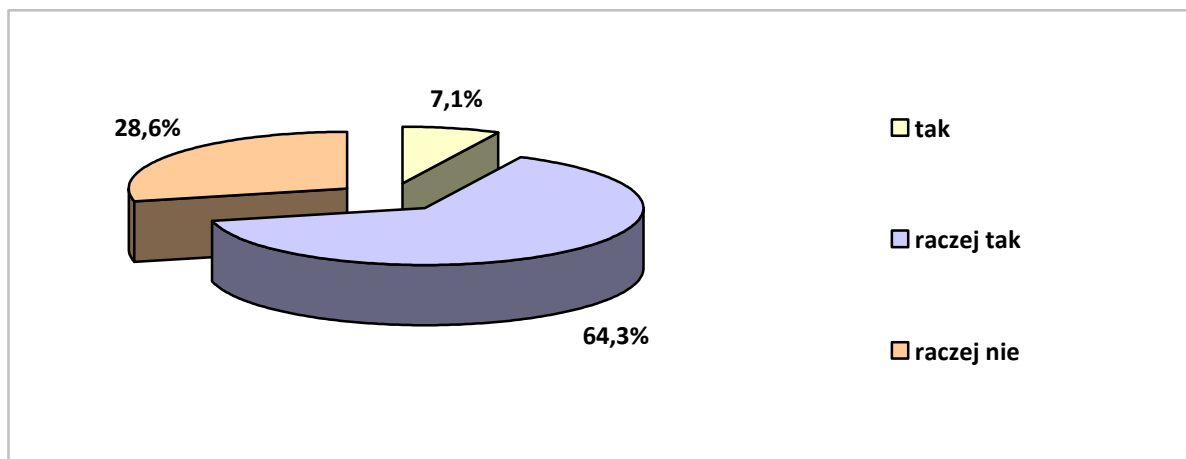
Warto dodać, że na terenie gminy Nowogard funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej dla osób psychicznie chorych dysponujący 237 miejscami oraz Warsztat Terapii Zajęciowej posiadający 45 miejsc.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym zapytano mieszkańców o problemy, jakie najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych oraz o działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie. Odpowiadając na pytanie, z jakimi problemami borykają się osoby niepełnosprawne, ankietowani wskazywali przede wszystkim bariery architektoniczne, niedostosowanie infrastruktury gminnej i budynków użyteczności publicznej, niewystarczający dostęp i deficyt środków na świadczenia rehabilitacyjne i opiekę medyczną, a także trudności komunikacyjne oraz brak ofert pracy i wsparcia psychologicznego. Badani zwrócili również uwagę na marginalizację i wykluczenie z życia społecznego, brak możliwości udziału w zajęciach grupowych oraz systemowej opieki w miejscu zamieszkania.

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o działania, jakie należy podjąć, aby poprawić sytuację osób niepełnosprawnych i ich rodzin, najczęściej wymieniano poprawę infrastruktury gminnej ułatwiającej codzienne funkcjonowanie i dostęp do budynków użyteczności publicznej poprzez likwidację barier architektonicznych, zorganizowanie systemowej opieki w miejscu zamieszkania, ułatwienie dostępu i dofinansowanie świadczeń rehabilitacyjnych, a także aktywizację zawodową poprzez tworzenie zakładów i miejsc pracy, zapewnienie pomocy finansowej i wsparcia psychologicznego oraz powstanie ośrodków dziennego pobytu.

W kolejnym pytaniu badanych poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań adresowanych do osób niepełnosprawnych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (71,4%) stwierdziła, że w realizowanych działaniach uwzględnia się lub raczej uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych. Zdaniem 28,6% badanych tych potrzeb raczej się nie uwzględnia.

Należy odnotować, iż problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin są w gminie na tyle istotne, że zauważa je większość mieszkańców. Jednocześnie prawie 3% uczestników badania zaliczyło osoby niepełnosprawne i ich rodziny do grup szczególnie zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a działania podejmowane w gminie na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym wskazało jako najbardziej niezadowolające 6,1% respondentów. Biorąc pod uwagę wszystkie dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego, trzeba zaliczyć tę kwestię do istotnych problemów społecznych, z jakimi muszą się zmierzyć instytucje pomocowe działające na terenie gminy.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w ujęciu: mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego w następujących obszarach: bezrobocie, ubóstwo, bezdomność; rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; starość; niepełnosprawność; kapitał społeczny i ludzki.

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu pozyskiwanie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy • stwarzanie przez samorząd warunków do rozwoju przedsiębiorczości wśród jej mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych • upowszechnianie wśród osób bezrobotnych informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy EFS) • podejmowanie działań służących ograniczeniu zjawiska dziedziczenia biedy • realizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie • dostateczne środki finansowe umożliwiające tworzenie mieszkań socjalnych • funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające działania na rzecz ograniczenia bezrobocia wśród różnych grup wiekowych, w tym osób powyżej 45. roku życia • niedostateczne działania na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród kobiet • niepodejmowanie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielnie socjalne), mogących tworzyć nowe miejsca pracy • brak oferty sektora pozarządowego skierowanej na wspieranie osób bezrobotnych w gminie • nieinicjowanie akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich i zagrożonych ubóstwem
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • realne zainteresowanie potencjalnych inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy na terenie gminy • rosnące zainteresowanie podejmowaniem własnej działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy • pozyskiwanie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez osoby objęte działaniami aktywizującymi • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • zmniejszający się poziom bezrobocia wśród kobiet • stale rosnąca liczba ofert pracy dla osób bezrobotnych • wzrastające zainteresowanie usługami poradnictwa zawodowego oraz udziałem w szkoleniach zawodowych przez osoby bezrobotne • zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia biedy w gminie • brak problemu ubożenia mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań mających na celu tworzenie przez osoby bezrobotne podmiotów ekonomii społecznej • niedysponowanie środkami finansowymi z funduszy zewnętrznych umożliwiających ograniczanie bezrobocia • brak oferty organizacji pozarządowych, przyczyniającej się do łagodzenia skutków bezrobocia • niedostateczne zainteresowanie społeczności lokalnej problemami osób ubogich i włączanie się w działania mające na celu zaspokojenie potrzeb osób ubogich • stale rosnąca liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • zwiększające się zapotrzebowanie na mieszkania socjalne

<ul style="list-style-type: none"> włączanie się organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie w rozwiązywanie problemów osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych 	
---	--

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin zapewnianie przez gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci funkcjonowanie na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe) monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną dysponowanie przez szkolnictwo w gminie bazą dydaktyczną, zapewniającą właściwy rozwój uczniów oferowanie uczniom zajęć pozalekcyjnych przez placówki oświatowe organizowanie przez gminę oferty spędzania czasu wolnego adresowanej do dzieci i młodzieży funkcjonowanie organizacji pozarządowych zajmujących się problemami rodzin propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży odpowiednio przygotowana kadra z wysokimi kwalifikacjami do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie działanie Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia kierowanie sprawców przemocy w rodzinie z gminy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wystarczający dostęp ofiar przemocy w rodzinie do informacji o możliwych formach wsparcia prowadzenie na terenie gminy akcji i kampanii społecznych uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie 	

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • malejąca liczba osób samotnie wychowujących dzieci wymagających wsparcia • niezwiększające się zapotrzebowanie na tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • zaspokajająca potrzeby mieszkańców oferta w zakresie opieki przedszkolnej • pozwalająca na utrzymanie i rozwój bazy dydaktycznej szkół sytuacja finansowa gminy • wystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych • dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego • niezwiększająca się liczba rodzin potrzebujących wsparcia ze strony organizacji pozarządowych • zaangażowanie dzieci i młodzieży z terenu gminy w działania wolontarystyczne • efektywne poradnictwo i podejmowane interwencje mające wpływ na zmianę zachowań ofiar i sprawców przemocy w rodzinie • niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • zmniejszanie się w gminie społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się skala problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie • rosnąca liczba rodzin dysfunkcyjnych • wzrost zapotrzebowania na wsparcie asystentów rodziny • zwiększająca się liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • niedostateczna liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zwiększająca się liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • stale rosnąca liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych • zwiększająca się skala zjawiska przemocy w rodzinie

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie przez gminę dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii • prowadzenie działań na rzecz poszerzenia zakresu świadczeń medycznych • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnienie rodzinom z gminy dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe • diagnozowanie w gminie problemu spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprowadzenie działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień przez sektor pozarządowy

<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie grup lub instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży • realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drodze • podejmowanie w gminie inicjatyw zachęcających mieszkańców do włączania się w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczania klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dostateczne środki finansowe i lokalowe na rozszerzenie zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy • poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach • niewzrastająca liczba nieletnich sięgających po alkohol i narkotyki • adekwatna do potrzeb liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami uzależnionymi • wzrastająca świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami • niewzrastająca skala zagrożenia przestępczością nieletnich • stale rosnący poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe prawidłowego dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii • nieefektywne działania terapeutyczne i rehabilitacyjne podejmowane w obszarze uzależnień • wzrastające zapotrzebowanie rodzin dotkniętych problemami uzależnień na pomoc psychospołeczną i prawną • nieprzynoszące oczekiwanych rezultatów leczenie odwykowe z uzależnień • stale rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych • niezapewnianie wsparcia osobom uzależnionym i współuzależnionym ze strony sektora pozarządowego • brak zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczania klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • monitorowanie warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • deficyt instytucji i organizacji świadczących pomoc członkom rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi • brak w gminie takich form wsparcia osób starszych, jak: kluby seniora czy domy

<ul style="list-style-type: none"> informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy prowadzenie działań na rzecz wzmocnienia potencjału osób starszych wystarczająca kadra pracowników OPS-u świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze zapewnianie miejsca w domach pomocy społecznej osobom starszym, wymagającym całodobowej opieki stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością na rzecz osób starszych 	<p>dziennego pobytu</p> <ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla osób starszych w gminie brak na terenie gminy wolontariatu na rzecz osób starszych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> dostateczne środki przyczyniające się do poprawy warunków codziennego funkcjonowania osób starszych brak barier ograniczających przekaz informacji o dostępnych formach pomocy dla osób starszych i ich rodzin wystarczające zasoby gminy umożliwiające wzmocnienie potencjału osób starszych brak przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin dostosowana do potrzeb i oczekiwań osób starszych oferta spędzania czasu wolnego dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych niewystarczający dostęp osób starszych z gminy do takich form wsparcia, jak kluby seniora, domy dziennego pobytu niedostateczna, w stosunku do potrzeb osób starszych, dostępność domów pomocy społecznej niewystarczające możliwości gminy pozwalające na kontynuowanie aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej przez osoby starsze brak zainteresowania ze strony sektora pozarządowego prowadzeniem działalności na rzecz osób starszych niewielkie zaangażowanie się mieszkańców gminy w pomoc wolontarystyczną mającą na celu wspieranie osób starszych w ich codziennym życiu

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy dysponowanie odpowiednią kadrami pracowników świadczących opiekę i udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych z gminy ofert pracy 	<ul style="list-style-type: none"> brak działań mających na celu monitorowanie liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy nieprowadzenie działań w zakresie organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi brak na terenie gminy domów dziennego

<ul style="list-style-type: none"> • oraz informacji o wolnych miejscach pracy • przekazywanie informacji przedsiębiorcom z gminy o możliwościach refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością (nauczanie indywidualne, grupy i klasy integracyjne) • podejmowanie działań zapobiegających marginalizacji i wykluczeniu osób niepełnosprawnych • funkcjonowanie w gminie organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • pobytu dla osób niepełnosprawnych • niepodejmowanie działań mających na celu likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • nieprowadzenie działań na rzecz tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • brak w gminie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak barier ograniczających przekaz informacji o dostępnych formach pomocy dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin • wystarczająca, w stosunku do potrzeb osób niepełnosprawnych, liczebność i poziom fachowości kadry świadczącej opiekę i udzielającej wsparcia • niezwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, wymagających świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych • społeczna akceptacja dla potrzeby likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • dysponowanie ofertami pracy dla osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku • zainteresowanie lokalnych przedsiębiorców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych • wzrastające w społeczności gminy przekonanie o potrzebie zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych • niewystarczający dostęp osób niepełnosprawnych z gminy do domów dziennego pobytu • niefunkcjonowanie w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • niezaspokajające potrzeb zasoby i możliwości gminy w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością • brak zainteresowania ze strony sektora pozarządowego prowadzeniem działalności na rzecz osób niepełnosprawnych • niewielkie zainteresowanie mieszkańców gminy działalnością wolontarystyczną na rzecz osób niepełnosprawnych

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw zmierzających do podnoszenia poziomu i jakości życia mieszkańców • zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • popularyzowanie na terenie gminy informacji o działalności lokalnych organizacji pozarządowych • prowadzenie działań zmierzających do zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie kultury, sportu i rekreacji • podejmowanie działań mających na celu 	<ul style="list-style-type: none"> • nierealizowanie w gminie przedsięwzięć (np. projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej), umożliwiających mieszkańcom korzystanie z oferty uczenia się przez całe życie • brak działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu przez jednostki organizacyjne gminy

<p>zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup społecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej (np. z funduszy Unii Europejskiej) • dostosowana do aktualnych potrzeb istniejąca w gminie sieć placówek pomocy społecznej • podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i innych formach doskonalenia zawodowego • prowadzenie przez organizacje pozarządowe działań na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych • angażowanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost jakości i poziomu życia mieszkańców gminy • zainteresowanie mieszkańców podejmowaniem inicjatyw lokalnych • stale rosnące zainteresowanie mieszkańców działalnością w organizacjach pozarządowych • dysponowanie środkami pozwalającymi na poszerzenie i podnoszenie atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • niezwiększająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • dysponowanie przez gminę środkami zewnętrznymi umożliwiającymi skuteczniejszą realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • wystarczające i dostosowane do aktualnych potrzeb nakłady na rozwój kwalifikacji kadr pomocowych • korzystanie z możliwości uzupełniania lub podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych przez dorosłych mieszkańców gminy • przyczyniająca się do łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych aktywność organizacji pozarządowych • pozytywny wpływ działalności przedstawicieli Kościoła i związków wyznaniowych na łagodzenie problemów społecznych w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające możliwości poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej • brak zainteresowania różnymi formami działalności wolontarystycznej

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Ocena realizacji założeń poprzedniej strategii, jak również wnioski płynące z tej oceny oraz uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych oraz analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej gminy Nowogard na lata 2017-2022. Zostały one przedstawione w formie misji, celów i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie obecnie, jak i mogących wystąpić w najbliższych latach.

Działania te zostały wyznaczone w obrębie celów strategicznych i operacyjnych z uwzględnieniem następujących priorytetów:

1. **Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom**
2. **Wspieranie rodziny**
3. **Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
4. **Przeciwdziałanie uzależnieniom**
5. **Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia**
6. **Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym**
7. **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom gminy**
8. **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

1. MISJA

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard na lata 2017-2022, jest następująca:

Gmina Nowogard

- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zaspokajanie ich potrzeb,
integrację społeczności lokalnej,
przeciwdziałanie ubóstwu oraz zjawiskom marginalizacji
i wykluczenia społecznego.**

2. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY 1.:

Przeciwdziałanie problemom ubóstwa, bezrobocia i bezdomności.

Cele operacyjne:

- 1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim.**
- 2. Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
- 3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom w trudnej sytuacji materialnej.
3. Zabezpieczanie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich.
4. Zapewnienie dostępu dzieciom z rodzin ubogich do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
5. Wsparcie osób i rodzin ubogich pracą socjalną z wykorzystaniem kontraktów socjalnych i projektów socjalnych.
6. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z kościołami i związkami wyznaniowymi.
7. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i ubogich – zbiórki odzieży, mebli i artykułów gospodarstwa domowego.
8. Realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

1. Upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym i stażach.
2. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy.

3. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi i pozostającymi bez pracy z wykorzystaniem kontraktów socjalnych.
4. Podejmowanie działań mających na celu ułatwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym.
5. Podejmowanie działań w celu tworzenia miejsc pracy dla osób bez przygotowania zawodowego oraz kobiet.
6. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci.
7. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców oraz pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych, mogących stworzyć miejsca pracy.
8. Wspieranie i promocja działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej.
9. Realizacja projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym:

1. Monitorowanie zagrożeń prowadzących do występowania zjawiska bezdomności na terenie gminy.
2. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych prowadzących do zapobiegania utraci zajmowanego lokalu przez osoby zagrożone bezdomnością.
3. Praca socjalna z osobami bezdomnymi i zagrożonymi bezdomnością.
4. Podjęcie działań w celu utworzenia noclegowni na terenie gminy.
5. Tworzenie mieszkań socjalnych na terenie gminy.
6. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, świetlice środowiskowe, organizacje pozarządowe.	Powiatowy Urząd Pracy, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	Działania ciągłe 2017-2022

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

Pobudzanie aktywności zawodowej i edukacyjnej osób najuboższych. Wzrost liczby osób zaktywizowanych. Niwelowanie zagrożeń mających wpływ na utrwalanie się zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego. Wzrost liczby inwestorów zainteresowanych tworzeniem nowych miejsc pracy. Podniesienie jakości usług świadczonych przez instytucje gminy. Niwelowania zjawiska bezdomności z życia społecznego gminy.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym kobiet
- liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba mieszkań socjalnych w gminie,
- liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych,
- liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono wsparcie.

CEL STRATEGICZNY 2.:

**Wzmacnianie potencjału rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży,
zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.**

Cele operacyjne:

- 1. Podnoszenie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom w kryzysie.**
- 2. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.**
- 3. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, dbałość o jakość i rezultaty procesu wychowania i kształcenia.**

4. Promowanie zdrowego stylu życia, zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Podnoszenie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom w kryzysie:

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny.
2. Organizowanie szkoleń i realizacja projektów mających na celu edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.
3. Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
4. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
6. Zapewnienie wsparcia asystentów rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
7. Podejmowanie działań w celu tworzenia grup wsparcia dla rodzin problemowych.
8. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
9. Wspierania różnych form opieki nad dziećmi do lat 3.
10. Analizowanie potrzeb i sytuacji osób samotnie wychowujących dzieci, w szczególności beneficjentów pomocy społecznej.
11. Integrowanie prowadzonych działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.

2. Zapewnienie osobom uzależnionym, w szczególności od alkoholu i środków psychoaktywnych, dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.
3. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.
4. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego, a w razie potrzeby schronienia w celu odizolowania od sprawców przemocy.
5. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych, organizowanie warsztatów i spotkań o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym.
6. Tworzenie, w miarę wystąpienia takiej potrzeby, grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
7. Podjęcie działań w celu utworzenia punktu informacyjno-konsultacyjnego w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanią.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, dbałość o jakość i rezultaty procesu wychowania i kształcenia.

1. Monitorowanie środowiska uczniów pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
2. Podnoszenie jakości i poziomu procesu wychowania i kształcenia w placówkach oświatowych na terenie gminy poprzez doskonalenie kadr pedagogicznych i ściślejszą współpracę z rodzicami uczniów.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia dostępu do specjalistów, jak psychiatra dziecięcy czy psycholog.
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce.
5. Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym dostępu do kształcenia, m.in. poprzez organizację nauczania indywidualnego.

6. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.
7. Rozwój świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży umożliwiających poszerzenie zainteresowań i oferujących wsparcie.
8. Objęcie pomocą stypendialną uczniów z rodzin ubogich i znajdujących się w trudnej sytuacji.
9. Rozwijanie form wsparcia dla uczniów uzdolnionych i utalentowanych, promocja osiągnięć.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

Promowanie zdrowego stylu życia, zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia:

1. Promowanie zdrowia, zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej wśród mieszkańców.
2. Dbłość o profilaktykę prozdrowotną w przedszkolach i szkołach na terenie gminy.
3. Rozwój bazy rekreacyjnej dostępnej dla mieszkańców, inicjowanie powstawania klubów aktywności fizycznej.
4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.
5. Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia zakresu usług medycznych świadczonych na terenie gminy.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	Działania ciągłe 2017-2022

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

Sprawnie funkcjonujący system wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży, uprzedzający sytuacje kryzysowe i zapewniający różnorodne formy pomocy, który w momencie wystąpienia kryzysu w rodzinie przyjmuje funkcje ratownicze i opiekuńcze, nie pozostawiając rodziny i dziecka z własnymi problemami. Sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystentów rodziny,
- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin niezaradnych wychowawczo,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,
- liczba udzielonych porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom,
- liczba osób objętych działaniami realizowanymi w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom,
- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba i rodzaj działań mających na celu podwyższenie kwalifikacji i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- liczba nauczycieli doskonalących kwalifikacje,
- liczba uczniów objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba uczniów korzystających z pomocy stypendialnej,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,

CEL STRATEGICZNY 3.:

Wspieranie osób starszych oraz niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

- 1. Utrzymanie osób starszych oraz niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, zapewnienie im właściwej opieki.**
- 2. Zapewnienie osobom starszym udziału w życiu społecznym, realizacja idei „starzenia się w zdrowiu”.**
- 3. Ograniczenie skutków niepełnosprawności, aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Utrzymanie osób starszych oraz niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, zapewnienie im właściwej opieki.

1. Rozszerzenie zakresu usług pielęgniarstwa środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
3. Realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Podejmowanie działań mających na celu pomoc członkom rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
5. Poszerzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym również dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi, upośledzeniem umysłowym.
6. Podjęcie działań w celu utworzenia domu dziennego pobytu dla osób starszych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Zapewnienie osobom starszym udziału w życiu społecznym, realizacja idei „starzenia się w zdrowiu”.

1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym, prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.

2. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu osób starszych, w tym wykluczeniu cyfrowemu.
3. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z kościołami i związkami wyznaniowymi.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych.
5. Kontynuowanie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
6. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

4. Ograniczenie skutków niepełnosprawności, aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.

1. Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w oparciu o dostępne informacje, jak i uwagi przekazywane przez organizacje skupiające osoby niepełnosprawne.
2. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach mających na celu zdobycie kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy.
3. Zintensyfikowanie działań zmierzających do likwidacji barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i otoczeniu domowym.
4. Podejmowanie inicjatyw mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat potrzeby zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków do uczestniczenia w życiu społecznym na równych prawach.
5. Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, w tym organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
6. Popularyzowanie wolontariatu na rzecz wspierania osób niepełnosprawnych w codziennym życiu.
7. Podjęcie działań w celu utworzenia domu dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz kościołami i związkami wyznaniowymi.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	Działania ciągłe 2017-2022

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

Zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym. Podniesienie jakości świadczonych im usług. Ułatwienie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia. Podniesienie atrakcyjności oferty w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne. Integracja ze środowiskiem. Rozszerzenie wolontariatu.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego::

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością w oparciu o dostępne dane,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.
- liczba przedsięwzięć organizowanych z myślą o aktywnym spędzaniu czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne.

CEL STRATEGICZNY 4.:

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.

Cele operacyjne:

- 1. Przeciwdziałanie przestępczości, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.**
- 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Przeciwdziałanie przestępczości, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

1. Podejmowanie przez jednostki gminy współpracy z instytucjami o zasięgu ponadlokalnym na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
2. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat przestępczości i jej skutków.
3. Rozwój współpracy z uprawnionymi służbami w celu realizacji działań o charakterze prewencyjnym w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez samorząd i mieszkańców.
4. Podejmowanie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze.
5. Rozwój systemu powiadamiania mieszkańców gminy o zagrożeniach.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym:

1. Monitorowanie środowiska szkolnego oraz podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym.
2. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym.
3. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe,, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	Działania ciągłe 2017-2022

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

Zmniejszenie zagrożenia przestępczością. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Eliminowanie zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych w środowisku szkolnym. Poprawa bezpieczeństwa na drodze.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przestępstw z udziałem nieletnich,
- liczba realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przestępczości oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

CEL STRATEGICZNY 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Doskonalenie i rozwój kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej.**
- 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.**
- 3. Rozwój dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Doskonalenie i rozwój kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej.

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie niezbędnych środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Poprawa warunków obsługi klientów pomocy społecznej poprzez dostosowanie struktury kadrowej i warunków lokalowych do bieżących potrzeb.
3. Rozwój usług elektronicznych.
4. Zapewnienie mieszkańcom informacji o dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez zamieszczanie informacji dotyczących funkcjonowania pomocy społecznej na stronach internetowych oraz w postaci broszur i ulotek.
5. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.
6. Wypracowanie platformy informacyjnej o formach wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz ich rodzin jako elementu współpracy różnych podmiotów.
7. Podejmowanie działań promocyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej w środowisku lokalnym.
8. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z jednostkami funkcjonującymi na terenie gminy, sektorem pozarządowym, kościołami i związkami wyznaniowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego:

1. Inicjowanie działań zmierzających do szerszego włączenia się mieszkańców w życie społeczne gminy poprzez udział w istniejących organizacjach pozarządowych oraz zachęcanie do tworzenia nowych podmiotów trzeciego sektora.
2. Opracowywanie i realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
3. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Rozwój dialogu władz samorządowych z mieszkańcami:

1. Podejmowanie inicjatyw mających na celu wzmacnianie dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.
2. Poszerzenie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd zamierzeń o charakterze społecznym i gospodarczym.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.	Organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, kościoły i związki wyznaniowe, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	Działania ciągłe 2017-2022

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

Profesjonalizacja kadry pomocy społecznej. Podniesienie jakości świadczonych usług. Rozszerzenie współpracy z sektorem pozarządowym, kościołami i związkami wyznaniowymi. Większa aktywność mieszkańców gminy, wzrost liczby inicjatyw lokalnych. Rozwój komunikacji społecznej.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego kadry pomocy społecznej,
- liczba osób podnoszących kwalifikacje zawodowe,
- liczba organizacji pozarządowych w gminie, w tym funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów podejmowanych w celu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba spotkań przedstawicieli samorządu gminy z mieszkańcami.

3. PROGNOZA ZMIAN

Zmianą społeczną, jak definiuje to Piotr Sztompka, autor licznych opracowań z zakresu socjologii, skupiający swoje zainteresowania naukowe wokół zagadnień zmian społecznych oraz koncepcji systemu społecznego, jest „(...) różnica między stanem systemu społecznego (grupy, organizacji) w jednym momencie czasu i stanem tego samego systemu w innym momencie czasu.”¹ Realizacja działań zaplanowanych w ramach wypracowanych w niniejszym dokumencie celów powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenia skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- zmniejszenia liczby osób bezrobotnych,
- eliminowania zjawiska dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- polepszenia dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,

---

¹ Piotr Sztompka, *Stawanie się społeczeństwa: pomiędzy strukturą a zmianą*, (w:) Joanna Kurczewska (red.), *Zmiana społeczna. Teoria i doświadczenia polskie*, Warszawa 1999, IFiS PAN, ss. 41-42.

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- zwiększenia liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia,
- zapobiegania wykluczenia cyfrowego osób starszych,
- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienia jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- poprawy komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- ograniczenia przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze,
- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zapobiegania patologiom wśród nieletnich,
- podniesienia poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

4. RAMY FINANSOWE

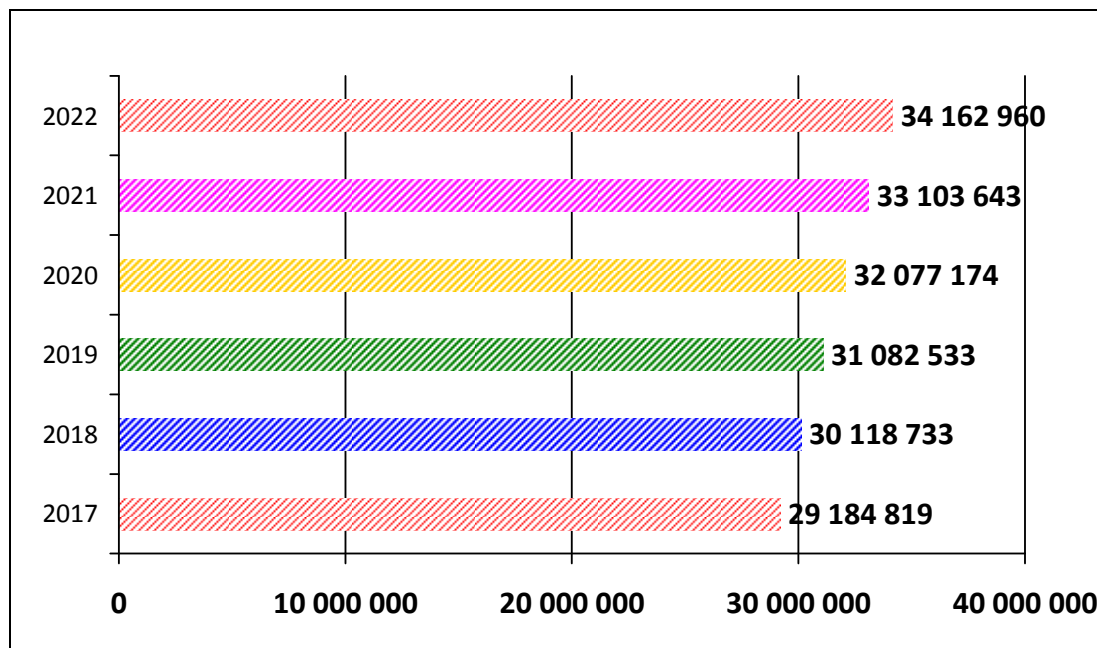
Ustawa o pomocy społecznej (Art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli oraz w formie graficznej na wykresie.

Tabela 53. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard na lata 2017-2022

szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:					
2017	2018	2019	2020	2021	2022
29 184 819 zł	30 118 733 zł	31 082 533 zł	32 077 174 zł	33 103 643 zł	34 162 960 zł

Poniżej przedstawiono wykres prezentujący skalę wydatków zaplanowanych w ramach finansowych strategii.

Wykres 22. Szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w poszczególnych latach realizacji strategii

5. WDROŻENIE, MONITOROWANIE REALIZACJI, EWALUACJA STRATEGII

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard na lata 2017-2022 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Monitoring zapisów strategicznych będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w pożądanym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Monitoring strategii będzie prowadzony przez Zespół, w którego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej. Zespół monitorujący proces wdrażania dokumentu będzie oceniał poziom realizacji zapisów strategicznych i przedstawiał ocenę

skuteczności polityki społecznej prowadzonej w mieście i gminie Burmistrzowi i Radzie Miejskiej, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W ocenie stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane w dokumencie wskaźniki realizacji działań. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu mogą zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Realizacja strategii będzie uzależniona od wielu czynników, w tym w szczególności od sytuacji finansowej gminy oraz zaangażowania lokalnych instytucji, podmiotów działających w sferze pomocy społecznej. Ewaluacja strategii będzie prowadzona na podstawie wskaźników monitoringowych i informacji przekazywanych przez poszczególne podmioty. Analiza osiągniętych efektów będzie podstawą kontynuacji działań i realizacji celów.

6. PROGRAMY I PROJEKTY

W ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard mogą być realizowane programy i projekty zgodne z przyjętymi w dokumencie działaniami.

6.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard na lata 2017-2022 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Wspierania Rodziny;
2. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
4. Program Współpracy Gminy Nowogard z organizacjami pozarządowymi.

6.2. PROJEKTY

Projekty, które mogą być realizowane w ramach strategii, odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców, zaś ich autorami są przedstawiciele lokalnej

społeczności. Prezentowane poniżej projekty powstały w trakcie prac nad strategią. Ich autorami są przedstawiciele instytucji i stowarzyszeń z terenu gminy.

Projekt:

„Realizacja Programu Profilaktycznego III Elementarz, czyli Program Siedmiu Kroków.”

Wnioskodawca projektu:

Specjalistyczna Poradnia Terapeutyczna dla Dzieci, Młodzieży i Ich Rodzin w Nowogardzie, ul. 3 Maja 44, 72-200 Nowogard, tel. 91 392 07 43.

Cel główny projektu:

Celem przedsięwzięcia jest profilaktyka uzależnień wśród uczniów w wieku 12-15 lat, połączona z elementami treningu umiejętności życiowych. Program dostarcza wiedzy o środkach psychoaktywnych, niebezpieczeństwach związanych z ich używaniem oraz możliwości unikania tych zagrożeń, a także trenuje kilka ważnych umiejętności życiowych, takich jak odmawianie, zdolność do satysfakcjonującej zabawy bez sięgania po środki uzależniające oraz umiejętność konstruktywnych zachowań w kontaktach z ludźmi.

Miejsce realizacji projektu:

- Przygotowanie realizatorów – szkolenie na terenie SPT,
- Prowadzenie programu – w szkołach gminnych.

Beneficjenci projektu:

- Gimnazjum – klasy II i III,
- Szkoła Podstawowa – klasa VII,
- Rodzice uczniów biorących udział w programie,
- Nauczyciele szkół, w których program jest prowadzony.

Czas realizacji projektu:

Wrzesień – grudzień 2017 r. lub luty – czerwiec 2018 r.

Projekt :

„Szkoła dla Rodziców” – trening umiejętności wychowawczych.

Wnioskodawca projektu:

Specjalistyczna Poradnia Terapeutyczna Dla Dzieci, Młodzieży i Ich Rodzin w Nowogardzie, ul. 3 Maja 44, 72-200 Nowogard, tel. 91 392 07 43.

Cel główny projektu:

Podwyższenie kompetencji wychowawczych rodziców. Właściwe rozpoznanie potrzeb dzieci.

Miejsce realizacji projektu:

Specjalistyczna Poradnia Terapeutyczna dla Dzieci, Młodzieży i Ich Rodzin w Nowogardzie.

Beneficjenci projektu:

- Rodzice z terenu gmin Nowogard i Osina,
- Rodzice zgłaszający się indywidualnie lub kierowani przez pedagogów szkolnych lub pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.

Partnerzy

Psycholodzy i pedagodzy z SPT.

Czas realizacji projektu:

Realizacja – w zależności od potrzeb.

Projekt :

„Aktywne popołudnie.”

Wnioskodawca projektu:

Szkoła Podstawowa w Długołęce, Długołęka 16a, 72-200 Nowogard, tel. 91 391 04 92.

Cel główny projektu:

Aktywizacja sportowa dzieci (zajęcia ruchowe) oraz aktywizacja sportowa rodziców (aerobic, fitness).

Miejsce realizacji projektu:

Sala przy Szkole Podstawowej w Długołęce lub świetlica wiejska.

Beneficjenci projektu:

Dzieci w wieku 7-13 lat, rodzice dzieci oraz mieszkańcy.

Partnerzy

Nowogardzki Dom Kultury, sołectwa: Krasnołęka, Wyszomierz i Długołęka.

Czas realizacji projektu:

Cały rok.

Projekt :

„Mój dom moją szkołą.”

Wnioskodawca projektu:

Szkoła Podstawowa nr 2 w Nowogardzie, ul. Żeromskiego 5, 72-200 Nowogard, tel. 91 392 62 74.

Cel główny projektu:

Przygotowanie uczniów do prowadzenia gospodarstwa domowego.

Miejsce realizacji projektu:

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej w Nowogardzie, ul. Żeromskiego 5.

Beneficjenci projektu:

Uczniowie szkoły.

Partnerzy

Rodzice uczniów, placówki gastronomiczne, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Zakład Usług Komunalnych, Zespół Opieki Zdrowotnej.

Czas realizacji projektu:

Lata 2017-2020.

Projekt :

Włączenie się do akcji „Czysty aniołek”.

Wnioskodawca projektu:

Szkoła Podstawowa w Żabowie, Żabowo 17, 72-200 Nowogard, tel. 91 39 106 94.

Cel główny projektu:

Rozwiązywanie lokalnych problemów dotyczących higieny i czystości wśród dzieci. Współpraca szkoły z lokalnymi instytucjami. Włączenie społeczności uczniowskiej do działań wolontariackich.

Miejsce realizacji projektu:

Tereny wiejskie gminy Nowogard.

Beneficjenci projektu:

Dzieci z ubogich rodzin.

Partnerzy

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogardzie.

Czas realizacji projektu:

Maj – czerwiec 2017 i wrzesień – grudzień 2017.

UWAGI KOŃCOWE

Autorzy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard na lata 2017-2022 pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii, bowiem dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2014-2016	22
Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2014-2016	22
Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2014-2016	22
Tabela 4. Infrastruktura techniczna w gminie w 2016 r.	24
Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne.....	26
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej w gminie wg rejestru REGON w latach 2014-2016.....	27
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016.....	27
Tabela 8. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2014-2016	29
Tabela 9. Opieka nad dziećmi do lat 3. w gminie w roku 2016.....	30
Tabela 10. Placówki wychowania przedszkolnego i oświatowe w gminie w roku szkolnym 2015/2016.....	31
Tabela 11. Placówki kultury w gminie w 2016 roku	34
Tabela 12. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2016 r.	36
Tabela 13. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2016 roku	39
Tabela 14. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2016 roku	39
Tabela 15. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2016 roku	40
Tabela 16. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2016 r.	45
Tabela 17. Dane dotyczące przestępczości stwierdzonej na terenie gminy w 2016 r.	47
Tabela 18. Dane dotyczące wykroczeń na terenie gminy w 2016 r.	47
Tabela 19. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2016 roku	49
Tabela 20. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2016 roku	50
Tabela 21. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2014-2016	51
Tabela 22. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2016	52
Tabela 23. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2016 roku	52
Tabela 24. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2016 roku	52
Tabela 25. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2014-2016	53
Tabela 26. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2014-2016	54
Tabela 27. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2014-2016.....	55
Tabela 28. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2014-2016	57
Tabela 29. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2014-2016.....	57
Tabela 30. Świadczenie wychowawcze – Program Rodzina 500+ przyznane w gminie w 2016 r.....	58
Tabela 31. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2014-2016	59
Tabela 32. Instytucje działające w obszarze pomocy społecznej w gminie w 2016 r.....	59
Tabela 33. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2016 roku.....	60
Tabela 34. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2014-2016	60
Tabela 35. Organizacje pozarządowe w gminie w 2016 roku.....	62
Tabela 36. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2016 roku	66
Tabela 37. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2014-2016	73
Tabela 38. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2014-2016	73
Tabela 39. Bezrobotni w gminie na koniec 2016 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia.....	73
Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2014-2016 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	78
Tabela 41. Wykaz jednostek i liczba osób, którym udzielono wsparcia z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	78
Tabela 42. Lokalny rynek napojów alkoholowych w gminie w latach 2014-2016.....	79
Tabela 43. Działalność GKRPA w latach 2014-2016 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	79
Tabela 44. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w 2016 r.	83

Tabela 45. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2014-2016	86
Tabela 46. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2014-2016	86
Tabela 47. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2015/2016	91
Tabela 48. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy	92
Tabela 49. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2014-2016	96
Tabela 50. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2014-2016	99
Tabela 51. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2014-2016 ...	100
Tabela 52. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2014-2016	101
Tabela 53. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowogard na lata 2017-2022	126

Wykresy

Wykres 1. Jaka Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?	32
Wykres 2. Czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?	32
Wykres 3. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?	33
Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?	35
Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia ofertę w zakresie ochrony zdrowia w gminie?	41
Wykres 6. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?	46
Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	48
Wykres 8. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?	67
Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?	68
Wykres 10. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	69
Wykres 11. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?	70
Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?	71
Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?	76
Wykres 14. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	84
Wykres 15. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?	84
Wykres 16. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?	87
Wykres 17. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?	88
Wykres 18. W jakich obszarach powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?	89
Wykres 19. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	96
Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?	98
Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?	102
Wykres 22. Szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w poszczególnych latach realizacji strategii ..	127